T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SIRPÇA, HIRVATÇA, BOŞNAKÇA-TÜRKÇE SESTEŞ KELİMELER

HASAN FURKAN POLAT

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. MUHARREM ÖZDEN

EDİRNE 2020

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

07/07/2020

Hasan Furkan POLAT

Tezin adı: Sırpça, Hırvatça, Boşnakça -Türkçe Sesteş Kelimeler

Hazırlayan: Hasan Furkan POLAT

ÖZET

Bir dil içerisinde aynı biçimde söylenen, aynı formda duyulan fakat farklı anlamlara sahip olan kelimelere sesteş veya eş sesli kelimeler denir. Genelde birbirlerine yakın diller arasında meydana gelen sesteş kelimeler dil bilimcilerin araştırma konusu olmuş ve tamamen farklı diller arasında da sesteş kelimelerin meydana gelebileceği gözlemlenmiştir. Farklı iki dil arasında görülen sesteş kelimelerin, o iki dilde yapılan çevirilerde bir takım problemlere yol açtıkları gözlemlenmiştir. Dil bilimciler sesteş kelimelerin çevirilerde oluşturdukları problemlerden dolayı farklı diller arasında meydana gelen sesteş kelimeleri inceleyerek tespit etme çalışmaları yapmışlardır. Bu bağlamda dünyada ve ülkemizde çeşitli diller arasında meydana gelen sesteş kelimeleri tespit etmeye dair çalışmalar sürmektedir.

Bu çalışmada tarih boyunca Türkçeden ciddi anlamda etkilenen Sırp – Hırvat ve Boşnak dilleri ile Türkçe arasında var olan sesteş kelimeler altı adet sözlük taranarak incelenmiştir. Ardından Sırpça - Hırvatça- Boşnakça ve Türkçe arasında tespit edilen sesteş kelimelerin türleri ve meydana gelme sebepleri irdelenmiştir. Son olarak Sırpça - Hırvatça - Boşnakça ve Türkçe arasında sesteş kelimeler sözlüğü hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, sesteş kelimeler, sözlük bilim, ses bilgisi.

Name of Thesis: The homophones Serbian, Croatian, Bosnian - Turkish

Prepared by: Hasan Furkan POLAT

ABSTRACT

Words that are spoken in a language in the same form, heard in the same form, but have different meanings are called homophones. In general, homophones that occur between similar languages have been the subject of research by linguists and it has been observed that homophones can occur in completely different languages. It is observed that the homophones seen between two different languages cause some problems in the translations made in those two languages. Therefore, linguists conducted studies to identify homophones that occur between different languages. In this context, studies on determining homophones that occur between various languages in the world and in our country are ongoing.

Bosnian, Serbian andCroatian languages have been influenced by Turkish throughout history. In this study, the homophones between these languages and Turkish were examined by scanning six dictionaries. Then, the types of homophones determined between Serbian - Croatian - Bosnian and Turkish and the reasons for their occurrence were examined. Finally, a dictionary of homophones between Serbian - Croatian - Bosnian and Turkish has been prepared.

Key words: Turkish, Bosnian, Serbian, Croatian, homophones, lexicography, phonetics.

ÖN SÖZ

Boşnakça-Sırpça ve Hırvatça dilleri eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti halkı tarafından konuşulan aralarında sadece diyalekt farklılıkları olan Güney Slav Dilleridir. Günümüzde Boşnakça Bosna Hersek'in, Sırpça Sırbistan'ın, Hırvatça Hırvatistan'ın resmi dili olarak kabul edilmektedir. Aralarında sadece diyalekt farkı olan bu üç dil ile Türkçenin ilişkisi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Özellikle Boşnak, Sırp ve Hırvat dilleri Osmanlı Devleti'nin Balkanlar hâkimiyetizamanında Türkçenin etkisi altında kalmıştır.

Bugün Boşnak, Sırp veya Hırvat dillerini duyduğumuzda bize hiç yabancı gelmeyen hatta bizim günlük dilimizde kullandığımız kelimeleri, ifadeleri ve deyimleri bu dillerin içerisinde fark etmemiz tesadüf değildir. Boşnak, Sırp ve Hırvat halkları Osmanlı döneminde Türkçe kelimeleri benimseyip kendi dillerine almışlardır. Bu konu üzerine ülkemizde yapılan önemli çalışmalara bakıldığında Boşnak, Sırp ve Hırvat dillerinde günümüzde dahi kullanılan Türkçe kelimeler, bazen Türkçedeki anlamlarıyla kullanılırken bazende Tükçedeki anlamının değiştiği, Boşnak, Sırp ve Hırvat dillerine uygun biçimde ses ve özellikler ile biçimlendiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda Boşnak, Sırp ve Hırvat dilleri içerisinde anlam veya biçim değişmesine uğrayıp Türkçe kelimeler ile aynı duyulan sözcükler bu diller ile Türkçe arasında sesteş kelimeleri oluşturmuşlardır.

Tezimizin konusu olan "Sırpça - Hırvatça - Boşnakça ve Türkçe Sesteş Kelimeler" kapsamında Sırpça-Hırvatça - Boşnakça ve Türkçe arasıda çeşitli faktörlerden dolayı meydana gelen sesteş kelimelerin tespitinde öncelikleTürk Dil Kurumu'nun"Boşnakça-Türkçe Sözlük" ve"Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük" yayınları kullanılmıştır. Beraberinde çeşitli Sırpça ve Hırvatça sözlüklerde taranarak Boşnak, Sırp, Hırvat ve Türk dilleri arasında olan sesteş kelimelerin tespiti yapılmıştır.

Tez konumun belirlenmesinde ve çalışmamın her aşamsında bana yardımlarını esirgemeyen, yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Muharrem ÖZDEN'e teşekkürü bir borç bilirim. Bu süreçte maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem babam ve kardeşime de çok teşekkür ederim.

Ayrıca kaynak temini hususunda yardımlarını esirgemeyen Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Arş. Gör. Taner ŞEN ile Arş. Gör. Ali Mehmet GÜRSEL'e ve Yunanca çevirileri için Bıousra DEDE'ye teşekkür ederim.

Hasan Furkan POLAT

EDİRNE 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**
ABSTRACT ..... **II**
ÖN SÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
KISALTMALAR ..... **VIII**
TRANSKRİPSİYON ..... **X**
GİRİŞ **1**

1.BÖLÜM
DİLİN TANIMI

1.1. "Dil" 3
1.2. Dil Aileleri 5
1.3. Türk Dili 5
1.4. Balkan Dilleri 13
1.5. Sırp - Hırvat - Boşnak Dilleri 15
1.5.1. Boşnakça 15
1.5.2. Sırpça 17
1.5.3. Hırvatça 18
1.5.4. Balkan Dilleri ve Türkçe 18
1.5.5. Sırp - Hırvat - Boşnak Dilleri ve Türkçe 20
1.5.5.1. Türkçe - Boşnakça İlişkisi 22
1.5.5.2. Türkçe - Sırpça İlişkisi 24
1.5.5.3. Türkçe - Hırvatça İlişkisi 25

2. BÖLÜM
SESTEŞ KELİMELER VE SESTEŞ KELİMELERİN TESPİTİ

2.1. Sesteş Kelimeler 28
2.1.1. Sesteş Kelimelerin Tespiti 30
2.1.2. Farklı Diller Arası Çevirilerde Sesteş Kelimeler 32

3. BÖLÜM
BOŞNAKÇA - SIRPÇA - HIRVATÇA VE TÜRKÇE SESTEŞ KELİMELERİN GRUPLANDIRILMASI

3.1. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Tam Sesteş Kelimeler 38
3.2. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Fonetik ve Fonksiyonel Sesteş Kelimeler 39
3.3. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Dil Bilgisel Sesteş Kelimeler 40
3.4. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Ağız ve Şiveden Meydana Gelen Sesteş Kelimeler 40
3.5. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Özel İsimlerden Meydana Gelen Sesteş Kelimeler 41
3.6. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Arasında Alıntı Yapılması Sonucu Meydana Gelen Sesteş Kelimeler 42

4.BÖLÜM

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Sesteş Kelimeler 43
SONUÇ..... 105
KAYNAKÇA 113

KISALTMALAR

a.g.e.	:	adı geçen eser
a.g.m.	:	adı geçen makale
ar.	:	Arapça
boş.	:	Boşnakça
BTS.	:	Boşnakça Türkçe Sözlük
bul.	:	Bulgarca
fars.	:	Farsça
fr.	:	Fransızca
HER	:	Hrvatski Etimološki Rječnik (Hırvatça Etimoloji Sözlüğü)
hrv.	:	Hırvatça
ing.	:	İngilizce
itl.	:	İtalyanca
mac.	:	Macarca
M.Ö.	:	Milattan Önce
M.S.	:	Milattan Sonra
RSR	:	Rječnik Stranih Riječi
rum.	:	Rumca
s.	:	sayfa
srp.	:	Sırpça
TDK	:	Türk Dil Kurumu

TDKES	:	Türk Dil Kurumu Elektronik Sözlük
tkş.	:	Türkçede kullanılan şekli
tr.	:	Türkçe
vb.	:	ve benzeri
YTSS	:	Yeni Türkçe Sırpça Sözlük
yy.	:	yüzyıl
PCJ	:	Речник Српскога Језика

TRANSKRİPSİYON

Tablo 1: Boşnakça - Sırpça - Hırvatça Latin Alfabesi ve Türkçe Karşılığı

Boş.-Srp.-Hrv.	Türkçe	Boş.-Srp.-Hrv.	Türkçe
A b	A a	L l	L l
B b	B b	Lj lj	Ly ly
C c	Ts ts	M m	M m
Č č	Ç ç	N n	N n
Ć ć	Yumuşak Ç ç	Nj nj	Ny ny
D d	D d	O o	O o
Dž dž	C c	P p	P p
Đ đ	Yumuşak C c	R r	R r
E e	E e	S s	S s
F f	F f	Š š	Ş ş
G g	G g	T t	T t
H h	H h	U u	U u
I i	İ i	V v	V v
J j	J j	Z z	Z z
K k	K k	Ž ž	J j

Tablo 2: Sırpça Kiril Alfabesi ve Türkçe Karşılığı

Sırpça	El yazısı	Türkçe	Sırpça	El yazısı	Türkçe
А а	*А а*	A a	Л л	*Л л*	L l
Б б	*Б б*	B b	Љ љ	*Љ љ*	Ly ly
Ц ц	*Ц ц*	Ts ts	М м	*М м*	M m
Ч ч	*Ч ч*	Ç ç	Н н	*Н н*	N n
Ћ ћ	*Ћ ћ*	Yumuşak Ç ç	Њ њ	*Њ њ*	Ny ny
Д д	*Д д*	D d	О о	*О о*	O o
Џ џ	*Џ џ*	C c	П п	*П п*	P p
Ђ ђ	*Ђ ђ*	Ymuşak C c	Р р	*Р р*	R r
Е е	*Е е*	E e	С с	*С с*	S s
Ф ф	*Ф ф*	F f	Ш ш	*Ш ш*	Ş ş
Г г	*Г г*	G g	Т т	*Т т*	T t
Х х	*Х х*	H h	У у	*У у*	U u
И и	*И и*	İ i	В в	*В в*	V v
Ј ј	*Ј ј*	Y y	З з	*З з*	Z z
К к	*К к*	K k	Ж ж	*Ж ж*	J j

Tablo 3: Rusça Kiril Alfabesi ve Türkçe Karşılığı

Rusça	El yazı-sı	Türkçe	Rusça	El yazısı	Türkçe
А а	*А а*	A a	Р р	*Р р*	R r
Б б	*Б б*	B b	С с	*С с*	S s
В в	*В в*	V v	Т т	*Т т*	T t
Г г	*Г г*	G g	У у	*У у*	U u
Д д	*Д д*	D d	Ф ф	*Ф ф*	F f
Е е\Ё ё	*Е е\Ё ё*	Ye ye/Yo yo	Х х	*Х х*	H h
Ж ж	*Ж ж*	J j	Ц ц	*Ц ц*	Ts ts
З з	*З з*	Z z	Ч ч	*Ч ч*	Ç ç
И и	*И и*	İ i	Ш ш	*Ш ш*	Ş ş
Й й	*Й й*	İ kratkaye (iy)	Щ щ	*Щ щ*	Şa şa
К к	*К к*	K k	Ъ ъ	*Ъ ъ*	Sertlik işareti
Л л	*Л л*	L l	Ы ы	*Ы ы*	I ı
М м	*М м*	M m	Ь ь	*Ь ь*	Yumuşaklık işareti
Н н	*Н н*	N n	Э э	*Э э*	E e
О о	*О о*	O o	Ю ю	*Ю ю*	Yu yu
П п	*П п*	P p	Я я	*Я я*	Ya ya

GİRİŞ

Bir dilin ana unsuru, (kelimeler) sözcüklerdir. Kelimeler dil içerisinde değişken bir yapıya sahiplerdir. Dil bilimciler bir dil içerisindeki kelimeleri incelerken biçimsel, anlamsal ve dilbilgisel olmak üzere başlıca üç ana unsur üzerinden değerlendirmişlerdir.[1]

Dil bilimciler sözcükte anlam bağlamında kelimeleri anlamsal olarak incelerken, yan anlam, mecaz anlam, soyut/somut anlam, çokanlamlı kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, eş anlamlı kelimeler, sesteş kelimeler, yakın anlamlı kelimeler vb. gibi alt başlıklar altında değerlendirmişlerdir.

Sesteş kelimeler her dilde var olan sesve biçim bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan kelimelerdir. Dil bilimciler sesteş kelimeleri incelerken bazı kriterler belirleyerek o kriterler çerçevesinde incelemişlerdir.

Bir dil içerisindeki sesteş kelime sayısı o dilin zengin ve köklü bir dil olduğu hakkında ipuçları verebilir. Sesteş kelimeler dil içerisinde farklı nedenlerden dolayı meydana gelmişlerdir. Sözlü veya yazılı dilde bir sesteş kelimenin tek başına ne anlam ifade ettiğini anlamak mümkün değildir. Okuyucu veya dinleyici ancak bir cümle içerisinde o kelimenin ne ifade ettiğini anlayabilir.

Dillerin fonetik özelliklerinden dolayı farklı diller arasında da sesteş kelimelerin meydana geldiği gözlemlenmiştir. Sesteş kelimelerin farklı diller arasında meydana gelmesinde çeşitli faktörlerin rol oynayacağı gibi en önemli faktör dillerin birbirinden etkilenmesidir. Farklı diller arasında var olan sesteş kelimeler uluslararası literatüre Fransızca sahte dostlar anlamına gelen *faux amis* terimi ile yerleşmiştir. Sesteş kelimelerin farklı diller arasında meydana gelmesi gerek yabancı dil öğrenenlerin gerekse çevirmenlerin zaman zaman yanılgıya düşmelerine sebebiyet vermişlerdir.[2]

---

[1] V. Doğan Günay, *Sözcükbilime Giriş*, Multilingulan yayınları, İstanbul 2007, s. 11.
[2] Müge arslan, " Türkçe ve Almanca Arasındaki Sözde Eş Değerler", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* cilt 32, sayı 1, 2015, s. 47.

Dünyada, Bulgarca ve Hırvatça, İngilizce ve Arapça, Çekçe ve Hırvatça gibi farklı diller arasında var olan sesteş kelimeler (sahte dostlar) üzerine birçok inceleme ve çalışma yapılmıştır. Ülkemizde de Türkçe ve çeşitli diller arasında çalışmalar yapılmıştır.

Biz de tezimizin konusu olan Sırpça – Hırvatça - Boşnakça ve Türkçe arasında meydana gelen sesteş kelimelerin incelenmesi bağlamında çeşitli sözlükleri tarayarak Sırpça - Hırvatça - Boşnakça ve Türkçe arasında var olan sesteş kelimelerin tespitini yaptık.

Tezimizin ilk bölümünde dilin genel bir tanımı yapılmış sonrasında Türk ve Sırp-Hırvat-Boşnak Dillerinin kısa tarihçelerinden bahsedilmiştir. Daha sonra Türkçe ve Sırpça-Hırvatça-Boşnakça arasındaki etkileşim ve Türkçenin bu üç dile etkisine değinilmiştir.

İkinci bölümde ise sesteş kelimelerin tanımı yapılmış ve dil içerinde sesteş kelimelerin formlarından ve tespitinden bahsedilmiştir. Daha sonra farklı diller arasında var olan sesteş kelimelere değinilerek farklı iki dil arasındaki sesteş kelimelerin tespit edilmesinin üzerinde durulmuştur.

Son olarak Sırpça-Hırvatça-Boşnakça ve Türkçe arasındaki sesteş kelimelerin değerlendirilmesi yapılan üçüncü bölümde Sırpça-Hırvatça-Boşnakça ve Türkçe sesteş kelimeler sözlüğü oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın yapımı esnasında Türkiye Türkçesinde kullanılan ve yabancı dillerden dilimize girmiş kelimeler, Sırpça-Hırvatça-Boşnakça Dilleri içerisinde var olan sesteşleri ile kıyaslanırken Türkçe kelime olarak düşünülmüşlerdir. Bu tür sözcüklerin hangi dilden dilimize geçtiği ve orijinal yazılışları parantez içinde gösterilmiştir. Ayrıca bu tür kelimelerden sonra kullanılan (tkş.) kısaltması Türkçede kullanılan şekli olarak kodlanmıştır.

1. BÖLÜM
DİLİN TANIMI

1.1.“Dil”

Dünya üzerinde yaşayan tüm varlıkları birbirinden ayıran en belirgin özelliklerden bir tanesi de canlı türlerinin kendi zümreleri ile nasıl iletişim kurduklarıdır. Var olan tüm canlılar kendi soylarına münhasır bir iletişim ağı ile birbirleri ile iletişim kurarlar. Canlılar arasında en gelişmiş canlı olan insan ise hem düşünebilen hem konuşabilen bir canlıdır. İnsan, ses organları ile ses çıkartarak, yeri geldiğinde beden hareketleri, mimikler ile anlaşan ve nesnelere bazı sembolik anlamlar vererek iletişim kurabilen bir canlıdır. İnsanların, düşündüklerini, duyduklarını, nesnelere verdikleri sembolik anlamları aktarmak için kelimeler vasıtasıyla veya işaretler vasıtasıyla aralarında yaptıkları anlaşmaya “Dil” (Lisan) denir.[3]

Dil, insanlar arasında iletişimi kolaylaştıran ve insanların anlaşmasını sağlayan ses sembollerinden oluşan bir dizgedir ve insanların kendi dertlerini karşısındakilere aktarmak için kullandıkları sesli işaret sistemidir. Bir toplumun içerisinde sözlü sanatlar, haberleşme gibi bütün söze dayanan olgular dilin ürünüdür. Böylelikle bir toplumun başta gelen en önemli özelliklerinden biri olan dil toplum içerisinde kültürel, fiziksel, sosyal değerlerle iç içe geçmiştir.[4]

Tarihten günümüze dil kökeni mevzusu birçok araştırmaya konu olmuş ve bilim adamlarının dikkatini çekmiştir. Bilim adamları dilin ilk ortaya çıkışı hakkında çeşitli fikirler öne sürmüşlerdir. Dilin kökenine ilişkin yorum yapan bazı bilim adamları dilin, yansıma kuramına göre ilk insanların duydukları sesleri taklit etmesiyle ortaya çıkmış olabilir yorumunu yaparken, bazıları ise topluca çalışan

[3]Mustafa Karataş, *Her Yönüyle Türk Dili,* Kimlik Yayınları, Kayseri 2019, s. 33, 34.
[4]Süer Eker, *Çağdaş Türk Dili,* Grafiker Yayınları, Basım 6, Ankara, s.3, 4; Doğan Aksan, *Her yönüyle dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Basım 6, Ankara, s. 12, 13.

insanların çalışırken çıkarmış oldukları seslerden ortaya çıkmış olabileceği yorumunu yapmışlardır. Bir kısmı ise ünlem kavramını öne sürerek insanların yaşadıkları durumlar çerçevesinde duygu ve düşüncelerini aktarırken çıkardıkları ünlemlerden dilin ortaya çıkmış olabileceği yorumunu yapmışlardır.[5]

Dil insanların diğer insanlarla anlaşmasını, iletişim kurmasını sağlayan en doğal iletişim aracı olarak insanlık tarihinden buyana en etkili iletişim sistemi olmuştur. İnsanları insan yapan temel unsurlardan biri olan dil, çeşitli bilim dallarına araştırma ve inceleme konusu olmuş, bilim insanları tarafından ise bu araştırma ve inceleme neticesinde dilin bazı özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Kısaca dilin başlıca özellikleri:

> Her şeyden önce dil, insana has bir olgudur,
> Dil, sözlü bir anlatım aracıdır,
> Dil, kültürel ve toplumsal bir yapıya sahiptir ve doğuştandır,
> Dil, iletişim aracıdır ve bir dizgedir,
> Dil, değişken ve varyantlaşmaya müsait bir yapıdır,
> Dil, duygu ve düşünce ile sıkı bir bağ kuran bir yapıdır.[6]

Dünya üzerinde çeşitli toplumlar tarafından konuşulmuş veya günümüzde de konuşulmaya devam edilen dünya dilleri, oluşumlarına göre, yapay ve doğal diller, kullanımlarına göre ise ölü ve yaşayan diller olarak ayrılırlar. Bir dil, onu kullanan kişilere veya toplumlara, kullanım alanlarına, kullanım amaçları ve kişisel düzeyden ulusal düzeye kadar değişik türler gösterebilir. Hatta bir toplum içerisinde konuşulan dil bile insandan insana göre değişiklikler gösterebilir. Örneğin, bir kişinin doğuştan öğrenip konuştuğu dil ana dil olarak adlandırılırken, bir ülkenin konuştuğu dil resmi dil olarak tanımlanır, bir çevrenin veya yörenin konuştuğu dil ağız, şive olarak adlandırılır. Ülke içerisinde yaşayan azınlıkların konuştuğu dil ise azınlık dili olarak tanımlanır. Dilin yapısı veya dil dışı unsurların neden olabildiği bu gibi

[5]Mustafa Karataş, *a.g.e.*,s. 35.
[6]Süer Eker, *a.g.e.*, s.5-9; Mustafa Karataş, *a.g.e.*, s. 36.

türlerin örneklerini çoğalta biliriz: konuşma dili, yazı dili, karma dil, çok dillilik, tek dillilik, lingua franca (Üst Dil) vb.[7]

1.2.Dil Aileleri

Günümüzde dünya üzerinde kesin sayısı verilememekle birlikte binlerce yaşayan dil ve ölü dil vardır. Bu dillerin bazıları milyonlarca insan tarafından konuşulurken bazı diller ise çok az insan tarafından bilinir ve konuşulur. Dünya üzerinde konuşulan ve konuşulmuş olan diller arasında genetik olarak birbirleriyle ilişkili olan dillerin olduğu gibi birbirinden çok farklılık gösteren diller de vardır. Bunun üzerine dilbilimciler tarafından dillerin sınıflandırılması üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Diller sınıflandırılırken genel olarak *biçim* (morfolojik) ve *kaynak* (akrabalık ilişkileri) bakımından sınıflandırılmışlardır. Bunun yanı sıra coğrafi ölçütler ve tümce öğelerinin dizilişi de dillerin sınıflandırılmasında önemli rol oynamıştır. Dünya dillerini kökenleri ve yapıları bakımından çeşitli kısımlara ayıracak olursak:

1. Hint-Avrupa Dilleri
2. Çin-Tibet Dilleri
3. Hami-Sami Dilleri
4. Ural-Altay Dilleri
5. Bantu Dilleri
6. Kafkas Dilleri[8]

1.3.Türk Dili

Türk dili hakkında Orhun, Yenisey yazıtlarının öncesine ilişkin bilgi neredeyse yoktur. 18. yüzyıl itibarıyla başlayan, Türkçenin "Ural-Altay dilleri" olarak bilinen diller grubunun içerisinde Fin, Macar dilleri ile beraber bulunması icap

[7]Süer Eker, *a.g.e.*,s. 41-48; Mustafa Karataş, *a.g.e.*,s. 98; Doğan Aksan, *a.g.e.*,s. 80-81.
[8]Süer Eker, *a.g.e.*,s. 53-58; Doğan Aksan, *a.g.e.*,s. 101-103.

ettiği tarzında gelişen fikirlerden, varsayımlardan giderek vazgeçilmiştir. 19. yüzyılın ortalarında Fin bilgini Castren ve beraberindeki araştırmacılar Türkçe ile Mançu-Tunguz ve Moğol dilleri arasındaki benzerliklerden yola çıkarak bu dilleri "Altay dilleri" çatısı altında ele alarak incelemişlerdir. Hatta bu çalışmalar günümüzde de devam etmektedirler.[9]

Türk dilleri ve günümüz Türkçesi ile Moğolca, Japonca, Macarca, Fince gibi diller arasında uzaktan da olsa ilişkiler vardır. Bu ilişkileri sağlamaya yarayan benzerlikler ortak bir dilden gelmenin bir sonucu mudur veya zamanında birbirine yakın bölgelerde yaşamış olmanın doğurduğu dil alışverişinin bir göstergesi midir gibi tartışmalar Türkologlar arasında yıllardır sürüp gitmektedir.[10] Clauson, Doerfer gibi araştırmacılar ise, Japonca ve Korece'nin de katıldığı "Altay Dilleri" kavramına karşı çıkmış, bu diller arasında herhangi bir akrabalığın ya da ortak bir dilden gelme kuramından değil kültürel ilişkilerden dolayı bir dil alışverişinin mevzubahis olduğu ileri sürmüşlerdir.[11] Türk dili ile ilgili tarihleri ele alacak olursak M.Ö. 200 yılında Hun devletinin kuruluşu, Türklerin tarih sahnesine çıkışı olarak bilinmektedir. Ardından M.S. 216'da Hun devletinin çöküşü ile Türk lehçeleri gelişmiş, 720'de Orhun, Tonyukuk yazıtları ile Türkçe ilk kez yazıya geçirilmiş, Karahanlı devletinin kuruluşu ile de 923 yılı yazılı edebiyatın oluştuğu yıl olarak kabul edilmiştir. 1071 Malazgirt savaşı ile Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesi, 1299 Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile imparatorluk kültürünün oluşması, 1453 İstanbul'un fethi ile yeniçağın başlaması, 1839 Tanzimat fermanı ile batı uygarlığına açınılması ve 1923 Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile çağdaşlaşma yolunda gidilmesi kabaca Türk dilinin tarihçesidir.

Hunlar döneminde Türk dili yazıya geçirilmediği için o döneme ait doğrudan bilgi edinilmesi neredeyse imkânsızdır. Türkçenin bu dönemine "yazısız" demek yanlış olmaz. Göktürkler döneminde ise Orhun-Yenisey yazıtları adı verilen,

[9] Doğan Aksan, *EnEski Türkçenin İzlerinde*, Bilgi Yayınevi, Baskı 5, Ankara 2015, s.15.
[10] Özcan Başkan, "Türk Dili Geçmişi",*A.Ü.Tömer Dil Dergisi*, Özcan Başkan Özel Sayısı, 1994, s.115.
[11] Doğan Aksan, *a.g.e.*, s. 15.

taş üzerine yazılmış yazıtlar bulunmuştur. Bundan dolayıdır ki Türkçenin bu dönemine "yazıtlı" denmesi münasip olur. Uygurlar döneminde yerleşik hayata geçilmiş ve bu dilde el yazması eserler bulunmuştur. Bu nedenle bu döneme ise "yazmalı" adı verilir.[12] Yazıtlardan önceki Türkçenin durumu ise bazı araştırmacılar tarafından Ana Türkçe, Ön Türkçe, İlk Türkçe, (proto-turkic) olarak adlandırılmış ve bu dönemi tavzih etmek amacı ile Türkologların yapmış oldukları çalışmalar herkes tarafından benimsenmemiştir.[13]

İlk Türkçe (proto-turkic) dönemi M.S. 1.ve 5. yüzyıllar arasını kapsamakta ve genellikle belirsizlikler içerisindedir. Bu dönem daha çok Hunlar-Hun tarihi ile ilgili bir dönemdir. Hunların ilk münasebetleri Orta-Asya'nın doğusundaki Altay kavimleri ve Çinlilerle olmuştur. Bu yüzden Türkler ile alakalı ilk kaynaklar Çin kaynaklarında yer alır. Bu kayıtlar, milattan önceki yüzyıllara dayanmasının yanında gerilere doğru gidildikçe belirsizleşmektedir. Hunlar ile alakalı bilgilerimiz M.Ö. 3. yüzyıl itibarıyla ortaya çıkmakta ve belgelerle gözlemlenebilmektedir. Genişleyerek imparatorluk haline gelen Hun Türklerinin, batıya yönelip Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara vardıkları ve M.S. 4. ve 5. yüzyıllarda Atlas okyanusuna kadar ilerledikleri bilinir. 6. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar Hunların yanı sıra Orta Asya'dan Doğu Avrupa'ya başka göçler de vardır. Bunlar Ogur ve Avar, Bulgar, Hazar, Peçenek ve Uz göçleridir. Hazar Denizi'nin güneyinden geçerek batıya ilerleyen Oğuz-Türkmen göçleri, Türk dilinin güney-batı kanadını oluşturmuş ve bu göçlere katılmayıp Orta-Asya'da kalan Türkler ise o bölgelerde Türk devletleri kurmuşlardır. Türk dili içerisinde Hun dilinin, Kuzey Hunca, Doğu Hunca, Batı Hunca gibi bölümlere ayrıldığı görülmüş olup, Kuzey Hun dilinin Yakutça, Batı Hun dilinin Çuvaşçanın atası olarak kabul edilen Bulgarca, Doğu Hun dilinin ise Türk Tatar dilinin olduğu ön görülmektedir.

Türk dilinin, M.S. 552 yılında kurulan Göktürk devleti ile başlayan İslam öncesi dönemine Eski Türkçe dönemi adı verilir. Bazı dilbilimcilere göre bu dönem M.S. 6. ve 11. yüzyıllar arasını kapsarken bazı dilbilimciler ise bu dönemi M.S. 6. ve

[12] Özcan Başkan, *a.g.e.,* s. 117.
[13] Doğan Aksan, *a.g.e.*, s. 15.

13. yüzyıllar olarak ele almışlardır.[14] Eski Türkçe, bugünkü Moğolistan'da göçebe devleti kuran ve Batı Moğolistan'ın Altay dağları kesiminde yaşayan Göktürklerin, Moğolistan'da Göktürklerin hâkimiyetine son veren ve bölgede bir devlet kuran göçebe Uygurların ve Doğu Türkistan'da Koço Uygur devletini kuran yerleşik Budist Uygurların diliydi.[15] Eski Türkçe dönemi Orhun Türkçesi (Göktürkçe) ve Uygurca olmak üzere iki ayrı diyalekt ve yazı diline ayrılır.

Göktürkçe (Orhun Türkçesi): I. Göktürk Devleti'nden günümüze ulaşan Türkçe belge yahut yazıt olmadığından dolayı Türkçemizin gramerine ilişkin bilgi alabildiğimiz en eski toplu metinler II. Göktürk devleti zamanından kalma yazıt olarak dikilmiş anıt, taşlarda bulunmaktadır. Bu yazıtların en mühimleri Kutluk Kağan, Kapgan Kağan, Bilge kağan, Köl Tigin ve büyük devlet adamı Boyla Baga Tarkan (Bilge Tonyukuk) adına dikilen anıt-taşlardır. Göktürk (Orhun) yazıtlarının keşfi Türk dili tarihinde geniş ufuklar açmıştır. 8. yüzyıldan gelen ve 38 harfli bir alfabe ile yazılmış olan Göktürkçeye ait bu yazıtlar edebi, tarihi ve nutuk içerikli metinlerdir. Göktürk yazıtları, Türkçenin iç yapısı ve ilerleyişini gösteren ilk yazılı dil belgeleri olup, dil özellikleri açısından incelendiğinde Türkçenin bu yazıtlardan çok daha erken dönemlerde kullanılan sözlü bir kültür dili olduğunu göstermektedir. Tarihi nutuk metinleri olarak yazılmış olan Göktürk yazıtlarında ise, Kağanlar muhtemelen halka ve gelecek nesillere yaşadıkları dönem ve yaptıkları işler ile alakalı hesap vermektedirler.[16] Göktürk alfabesinde günümüz Türkçesinde var olan c, f, ğ, h, j, v sesleri yoktur. Günümüz Türkçesinde olmayan lakin birçok lehçe ve ağızlarda var olan "ŋ" ve "ń" sesleri vardır. Göktürkçede 19 ünsüz harf ve kimi Türkologlara göre 8 kimi Türkologlara göre "e" ile birlikte 9 ünlü harf vardır.[17]

---

[14] Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* TDK Yayınları, Baskı 3, Ankara 2009, S.LXXV, LXXVI.
[15] Talat Tekin- Mehmet Ölmez, *Türk Dilleri Giriş,* Yıldız Dil ve Edebiyat Dizisi 2, Baskı 2, İstanbul 2003, s.18.
[16] Ali Akar, *Türk Dili Tarihi,* Ötüken Yayınları, Baskı 5, İstanbul 2012, s. 84-86.
[17] Ahmet B.Ercilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Baskı 10, Ankara, 2011, s.173.

Uygurca, 9. ve 13. Yüzyıllar arasında süre gelmiş ve Orhun Türkçesinin devamı niteliğindedir.[18] Uygur Türkleri Şamanizm inancının yanında Budizm, Maniheizm ve İsevilik inançlarını da benimseyerek bol kültürlü bir yapı içerisine girmişlerdir.[19] Büyük dinleri benimseyen Uygurlarda ciddi çeviri faaliyetleri yapılmıştır. Budizm ve Maniheizm inançlarına ait din kitapları Soğdaca, Çince, Toharca, Sanskrit, Tibetçe gibi dillerden Uygurcaya (Türkçeye) çevrilmiştir. Böylelikle bu dillerden Uygurcaya (Türkçeye) epeyce yabancı kelime girmiştir.[20] Uygur metinlerinin içerisinde, sağlık bilgisi kitapları, fal kitapları ve benimsenen dinler aracılığıyla Sanskrit, Soğdaca ve Çinceden çevirisi yapılmış olan belgeler bulunmaktadır. 18 harfli Uygur yazısı ile Mani ve Brahmi alfabeleriyle yazılmış olan soğut kökenli bu metinler ile büyük bir sözvarlığı günümüze kadar gelmiştir.[21] Uygurlar, Orhun bölgesinde egemen oldukları zamanda, yaptıkları çeşitli yazıtlarda Göktürk alfabesini kullanmışlar ve bu yüzden kâğıda yazılı tek Göktürk metni olan (Irk Bitig) Fal kitabı da Uygur metni olarak kabul görmüştür. Uygur yazısında ünlü ve ünsüz harflerin sayısı sınırlı olduğundan Türkçenin fonetiğine elverişli bir alfabe değildir.[22]

Eski Türkçe döneminden sonra, yeni yazı dillerine ve lehçelerine geçiş döneminin başladığı döneme ise orta Türkçe dönemi adı verilir. Bu dönemi Batı Türkistan'da kurulup gelişmiş olan yazı dili Harezm Türkçesi temsil eder. Bazı Türkologlar, Orta Türkçe dönemini Karahanlı Türkçesinden başlatmışlardır.[23] Orta Türkçe döneminde Karahanlı Türkçesi, Harezm Türkçesi, Çağatay Türkçesi, Kıpçak Türkçesi, Eski Anadolu (Oğuz) Türkçesi gibi yazı dilleri vardır.

Karahanlı Türkçesi, Doğu Türkistan'da Kaşgar merkezli Karahan devleti içerisinde konuşulan dildir.[24] Karahanlı Türkçesinin yazıdili, Göktürk, Uygur yazısının devamı niteliğinde olup, Uygur yazı dilinde olan şekil ve yapıların çok az

[18] Süer Eker, *a.g.e.*,s.101.
[19] Doğan Aksan, *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Bilgi Yayınevi, Basım 7, Ankara s.37.
[20] Talat Tekin, Mehmet Ölmez, *a.g.e.*,s.23.
[21] Doğan Aksan *Türkiye Türkçesinin...*, s. 38.
[22] Ali Akar, *a.g.e.*, s.108-118.
[23] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s.LXXVI.
[24] Talat Tekin-Mehmet Ölmez, *a.g.e.*, s.31,33.

değişmesiyle oluşmuş bir yazı dilidir. Göktürk ve Uygur zamanındaki biçimsel yapıyı neredeyse aynen muhafaza etmiş olan Karahanlı Türkçesi, daha sonraki Orta Türkçe yazı dillerine etkili bir kaynak dil olmuştur.[25] Kararanlılardan günümüze kadar gelen Türk dil ve edebiyat metinleri başlıca: Kutadgu Bilig, Divanü Lügati't-Türk, İlk Kur'an Tercümeleri, Atebetü'l-Hakayık, ve Hukuk belgeleri şeklindedir. Karahanlı Türkçesinin ses özelliklerine kısaca değinecek olursak, bu yazı dilinde 8 ünlü harf 26 ünsüz harf bulunur. Bunlar a, e, ı, i, o, ö, u, ü, b, c, d, f, g, h, j, k, ẖ, l, m, n, ŋ, p, r, s, ş, t, v, w, y, z'dir. Bu harflerden sadece "o, ö" sesleri birinci hecede bulunmaktadırlar. Bazı Türkologlara göre Karahanlı Türkçesi yazı dilinde kapalı "e"sesi de bulunmaktadır.[26]

Harezm Türkçesi, Gazneli Mahmud'un Harezm bölgesini fethetmesiyle bölgenin Türkleşmeye başlamasından sonra bölgede oluşan edebi bir dil olup, Karahanlı Türkçesiyle Çağatay Türkçesi arasında bir geçiş dönemi dilidir.[27] Harezm bölgesinin Türklerin eline geçmesinin ardından Kıpçak, Oğuz, Kanglı gibi Türk boylarının bölgeye gelmelerinden dolayı dil karışık bir nüfus yapısına uygun olacak şekilde karmaşık bir hal almıştır. Harezm Türkçesi genel olarak Karahanlı Türkçesine bağlı kalmış fakat tedricen Kıpçak, Oğuz, Karluk ağızlarının ses, yapı gibi özelliklerini almasıyla kendine özgü yeni bir yazı dili kimliği kazanmıştır. Daha sonra değişik diyalektlerden aldığı kelime ve ekler ile zenginleşmiştir. Bu karma dilin kullanılması yalnızca bu bölge ile sınırlı kalmamış, Altın Orda'nın muayyen kültür merkezlerinde de kullanılmış ve daha sonra Temürler zamanında yerini Çağatayca'ya bırakmıştır. [28] Harezm Türkçesinde yazılmış mühim eserler Mukaddimetü'l-Edeb, Kısasu'l-Enbiya, Muninü'l-Mürid, Hüsrev ü Şirin, Muhabbetname ve Nehcü'l-Feradisdir.[29]

Çağatay Türkçesi, Orta Asya Türkleri ile Kıpçak Türklerinin ortak yazı dili ve Harezm yazı dilinin doğal bir devamı sayılır. 13. Yüzyılın başlarında başlayan

[25] Ali Akar, *a.g.e.,* s.140.
[26] Ahmet B. Ercilasun, a.g,e, s.293,343.
[27] Ali Akar, *a.g.e.*,s.165; Talat Tekin-Mehmet Ölmez,*a.g.e.,* s.36.
[28] Ali Akar, *a.g.e.,* s.165.
[29] Ahmet B. Ercilasun, a.g,e, s.369-376.

Moğol istilası ile Türk kavimleri farklı bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Oğuzlar Batıya (Azerbaycan, İran, Irak) ve Anadolu'ya, Uygur ve diğer Türk kavimleri ise Harezm, Afganistan, Hindistan taraflarına yerleşmişlerdir. Batı tarafına giden Oğuzlar, Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri, Osmanlı döneminde Osmanlı Türkçesi edebi dilini meydana getirmişlerdir. Doğu tarafına giden Türk kavimleri ise Çağatay Türkçesi olarak adlandırılan yazı dilini meydana getirmişlerdir. Bu yazı dili Çağatay Tili, Çağatay Türkisi, Türk Tili, Türki ve Türkçe olmak üzere birçok adlandırma ile anılmıştır. Çağatay Türkçesinde Sekkaki, Menlana Lütfi, Ali ŞirNevai, Zahireddin Muhammed Babürşah, Ebul Gazi Bahadır Han gibi şairler önemli eserler vermiştir.[30]

Kıpçakça, Orta Türkçe döneminde kuzey batı kanadını oluşturan ve aynı zamanda o bölgede hâkim olan Kıpçak Türklerinin yazı dili olmuş bir Türk lehçesidir. Kıpçakça Altın Orda Devleti zamanında Moğol dilinin yerini almış ve edebiyatının güçlü olduğu bir dönem yaşanmıştır.[31] Kıpçakçayı Rusya'da, Kırım'da ve Orta Asya'da bulunan Kıpçakların yanı sıra Mısır ve Suriye'deki Memlük Devleti içerisindeki yönetici sınıf ile Ukrayna taraflarında Türkleşmiş Ermeniler (Ermeni asıllı Türkler) de konuşuluyordu. Kıpçakçanın Kuman diyalekti, Ermeni Kıpçakçası ve Memlük Kıpçakçası olmak üzere üç diyalekti vardır. Bu döneme ait eserler arasında Kumanlara ait bilgiler kitabı anlamına gelen codex cumanicus kitabının yanında sözlük, gramer kitapları, dini kitaplar, askerlikle alakalı kitaplar ve edebi-didaktik eserler bulunmaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi, 13. ve 16. yüzyıllar arasında süregelmiş ve daha sonra yerini Osmanlı Türkçesine bırakmış Oğuz Türklerinin kendi lehçeleriyle oluşturdukları Oğuzca'nın ilk yazı dilidir. Bu dilin konuşulduğu bölge sadece Anadolu ile sınırlı kalmayarak Kuzey-Güney Azerbaycan'da, Irak'ta, Suriye'de ve 14. Yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla da Balkanlarda kullanılmıştır. Eski Anadolu

[30] Ali Akar, *a.g.e.*,s181-197.; Talat Tekin-Mehmet Ölmez,*a.g.e.*, s.39.
[31] Mustafa Karataş, *a.g.e.*, s.192-193.

Türkçesi içerisinde Anadolu Selçukluları dönemi, Beylikler dönemi, Karakoyunlu, Akkoyunlu dönemleri ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemleri bulunmaktadır.[32]

Osmanlı Türkçesi, Osmanlı Devleti'nin imparatorluk olmaya başlamasıyla gelişmiş ve Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu bölgeler içerisinde kullanılan Türk yazı dili ve edebi dili olmuştur. Osmanlı Türkçesi ilk devirlerinde Oğuz Türkçesiyle son devirlerinde ise günümüz Türkiye Türkçesiyle benzerlikler göstermektedir. Dil yapısı bakımından içerisinde çok fazla Arapça ve Farsça kelimeler barındırmış ve Arap alfabesi kullanılmıştır. Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde gramer ve sözlükler gibi çeşitli eserler yazılmaya başlanmıştır. Osmanlı dönemi ilk gramer kitabı Müyesseretü'l-Ulum, sözlük ise Ahter-i Kebir ve Burhan-ı Katı gibi eserlerdir.[33]

Çağdaş Türkiye Türkçesi Yeni Lisan Hareketi'nin başlaması neticesinde kullanılmaya başlanan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dili haline gelen, Türkiye'deki Türklerin kullandıkları yazı dilidir. Tanzimat ile birlikte tiyatro, roman, gazete ve batı kaynaklı yeni düşünceler toplumun kültürel hayatına girmiş ve bu dönem meydana gelen çeşitli olumsuz faktörlerin dil, imla, sözlük, gramer ve batı kaynaklı terim ve ifadelere Türkçe karşılık bulma sorunu gibi çeşitli tartışmaları doğurmasıyla dilde sadeleşme çalışmaları yapılmıştır. Daha sonra Servet-i Fünun dergisi bünyesinde bir araya gelen aydınlar tarafından çeşitli sözlüklerden kelimeler devşirilerek yapay bir sanat dili meydana getirilmiştir. Bu dönemin de başlıca tartışmaları yine dil ve sadeleşme üzerine olmuş fakat bu dönem Arapça, Farsça ve Fransızca gibi dillerin derin etkisi görülmüştür. Devşirme yolu ile yapılan bu dile karşılık Öztürkçecilik hareketi doğmuş ve bu hareketin öncüleri dildeki Arapça ve Farsça kökenli kelime ve ifadelerin atılmasını, onların yerine Türkçe kelimeler ve ifadeler kullanılmasını savunmuşlardır. II. Meşrutiyetle birlikte dilde sadeleşme çalışmalarında yeni bir döneme girilmiş, dönemin yazarları türlü dergiler ve dernekler bünyesinde bir araya gelerek milli dil kültürünü ön plana çıkarmayı hedeflemişlerdir. Ömer Seyfeddin'in 1911 yılında yayın hayatına başlayan "Genç

[32] Talat Tekin-Mehmet Ölmez, *a.g.e.,* s.48; Ahmet B. Ercilasun, *a.g,e.,*s. 483.
[33] Ali Akar, *a.g.e.,* s.179,187; Ahmet B. Ercilasun, *a.g.e.,* s. 457, 458.

Kalemler" dergisinde yazdığı Yeni Lisan makalesi dönemin en önemli dil ve kültür hareketi olarak kabul görmüş ve o zamana kadar süre gelen tartışmalara son verip en uygun çözümü ortaya koyarak Osmanlı Türkçesi döneminin bitmesine ve Türkiye Türkçesi döneminin başlamasına ön ayak olmuştur. Yeni Lisan makalesinin ana fikri Arapça ve Farsça kurallar ile yapılan tamlamaların ve eklerin kullanımdan kalkması olmuştur. Bu yazı ile birlikte milli edebiyat düşünce ve duygusuyla gelişen Yeni Lisan Hareketi doğmuş ve bu hareket çok kısa bir sürede benimsenerek genişlemiştir. Daha sonra Cumhuriyetin ilan edilmesiyle dildeki bu gelişmeler devlet tarafından yürütülmeye başlanmış ve 1924 yılında Latin rakamları kabul edilmiştir. 1928 yılında ise Latin harfleri kabul edilerek kanunlaştırılmıştır. Latin harflerinin kabulünden sonra dilin grameri ve söz dağarcığı gibi sorunlara Türkçe kökenli yeni sözler türetilmesi konusunda karar alınmıştır. Türkçenin sadeleştirilmesinde resmi ve somut ürünler bu dönemde alınmıştır.[34]

1.4.Balkan Dilleri

Bugün Balkanlar, Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan ve Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Makedonya, Arnavutluk, Sırbistan, Kosova, Karadağ, Bosna Hersek, Hırvatistan, Slovenya ve Türkiye'nin Trakya bölgesini içine alan ve Balkan Yarımadası olarak adlandırılan bir bölgedir.[35] "Balkan" adının ise Osmanlı Türklerinin bu coğrafyaya gelmesiyle bölgeye girdiği kabul edilmiş ve çamur anlamına gelen "balk" kelimesinin sonuna Türkçe küçültme eki "an" eklenerek oluşturulmuştur. Kısaca bugün bütün dillerde aynı olan Balkan kelimesi sıra dağlar anlamına gelen Türkçe bir kelimedir.[36] Balkan coğrafyasında tarihten günümüze kadar çeşitli toplumlar ve etnik gruplar yaşamışlardır. Bundan dolayı bu coğrafyada uzun yıllar boyunca etnik kimlik çatışmaları yaşanmış ve bu çatışmalar günümüze

[34]Ali Akar, *a.g.e.,* s. 192-312;Mustafa Karataş, *a.g.e.,* s. 216-220; Süer Eker, *a.g.e.,* s. 139-140.
[35]Bilgehan Atsız Gökdağ, "Balkan Ülkelerinin Anayasalarında Dil Kullanımı ile İlgili Düzenlemeler", Turkish Studies İnternational Journals, Cilt 7, Sayı 4, Ankara 2012, s. 70.
[36]Maria Todorova, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, 2. Baskı, 2006, İstanbul, s. 64; Mark Mazower, *Bizans'ın Çöküşünden Günümüze Balkanlar*, Alfa Yayınları, 2. Baskı, 2017, İstanbul, s. 25-29.

kadar gelmiştir. Bugün bile bazı Balkan ülkeleri arasında etnik kimliğin sebep olduğu sorunlar hala devam etmektedir.

Balkan coğrafyasında en önemli etnik kimliği belirleyici unsur din ve dil olmuştur. Bu kadar çeşitli etnik grubun yaşadığı Balkan coğrafyasında birçok dil konuşulmaktadır. Bölgede konuşulan dilleri kısaca ele alacak olursak:

Sırpça, Hırvatça, Boşnakça, Bulgarca ve Makedonca, Güney Slav Dillerine ait diller olup Sırbistan, Bosna Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Bulgaristan ve Makedonya'da yaşayan Slavlar tarafından konuşulmaktadırlar.

Yunanca, Yunanistan başta olmak üzere Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan'da yaşayan çeşitli azınlıklar tarafından konuşulmaktadır.

Romence, Romanya başta olmak üzere Sırbistan'ın Voyvodina bölgesi ve Bulgaristan'ın Timok nehri civarında konuşulmaktadır.

Arnavutça, Arnavutluk ve Kosova'da yaşayan Arnavutlar tarafından konuşulmaktadır.

Balkanlarda konuşulan bir başka dil ise Macarcadır. Macarca konuşanların önemli bir kısmı Romanya'nın Erdel, Transilvanya bölgesinde, Sırbistan'ın Voyvodina bölgesinde ve Hırvatistan'dadır.

Türkçe ise Balkanlarda hemen hemen tüm Balkan ülkelerinde yaklaşık 9 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde, Bulgaristan'da, Makedonya'da, Priştine'de ve Romanya'da Türkçe konuşan nüfus mevcuttur.[37]

[37]Bilgehan Atsız Gökdağ, *a.g.m.,* s. 71.

1.5.Sırp - Hırvat-Boşnak Dilleri

Sırp Hırvat Boşnak dilleri Slav Dilleri'nin Güney Slav Dilleri grubuna ait dillerdir. Bu diller arasında öne çıkan en belirgin ve tek fark, diyalekt farkıdır. Bu üç dil içerisinde çeşitli diyalektler olmasına rağmen genel anlamda en çok kullanılan iki diyalekt vardır. Güney Slav Dilleri'nin Doğu kanadı olarak bilinen Sırp dili *–ekavski*, Batı kanadı olarak bilinen Hırvat dili ve Boşnak dili ise *–ijekavski* diyalektinde konuşulmaktadır.[38] Bu diyalektlere örnek verecek olursak:

Sırpça (ekavski)	**Hırvatça - Boşnakça (ijekavski)**	**Türkçe**
Gde	*Gdje*	*Nerede*
Ovde	*Ovdje*	*Burada*

1.5.1. Boşnakça

Bugün Bosna Hersek'in resmi dili olarak kabul edilen Boşnakçanın tarihi "stećci" denilen mezar taşlarına, Kulin Ban'ın *Bosančica* alfabesi ile yazmış olduğu belgeye ve daha sonra yazılmış olan ve Bosna'nın en eski edebiyat eseri sayılan "Humac Tablet"e (humačka ploča) dayanmaktadır. *Bosančica* günümüzde Latin alfabesi ile yazılan Boşnakçanın ilk yazı dili olarak adlandırılan eski Bosna Kiril alfabesidir ve bu alfabenin 16.yy'a kadar kullanıldığı bilinmektedir.[39] Osmanlı Devleti'nin bölgedeki hâkimiyeti boyunca ise Boşnaklar Türkçeden ve Türkçe vasıtasıyla Arapçadan, Farsçadan oldukça etkilenmiş hatta Arap alfabesini tanıyıp kullanmışlardır ve o dönem Alhamiyado edebiyatı olarak bilinen Arap alfabesi ile

[38]Süer Eker, "Bosna'da Etno-Linguistik Yapı ve Türk Dili Kültürü Üzerine", Milli Folklor dergisi, sayı 72, 2006, s. 76.
[39]KatarinaFilipic, *Boşankaç, Hırvatça ve Sırpçaya Türkçe Vasıtasıyla Geçen Arapça ve Farsça Kelimelerin Ses, Şekil ve Anlam Bakımından İncelenmesi*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2016, s. 10.

yazılmış Boşnakça ile birçok eser yazılmıştır. Osmalı Devleti'nin bölgeden çekilmesi ile bölge Avusturya-Macaristan işgali altında kalmış ve bölgedeki Türk izlerini silme girişimleri başlamıştır. Ancak yine de tüm izler silinmemiştir. Aynı dönemde batılılaşma gayesi ile dilde refomlara gidilerek Latin alfabesi de dilde kullanılmaya başlanmıştır.[40]

Günümüz çağdaş Boşnakçası 1990'dan sonra bölgede gelişen tarihsel değişimler ile gelişmeye başlamıştır. Yugoslavya döneminde Boşnakça, Müslümanların konuştuğu ülkenin resmi dili olan *Srpskohrvatski* (Sırpça-Hırvatça) dilinin bir ağzı olarak anılmış ve Ortodoks Sırplar ile Katolik Hırvatların etkisi altında kalmıştır. Böylece Boşnakça uzun yıllar Yugoslavya içerisinde yaşayan Müslüman Slavların konuştuğu bir ağız olarak adlandırılmıştır. Yugoslavya Devleti'nin dağılma sürecine girmesinden önce ise Hırvat ve Sırp dilbilimciler arasında Sırp-Hırvat dilinin Sırp dili ve Hırvat dili olarak ikiye ayrılması üzerine birçok tartışma meydana gelmiştir. Bu tartışmalar üzerine ilk olarak Hırvatistan ülkenin resmi dilini Hırvatça yapmış ve onu Sırplar takip ederek Sırbistan'ın resmi dilini Sırpça yapmışlardır. Sırp ve Hırvatların bu girişimi, Bosna Hersek'te dil bilimcilerin bir araya gelerek Boşnakçanın yeniden canlanması için girişimde bulunmalarına vesile olmuş ve Boşnakçanın da resmi dil olarak kabul görmesini istemişlerdir. Bu bağlamda Boşnak dilinin yeni bir dil olmadığını kanıtlamak ve Boşnakçanın resmi dil olarak kabul görmesi adına 1890 yılında yayınlanan"Boşnak dili Grameri"nibir kez daha yayınlamışlardır. Bunun yanı sıra çeşitli Boşnak dil bilimci Boşnak dili ve tarihi üzerine makaleler yazmıştır. Bu kişiler Cumhurbaşkanı Alija Izetbegović'den Sırp ve Hırvat dilinin yanı sıra Boşnak dilinin de resmi dil olması için anayasada değişikliğe gidilmesi önerisinde bulunmuşlardır. Bunun üzerine Boşnak dilinin standardizasyon süreci başlamıştır. Böylelikle tüm baskılara rağmen Boşnak dili korunmuş ve gelişme sürecine girerek 1996 yılında Halilović'in

[40] Taner Şen, *Boşnakça Ve Türkçedeki Ad Durumları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2017, s. 19-23.

yazmış olduğu "Boşnak Dilinin Yazısı" adlı kitap yayınlanarak resmen Boşnak dilinin varlığı ortaya konulmuştur.[41]

1.5.2. Sırpça

Sırbistan'ın resmi dili olan Sırpçanın kökeni de "stećci" adı verilen mezar taşlarına dayanmaktadır. Sırp halkı uzun yıllar Rus dilinin ve halk dilinin etkisi altında kalmış bir Slav Kilisesi dili olan Slav Sırp Dili'ni (*slavjano srspskim jezikom)* kullanmışlardır. Yugoslavya döneminde ise Sırpların standart dil (Sırpça-Hırvatça) başlığı altında büyük Sırpça idealleri girişimleri sonucunda, Yugoslavya Devleti'nin resmi dili *Srpskohrvatski* (Sırpça-Hırvatça) olmuştur. Ancak bu standart dil fikrine Yugoslavya halkı tarafından pek sıcak bakılmamıştır.[42] Bu bağlamda Sırp ve Hırvat dilbilimcilerin yapmış olduğu dil girişimlerinin neticesinde, Hırvatistan resmi dilini Hırvatça yapmış, sonrasında Sırplar da standart dil kapsamından çıkarak Sırbistan'ın resmi dilini Sırpça yapmışlardır. Böylelikle Sırp dili üzerinde çalışmalar başlatmışlardır. Bu kapsamda Vuk Karadžić'in 19. Yüzyılda yazmış olduğu halk dilindeki edebi eserleri temel alınarak, bugünkü Sırpçanın temelleri atılmıştır. Böylelikle Yugoslavya döneminde standart dil adı altında konuşulan *-ijekavsk*i lehçesi Sırpça içerisinde Vuk'un yapmış olduğu reformla kısa bir süre sonra yerini *-ekavski* lehçesine bırakmıştır. Daha sonra Sırp dilbilimciler, bölgede konuşulan yerel dillere dayanarak ortak bir Sırp dili oluşturup, günlük iletişim, okul, gazetecilik, bilimde vb. gibi alanlarda kullanılmak üzere fonetik, morfolojik ve sözdizimsel kalıplar oluşturulmuştur. Böylece ulusal bir temele dayanan Sırp dilinin oluşturulmasında ön ayak olan Vuk Karadžić ve destekçileri, Sırbistan için büyük bir mirası temsil etmişlerdir. Yugoslavya Devleti'nden sonra ise Sırplar, Hırvatçanın ve

[41] Almasa Mulalić-AzamatAkbarav, "HistoricalAndSocio-PoliticalFeatures Of Language InBosnia-AndHerzegovına", *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Balkan Özel Sayısı-2, 2012, s. 23-26; MateKapović, "Uvod U IndoeuropskuLıngvıstuku", *MaticaHrvatska*, 2008, s. 105.
[42] MateKapović, *a.g.m.*, s. 104.

Boşnakçanın resmi dil statüsünü kabul etseler de halen daha Hırvatçayı ve Boşnakçayı Sırpçanın bir ağzı olarak görmektedirler.[43]

1.5.3. Hırvatça

Hırvatistan'ın resmi dili olan Hırvatçanın kökeni de diğer Güney Slav Dilleri olan Sırpça ve Boşnakça Gibi stećci denilen mezar taşlarına ve halk diline dayanmaktadır.[44] En eski kaynakları 11. yüzyıla dayanan Hırvatçanın ilk yazı dili *Glagolica* alfabesidir. Hırvatça bir dönem İlirce ve Slovanyaca olarak adlandırılmış ve o dönem Güney Slavların İlir adıyla aynı çatı altında toplanması gibi bir fikir öne sürülmüştür. Ancak bu fikir Sırp ve Hırvat soylular tarafından kabul görmemiştir. Yugoslavya Devleti döneminde standart dil olan *Srpskohrvatski* (Sırpça-Hırvatça), Sırp ve Hırvat dilbilimciler arasında birçok kez tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar sonucunda Hırvatlar standart dil kapsamından çıkarak Hırvatçayı Hırvatistan'ın resmi dili ilan etmişlerdir.[45] Hırvatçanın resmi dil ilan edilmesinin üzerine, Hırvat dil bilimciler Hırvat kültürünün ve Hırvat dilinin çok fazla deforme olduğunu, Sırplar ve Sırpça vasıtasıyla Hırvatça içerisine çok fazla Türkçe kelime ve ifade girdiğini öne sürerek, dilde sadeleştirme çalışmaları yapmaya başlatmışlardır. Bu kapsamda Hırvat Devleti Dil Kurumu *Hrvatski Državni ured za jezik* kurularak günümüzde Hırvatistan'da konuşulan Çağdaş Hırvat dilinin temelleri atılmıştır.[46]

1.5.4. Balkan Dilleri ve Türkçe

Balkan halkları tarih boyunca Türk kültürü ve Türk dilinden ciddi derecede etkilenmişlerdir. Bu etkileşimin izleri günümüzde dahi görülebilmektedir. Bundan dolayıdırki Balkanlar Türk tarihinin önemli bir parçasıdır. Türk kavimlerinin 6. yüzyıl dolaylarından itibaren Balkan yarımadasına gelip yerleştikleri ve bölgede

---

[43] https://www.opsteobrazovanje.in.rs/srpski-jezik/.
[44] SlvinaVranić, ;SanjaZubčić, "Turcizmi u FrazaminaHrvatskihGovora", Filologija 60, Zagreb 2013, s. 108-110.
[45] Mate Kapović, *a.g.m.*,s.106.
[46] Mürsel Bayram, Hüseyin Emiroğlu, "Hırvat Milliyetçiliğinde Dil Unsurunun Rolü", *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi,* cilt 11, sayı 43, 2015, s. 43-52.

yaşayan yerel halkla (Dac, Trak, Slav) karıştıkları söylenmektedir. 11. yy.'da Oğuz boylarından gelen Peçenekler ve Uzların Balkan yarımadasında güçlü bir askeri idare kurup devlet haline geldikleri bilinmektedir. Bulgar kitabelerinde ise hükümdarlara Han olarak hitap edildiği ve on iki hayvanlı Türk takviminin o dönemde kullanıldığı yazmaktadır. 13.–14. yüzyıllar arasında Kuman-Kıpçak soyundan gelen lakin sonradan Slavlaşmış hanedanlar Bulgaristan'da hüküm sürmüşler.[47] Bundan dolayı Balkan halklarının Türkler ile tanışmalarının Osmanlı Devleti'nin Balkan yarımadasındaki hâkimiyetinden daha önceki dönemlere dayandığını söyleyebiliriz. Balkan yarımadasına gelen son Türk topluluğu olan Osmanlı Devleti ise bölgeyi yüzyıllar boyunca askeri ve siyası açıdan yönetmiştir. Dolayısıyla bölge halkları Osmanlı'dan başta dil ve kültür olmak üzere her yönden etkilenmişlerdir. Osmanlı'nın Balkanları fethi ile bölgede sosyokültürel açıdan derinden etkiler bırakmış özellikle İslamiyet'i kabul eden Boşnaklar ve Arnavutlar, bölgede yaşayan Hıristiyan Rumlar, Sırplar, Bulgarlar, Romenler, Hırvatlar ve Makedonlara göre Osmanlı devletinden daha çok etkilenmişlerdir. Boşnaklar ve Arnavutlar İslamiyet'i kabul ettikten sonra hayatın her alanında kültürel değişimin daha derinden etkisi altında kalmışlardır. Türk dili ise bu dönemlerde Balkan coğrafyasında yaşayan bütün halkları etkilemiş ve Osmanlı Devleti'nin Balkan coğrafyasındaki hâkimiyetinden dolayı bölgedeki halklar tarafından iletişim aracı olarak özellikle devlet işleri ve günlük yaşantıda kullanılmıştır. O dönemlerde Türkçe Balkanlarda bir üst dil durumunda ve adeta bölge halkları arasında bir köprü niteliğinde olmuştur.[48] Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda yürüttüğü hoşgörü politikasının da etkileri ile Türkçenin Balkan haklarının konuştukları diller üzerindeki söz varlığı ciddi bir derecededir ve günümüze kadar gelmiştir. Balkan dillerinde Bulgarcada yaklaşık 3500, Sırpça, Hırvatça ve Boşnakçada 8742, Romence'de 3000 ve Arnavutçada 4500 Türkçe sözcük bulunmaktadır. Balkan dilleri içerisinde Türkçeden alıntı yapılarak günümüzde dahi kullanılan ifadeler sadece tek bir alandan değildirler. Adlar, fiiller, deyimlerin yanı sıra Türkçe gramer eklerinin de Balkan dilleri

[47]Halil inalcık, Balkan Türkoloji Araştırma Merkezi, *Bal-Tam Türklük Bilgisi,* Prizren, Eylül, 2005, s.20.

[48]Zülfikar Bayraktar, "Boşnakça Hırvatça ve Sırpçadaki Türkçe Kelimelerin Balkan Ortak Halk Kültürü Unsurlarının Oluşumundaki Yeri Üzerine Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *Motif Akademik Halk Bilimi Dergisi,* Balkan Özel Sayısı 1, 2012, s. 121.

içerisinde kullanıldığı bilinmektedir. Hatta Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sibel Bayraktar'ın dediği gibi *"Öyleki bazı Türkçe alıntılanan sözcükler bertaraf edilse yerine konulacak yerel bir sözcük bulunmamaktadır."*[49]

Balkan dilleri çoğunlukla Osmanlı Devleti zamanında Türkçeden alıntılar yapmışlar ve bu Türkçe alıntılar Osmanlı Devleti'nin Balkanlar hâkimiyeti boyunca değişik yollarla Balkan halklarının dillerinde yer edinmiştir. Osmanlı hâkimiyeti altındaki Balkanlarda yaşayan Müslümanlar eğitim için başta İstanbul olmak üzere çeşitli Osmanlı şehirlerine gelmişlerdir. Bu şehirlerde eğitim gören Müslümanların, Türkçeyi çok iyi seviyede öğrenip anadillerini konuşurken bile Türkçe kelimeler kullandıkları bilinmektedir. Bu durum Türkçenin Balkan dillerinde hızlı bir şekilde yayılmasına ön ayak olmuştur.[50]

1.5.5. Sırp - Hırvat - Boşnak Dilleri ve Türkçe

Sırplar, Hırvatlar ve Boşnaklar Balkan coğrafyasında birbirlerine komşu aynı dilin farklı varyantlarını konuşan Güney Slav halklarıdır. Günümüzde bu halkları birbirlerinden ayıran en belirgin özellikleri inançlarıdır. Sırplar Ortodoksluğu, Hırvatlar Katolikliği kabul etmişler Boşnaklar ise Müslüman olmuş ilk Slav halkıdır. İslam dinini kabul etmiş Boşnakların asıl nüfusları Bosna'da olup Hırvatistan ve Sırbistan'da da yaşamaktadırlar. Diğer yandan Bosna'da yaşayan Ortodokslar Sırpların, Katolikler ise Hırvatların akrabaları niteliğindedir.[51] Balkan yarımadasında Türkçeden en çok Sırp, Hırvat ve Boşnak dilleri etkilemiştir bunun sebebi ise Osmanlı İslam kültürünün bu bölgede daha çok yaygınlaşması ve yerel şairlerin şiirlerinde sık sık Türkçe ifadeler kullanıp Türkçe şiir yazmaları olarak da

[49]Fatma Sibel Bayraktar, Türkçeden Balkan Dillerine Verilen Sözcükler ve Ağız İlişkisi, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* cilt 8, sayı 15, 2018, s. 36.
[50]Fatih İyiyol, Ahmet M. Kesmeci, "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler, *Turkish Studies İnternational Periodical For The Languages Literature And History Of Turkish Or Turkic,* sayı 6/4, 2011, s. 623-624.
[51]Süer Eker, "Bosna'da Etno-Linguistik Yapı ve Türk Dili ve Kültürü üzerine" *Milli Folklor dergisi,* sayı 18, 2006, s. 71.

bilinir.[52] Osmanlı Devleti'nin bölgeyi fetih etmesiyle birlikte bölge halkı başlıca kültür ve dil olmak üzere birçok yenilikle tanışmış ve bölge halkı Türklerle olan temasları sonucu Türkçeden oldukça etkilenmişlerdir. Bosna'nın fethi ile Boşnakların önemli bir kısmı Müslüman olmuş ve İslamiyet Bosna'da oldukça yayılmıştır. İslamiyet'in yayılmasıyla Boşnaklar dillerine çok fazla Türkçe kelimeler ve Türkçe vasıtasıyla Arapça kelime alıntıları yapmışlardır. Boşnaklar resmi dil olarak da kullandıkları Türkçeyi hayatın her alanında kullanmaya başlamışlar hatta edebi dil seviyesine çıkartmışlardır. Türkçenin Bosna'da edebi dil seviyesine çıkmasında ve bu kadar ilerlemesinde İslamiyet'i kabullenmelerinin yanı sıra o dönem İstanbul'a eğitim için gelen Boşnak gençlerin İstanbul'da İslamiyet'i ve Türkçeyi ileri seviyede öğrenip ülkelerine döndüklerinde Türkçe yazılar yazmaları ve Türkçe kelimeleri kendi literatürlerine kazdırmalarının etkisi büyüktür.[53]

Türkçe bu coğrafyada sadece İslamiyet'i kabul eden Boşnakların dillerine değil aynı coğrafyada yaşayan Ortodoks Sırpların ve Katolik Hırvatların dillerine de etki etmiştir. Türkçe, Sırpçayı Hırvatçaya nazaran daha çok etkilemiştir bunun sebebi ise Sırpların Hırvatlara göre daha çok Osmanlı hâkimiyeti altında kalmalarıdır. Osmanlı bölgedeki hâkimiyeti boyunca hoşgörü politikası izlemiş ve gayrimüslimler Osmanlı hâkimiyeti altında özgürce yaşamışlardır, bu da Osmanlı ve halkın daha rahat kaynaşmasını sağlamıştır. Böylece Osmanlı kültürü bölgede rahatlıkla çok çabuk benimsenmiştir. Bölge halkı yemek kültüründen mimariye kadar her alanda Osmanlı'dan etkilenmiş ve Osmanlılar bölgeye gelirken kendi kültürlerini de beraberinde getirdikleri için bölge halkı Osmanlı ile tanıdığı yeni kültürleri, araç gereçlerin, yemeklerin vb. isimlerini Türkçe olduğu gibi kendi dillerine almışlardır. Türkçenin Sırp Hırvat ve Boşnak dillerine yaptığı etki sadece birkaç kelime veya isim ile sınırlı kalmamış Türkçenin bölgede üst dil haline gelmesiyle Sırp Hırvat ve Boşnak dillerini derinden etkilemiştir. Böylece Osmanlı Devleti'nin bölgede bıraktığı

[52]Fatih İyiyol, Ahmet M. Kesmeci, "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler, *Turkish Studies İnternational Periodical For Th eLanguages Literature And History Of Turkish Or Turkic, cilt 6,* sayı 4, 2011, s. 623-624.
[53]Selçuk kırbaç, "Türk Dilinin Boşnakça İle İlişkileri ve AbdulahŠkaljić" *The journal of Academic social scienc estudies,* cilt 6, 2013, s. 902.

en belirgin iz dilde olmuştur. Mirjana MARINKOVIĆ'in dediği gibi *"Şüphesizdir ki Türkçenin Sırpçaya bıraktığı izler sarsılmaz ve en kalıcı Osmanlı mirasıdır."*[54]

1.5.5.1. Türkçe - Boşnakça İlişkisi

Bugün Bosna Hersek adı ile anılan bölge tarih boyunca çeşitli topluluklara, milletlere ev sahipliği yapmıştır. İlk olarak Balkan bölgesine gelen Slav halkının bir kısmı Bosna'ya yerleşmişlerdir ve diğer Slav halkı olan Hırvat ve Sırplara göre Hıristiyanlığın farklı bir mezhebi olan Bogomil mezhebini benimseyerek Bosna Kilisesi'ni kurmuşlardır. Bunun sonucu olarak Bogomil mezhebine inanan Boşnaklar tarih boyunca Katolik ve Ortodoksların saldırılarına maruz kalmışlar ancak bu saldırılar olumlu sonuçlar vermemiş ve Boşnaklar Bosna Kilisesi'ni devam ettirerek Bosna Krallığı'nı kurmuşlardır. Bosna Kilisesi ve Bosna Krallığı Osmanlı'nın bölgeyi fethine kadar sürmüştür. Osmanlılar ise Bosna'ya ilk olarak Paşa Yiğit Beyin Üsküp'ü alması üzerine 1392 yılında girmişler ve kısa sürede bölgeyi Osmanlı hâkimiyeti altına alarak Bosna krallığını haraca bağlamışlardır. Daha sonraları Bosna Krallığı Osmanlıya verdiği haracı durdurunca Fatih Sultan Mehmet 1463 yılında Bosna fethini gerçekleştirerek Bosna sancağını kurmuş ve bölgeyi Osmanlı idaresi altına almıştır. Bosna'nın fethinden sonra, bölgede Osmanlı fetih faaliyetleri devam etmiş ve bu bağlamda Hersek sancağı oluşturularak bölgede Osmanlı sancak sınırları genişletilmiş ve Bosna Osmanlı Devleti'nin bir eyaleti haline gelmiştir. Diğer yandan Hıristiyanlığın Bogomil mezhebine mensup Boşnaklar arasında ise İslamiyet hızlı bir şekilde yayılmaya başlamış ve Boşnakların neredeyse yüzde sekseni Müslüman olmuş ve bu dönem Bosna'nın merkezi olan Saray Bosna adeta bir Türk-İslam merkezi haline gelmiştir. Osmanlı ile birlikte bölgeye birçok yenilik getirmiş ve bu yeniliklerle birlikte başta Balkan hakları arasında Osmanlıdan ve Türk kültüründen en çok etkilen halk olan Boşnakların konuştuğu dil (Boşnakça) olmak üzere bölgede

[54]Mirjana Marinković, "Sırp Kültüründe Osmanlı Damgası", *Motif Akademi Halkbilimi dergisi*, Balkan Özel sayısı-II, 2012, s. 49-50.

konuşulan dillere Türkçe vasıtasıyla yeni kelimeler, terimler ve ifadeler girmeye başlamıştır.[55]

Daha önce de bahsettiğimiz gibi Müslüman olan Boşnak gençler din eğitimi almak için İstanbul'a gelmiş ve İstanbul'da ileri seviyede Türkçe öğrenmişlerdir. Memleketlerine dönen bu gençler Osmanlı Devleti içerisinde görevler almışlardır. Özellikle medrese gibi dini okullarda öğretmenlik yapan bu gençler Boşnaklara Türkçe öğretmişler ve Türkçe kelimeler ile yazılar yazmışlardır. Böylece İstanbul'da eğitim görüp Bosna'ya dönen gençler Türkçenin Boşnak dili içerisindeki gelişiminde büyük rol oynamışlardır. Türkçenin etkisi bölgede günden güne artmış hatta Boşnakça karşılığı olmayan Türkçe kelimeler Boşnakça içerisine Türkçede olduğu gibi, kökeni Arapça, Farsça, Latince, Yunanca olan kelimeler ise Türkçe vasıtasıyla ve Türk dili içerisindeki formları ile birlikte Boşnak dili içerisine girmişlerdir. Osmanlı zamanında Türkçe Boşnaklar arasında iyice yaygınlaşarak iletişim dili haline gelmiş hatta resmi dil olarak kabul görmüştür. Bu dönem Türkçenin Boşnakların edebiyatında da etki ettiği bilinmektedir. Boşnak yazarlar eserlerinde Türkçeyi kullanmaya başlayarak oldukça fazla Türkçe kelimeler, terimler ve ifadeler kullanmışlardır. Böylece eserlerinde Türkçeyi kullanan yazarların sayısı da gittikçe artmıştır. Boşnaklar Türkçeyi edebi dil seviyesine çıkartınca, Muhammed Bosnevi tarafından Türkçe – Boşnakça sözlük yazılmıştır. Türkçeden oldukça etkilenen Boşnaklar, Türkçe atasözleri, deyimleri ve ifadeleri de alıntılamışlardır. Örneğin: ***merhaba*** (Merhaba), ***bajram šerif mubarek olsun*** (Bayramın Mübarek olsun) gibi Türkçe ifadeler bunlara örnek niteliğindedir.[56]

Osmanlı Devleti'nden sonra Balkanlarda Türkçenin etkisinde azalma olmasına rağmen halen günümüzde Türkçeden izler görmek mümkündür. Özellikle Boşnakça içerisinde Türkçeden geçmiş ve adeta kemikleşmiş Türkçe kelimeler, ifadeler, terimler günümüzde dahi kullanılmaya devam etmektedirler. Örneğin: ***jastuk*** (yastık), ***jorgan*** (yorgan), ***majmun*** (maymun), ***sanduk*** (sandık) vb. gibi

[55]Selçuk kırbaç, *a.g.m.*, s. 902.
[56]N. Aslı Şirin Öner, Amra Dedeic, "Bosna-Hersek'te Türkçe", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, sayı 1, cilt 6, 2015, s. 58.

Boşnakça karşılığı olmayan kelimelerin yerine yeni kelimeler türetilmemiştir. Diğer taraftan Boşnak dili gelişimi kapsamında türetilen kelimelerde de Türkçenin izleri görülmektedir. Örneğin: ***lopovluk*** (hırsızlık), ***svinjaluk*** (domuzluk), ***bojadisati*** (boyamak) vb. kelimelerde olduğu gibi Türkçe vasıtasıyla Boşnakçaya giren kelimeleri Boşnakça gramer kurallarıyla kendi dillerine almışlardır.[57]

1.5.5.2.Türkçe - Sırpça İlişkisi

Bir Slav halkı olan Sırpların Türkler ve Türkçe ile olan ilişkisi bilindiği üzere Hun Türklerinin bölgeye gelmesiyle başlamış, fakat Osmanlı devletinin bölgedeki hâkimiyeti üzerine Türk kültürü ve Türkçe bölgede daha çok yayılmış ve yaygınlaşmıştır. Osmanlı Devleti bölgeyi fethettiği zaman bugünkü Sırbistan'ın bulunduğu bölgede Semendire sancağını kurmuştur. Osmanlı burada İslam dinini kabullenmemiş Hıristiyan Sırp toplulukla karşılaşmış ve yönetimde gayet barışçıl bir politika sürdürerek bölge halkının dinine, örf ve adetlerine kısıtlama getirmeden bölgeyi idaresi altına almış ve Belgrad'ı Semendire sancağının başkenti yapmıştır. Daha sonra diğer sancaklarda olduğu gibi Semendire sancağına da Anadolu'dan Türk göçleri yaparak bölgede İslam dininin yayılmasını sağlamış fakat Bosna sancağına nazaran çok daha az kişi İslam dinini benimsemiştir. Bunun sonucu olarak bölgede Osmanlı idaresi altında Müslüman Türkler, Hıristiyan Sırplar ve Türk olmayan Müslüman topluluk bir arada yaşamaya başlamıştır. Sırplar, Türkler ile bir arada yaşamaya başlayınca birçok yenilik ile karşılaşarak Türk kültürü ve Türkçenin etkisi altında kalmışlardır. O dönem Sırpların konuştukları dil içerisine askeri terimler, ticari terimler, zanaat terimleri, eğitim terimleri gibi birçok Türkçe terim girmiştir. Bu bağlamda Türkçeden Sırp diline giren ilk kelimeler ***Osmanlija*** (Osmanlı), ***Turski*** (Türk), ***Turski Asker*** (Türk Askeri), ***Aga*** (Ağa), ***Beg*** (Bey), ***Paša*** (Paşa), ***mektep*** (mektep), **čekić** (çekiç) vb. kelimeler olmuştur. Ayrıca Sırplar Türkler sayesinde tanıdıkları günlük hayata dair yenilikleri de dillerine Türkçe olduğu gibi almışlardır. Örneğin: ***ćevap*** (kebap), ***čufte*** (köfte), ***đubre*** (çöp), ***burek*** (börek), ***vistan*** (vistan),

[57]Ali Mehmet Gürsel, *Türkçeden Boşnakçaya Geçmiş Kelimelerde Anlam Değişmeleri*, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2018, s. 35.

čaršija (çarşı), ***kafa*** (kahve) vb. Daha sonra Türkçe aynı Boşnaklarda olduğu gibi Sırp halkı arasında da yaygın hale gelmiş hatta Sırplar Müslüman olmadıkları halde ***Mašala*** (Maşallah), ***Vala*** (Vallahi) gibi Arapça kökenli ifadeleri Türkçe vasıtasıyla dillerine alıntı yapmışlardır. Bölgede iyice benimsenen Türkçe ve Türk Kültürü Sırp edebiyatını da etkisi altına almıştır. Sırp yazarlar eserlerini Türkçeden kendi dillerine alıntı yaptıkları kelimelerle yazmaya başlamışlar ve içerisinde çok sayıda Türkçe ifadeler, atasözleri ve deyimler bulunan şiirler, romanlar, hikâyeler yazıp hatta Türk folklorik karakterler de yaratmışlardır.[58]

Bölgede Osmanlı hâkimiyeti son bulunca Türk kültürünün ve dilinin etkisi azalsa bile tamamıyla silinmemiştir. Günümüzde halen Sırpça içerisinde birçok Türkçe ifade, terim ve Türkçeden Sırpçaya geçmiş gramer ekleri kullanılmaya devam edilmektedir. Ayrıca Türkçe atasözleri de Sırpçaya olduğu gibi çevrilerek günümüzde kullanıldığı bilinmektedir. Örneğin:

(tr.) *Ağaç yaş iken eğilir,*

(srp.) Drvo *se povija dok je mlado.*[59]

1.5.5.3.Türkçe - Hırvatça İlişkisi

Hırvatistan ve Hırvat halkının da Türklerle ilk tanışması Hun Türklerinin ve daha sonrasında çeşitli Türk boylarının bölgeye gelmesiyle olmuştur. Bölgeye ilk olarak Hun Türkleri ve ardından Kuman Türkleri gelmiştir. Kuman Türklerinden sonra ise bölge Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. Osmanlı devleti Bosna fethinden sonra sınırlarını genişletmek amacı ile birçok kez Hırvatistan'a seferler düzenlemiş ve bu seferler sonucunda ilk olarak Dalmaçya'da bulunan Kilis kasabasını ele geçirmiş daha sonra da tüm Hırvatistan'ı fethetmiş ve bölge Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. Böylece Hırvatistan'da da Osmanlı dönemi başlamıştır. Osmanlının bölgeye girmesiyle Osmanlı-Türk kültürü de bölgeyi yavaş yavaş etki altına almaya

[58] Yusuf Hamzaoğlu, *Sırbistan Türklüğü*, Logos'a yayınevi, Üsküp 2004, s. 44-421.
[59]MirjanaMarinković, *a.g.m.,* s. 52.

başlamıştır. Ancak Hırvat halkı Osmanlı-Türk kültüründen diğer Güney Slav halkları olan Boşnak ve Sırp halkalarına göre daha az etkilenmiştir. Bunun sebebi, Osmanlı'nın bölgeyi hâkimiyeti altına aldıktan sonra Almanlarla anlaşmış olmasıdır. Böylece bölgeyi Alman banlar yönetmeye başlamış ve bölge Almanlaştırılmaya başlanmıştır. Daha sonra Avusturya-Macaristan'ın birleşmesiyle birlikte bölgeye Macar siyaseti de dâhil olmuş ve bunun sonucu olarak bölge Almanların ve Macarların etkisi altında kalmıştır. Bir diğer sebebi ise Osmanlı'nın diğer fetih ettiği yerlerde olduğunun aksine Hırvatistan'a Anadolu'dan çok az Türk getirip yerleştirmesi, genelde bölgeye Bosna ve Sırbistan'daki Müslümanları yerleştirmeyi tercih etmesidir. Hırvat halkı her ne kadar Diğer Güney Slav halklarına göre Türk kültüründen daha az etkilense de Osmanlı dönemi boyunca Türk kültürü Hırvatistan'da da izler bırakmıştır. Bölgede Osmanlı hâkimiyeti boyunca Türk kültürüne dair hamam, medrese, sebil, kale, cami, köprü vb. gibi mimari yapılar yapılmıştır. Hırvat halkı aynı zamanda Türklerden yeni yemekler, kıyafetler, zanaat, ilaç, bitki gibi hayata dair yenilikler öğrenmişlerdir. Hal böyle olunca Türk dili de Hırvat diline ister istemez etki yapmış ve Hırvatlar da kendi dillerine Türkçeden alıntı yapmışlar, hatta bölgede etkin olan Almanca ve Macarcaya kıyasla Türkçe itibar edilen dil haline gelmiştir. Fakat daha öncede bahsettiğimiz üzere Osmanlı'nın bölgeye Anadolu'dan çok az Türk getirmesi, Türkçeye bu bölgede ihtiyacın azalmasına yol açmış ve halk tarafından yaygın bir şekilde öğrenilememiştir. Sadece seçkin kişiler tarafından bilinen yazışma dili olmuştur. Hırvat halkı Türkler vasıtasıyla tanıdıkları yeniliklerden dolayı kendi dillerine aldıkları ***kapija*** (kapı), ***menteš*** (menteşe), ***kazuk*** (kazık), ***kutija*** (kutu), ***tepsija*** (tepsi) vb. gibi Türkçe kelimelerin yanı sıra Türk kültürüne dair hikâyeler, destanlar, masallar ve türküler gibi edebi türleri de benimsemişlerdir. Bunun sonucu olarak Türkçe, Hırvat edebiyatına da iz bırakmıştır. Örneğin Hırvat destan şairi İvan Gundulić'in "Osman" adında bir destan yazdığı bilinmektedir.

Hırvatistan Osmanlı hâkimiyeti sonrasında Avusturya-Macaristan Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiş ve Osmanlı döneminde yapılan mimari yapılar yıkılıp yerlerine Avusturya-Macaristan mimarisine uygun yeni yapılar inşa

edilmiştir. Buradan Avusturya-Macaristan'ın bölgede Osmanlı izlerini silme girişiminde bulunduğunu ancak bunda başarılı olamadıklarını söylemek yanlış olmaz. Özellikle Hırvat dilindeki Türk izlerini ortadan kaldıramamışlardır. Çünkü Osmanlı dönemi boyunca Hırvatça karşılığı olmayan çok fazla Türkçe kelime dillerine girmiştir. Günümüzde de kullanımı devam eden kelimeler olduğu bilinmektedir.[60]

[60]Yusuf Hamzaoğlu, *Balkan Türklüğü*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, cilt 1, Ankara 2000, s. 417-443.

2. BÖLÜM
SESTEŞ KELİMELER VE SESTEŞ KELİMELERİN TESPİTİ

2.1.Sesteş Kelimeler

Sesteş kelimeler sözlük anlamı olarak söylenişleri aynı olan fakat anlam ve kök bakımından farklı olan kelimelerdir. Kısaca aynı söylenişe sahip olan fakat birden fazla farklı anlama gelen kelimelere sesteş kelimeler denmektedir. Sesteş kelimelerin dil içerisindeki meydana geliş sebepleri çeşitlilik gösterebilir. Örneğin ağız ve şiveden dolayı meydana gelen sesteş kelimeler, gramer ekleriyle ve türetme yolu ile meydana gelen sesteş kelimeler, yabancı dillerden alıntı yapılan ve daha sonrasında alıntı yapılan kelimelerin anlam bozulmasına uğraması ile meydana gelen sesteş kelimeler, özel isimlerin oluşturduğu sesteş kelimeler ve tesadüfen meydana gelen sesteş kelimeler. Konuşulan her dilde sesteş kelimelere rastlamak mümkündür ve sözlükbilimciler sesteş kelimeleri incelerken kelimelerin gramer yapısı, aynı şekilde söylenmesi ve kelimenin aynı zamansal gelişimi gibi üç ana kıstasa bakmışlar ve sesteş kelimeleri genel olarak üç formda incelemişlerdir.

Homonymi, aynı karakterde yazılan ve aynı fonetik söylenişe sahip olan ancak farklı anlamlara gelen sesteş kelimelerdir. Yunanca *om(o) - (aynı)* ile *–onimos (ad)* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmektedir. Örneğin **çay** kelimesi sözlükte 1. anlam olarak bitki ve bu bitkiden elde edilen içecek, 2. anlam olarak ise ırmaktan küçük bir akarsu.

Homophoni, farklı yazılışlara ve anlamlara sahip olan ama fonetik olarak aynı söylenişlere sahip sesteş kelimelerdir. Yunanca *om(o)- (aynı)* kelimesi ile*–phone (ses, bağırış, haykırış)* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmektedir. Örneğin İngilizcede gece anlamına gelen **night** ve şövalye anlamına gelen **knight** kelimeleri, farklı formlarda yazılıpaynı ses ve tonla okunan ancak farklı anlamlara gelen homophoni örnekleridir.

Homographi, yazılışları aynı ancak anlamları ve telaffuzları farklı olan sesteş kelimelerdir. Yunanca *om(o)- (aynı)* kelimesi ile *–graphe (yazı)* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmektedir.[61] Örneğin **çeşme** 1. anlam suyun boru veya oluk yardımıyla musluktan aktığı ve bir yalağı bulunan yer, 2. anlam olarak İzmir'de bir ilçe.

*-Elimi, yüzümü yıkamak için **çeşme**ye gidiyorum.*

*-Biz bu yıl tatil için **Çeşme**'ye gideceğiz.*

Sesteş kelimelerin uluslararası literatürde homonim olarak adlandırılması kelimenin Yunanca'daki etimolojisine baktığımızda bir belirsizlik ortaya koymaktadır. Yukarıda da bahsedildiği gibi Yunanca *om(o)- (aynı)* ile *–onimos (ad)* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelen *om(o)+onimos* kelimesi birçok ülkede sesteş kelimeleri ifade etmek için kullanılır. Ancak bu sözcük Yunanistan'daki dilbilimciler arasında anlaşmazlık yaratan bir terim olmuştur.

Yunanistan'da sesteş kelimelere ağırlıklı olarak *homoechi kelimeler* tanımı kullanılmaktadır. Homoechi *om(o)- (aynı)* ve *-echos (ses, müzikte makam)* kelimelerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte başta Manoles Triantafyllides olmak üzere bazı Yunan dilbilimciler homoechi ve homonimilerin aynı anlama geldiğini ifade etmişlerse de, ünlü Yunan dilbilimci Georgios Babiniotis'in Yeni Yunan Dili Sözlüğüne göre homonimi "iki veya daha fazla kelimenin anlamsal olarak aynı olması"[62] şekliyle ifade edilmektedir. Yani Babiniotis'e göre *kara* ve *siyah* kelimeleri homonimi kelimelerdir. Kısaca homonimilerin sinonimler yani eş anlamlı kelimeler olduğunu savunmaktadır.

Babiniotis'in homonimilere verdiği anlam göz önünde bulundurulmalıdır. Zira bu terimlerin etimolojik kökenlerine baktığımızda homonimi yani "aynı ad" veya "eşadlı" anlamına gelen bu terimin doğrudan sesteşlik yani ses ve işitsel bir

[61]Tatjana Dobričević, "O Homonimiji U HrvatskomJeziku", *Leksikografski Zavod Miroslav Krleža Zagreb*, sayı 15, 2000, s. 133-139; Ellinotourkiko Leksiko-Yunanca Türkçe Sözlük, Rodamos Yayınları, Atina 1994.
[62]http://users.sch.gr/galexiad/files/lexika/babiniotis.pdf, s. 1258, erişim tarihi: 14.05.2020.

durumla alakalı olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla sesteş kelimelerden bahsederken homophoni veya homoechi terimlerini kullanmamız daha doğru olacaktır.

Homographilere ise Türkçede pek fazla rastlanmamaktadır. Çünkü Türkçe yazıldığı gibi okunan bir dildir. Dolayısıyla telaffuzdaki farklılıklar genellikle şive farklılıklarından ve nadiren tonlamadan kaynaklanmaktadır.

2.1.1. Sesteş Kelimelerin Tespiti

Sözlükbilimcilerbir dil içerisinde sesteş kelimeleri incelerken genel anlamda kelimeleri anlambilimsel, dil bilgisel, eş anlamsal ve zaman bilimsel (kronolojik) açılardan incelemişlerdir.[63]

Ayrıca kelimeler arası sesteşlik (Homonymi, Homophoni, Homographi) olgusunu tespit ederken, kelimelerin aynı fonetik bileşenlere sahip olmaları, farklı anlamları olmaları, aynı vurguya tona sahip olmaları, eşit olarak hecelenmeleri ve aynı türden kelimelere ait olmaları gibi koşulları göz önünde bulundurarak kelimeler arası sesteş kelimeleri tespit etmişler ve meydana çıkan sesteş kelimeleri kendi aralarında sınıflandırmışlardır. Bu bağlamda;

1) Mutlak ve tam eş anlamlı sesteş kelimeler, yazılışları ve söylenişleri aynı olan fakat anlamları farklı olan kelimelerdir. Örneğin **ocak** kelimesini ele alacak olursak: 1. anlam olarak **ocak**, ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer, 2. anlam olarak ise yılın birinci ayı anlamına gelmektedir.

-***Ocak*** *ayında Milas'tan ayrılmayı düşünüyorum*
-*Bahçedeki* ***ocak*** *henüz yanmamış*

[63]Sadık Hacı, *Bulgarca-Türkçe Sesteş Sözcükler*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2013, s. 28.

2) Dilbilgisi ekleriyle oluşan anlam taşımayan fakat ses ile eşleşen sesteş kelimeler. Örneğin: **Basma**, 1. anlamı bir kumaş türü 2. anlamı **Basmak** fiiline **–ma** olumsuz emir kipi eki getirilerek Basmak eyleminin yapılmamasını belirtmek.

*-Kadın **basma** etek giyiyordu.*

*-İlk basamağa sakın **basma** düşersin.*

3) Bir dilin ses sistemini geliştirirken ortaya çıkan, ses değişikliklerinden kaynaklanan sesteş kelimeler. Örneğin: **Dahi**,1. -de –da, bile anlamına gelen bir bağlaç. 2. üstün yeteneği, yaratıcı gücü olan kimse.

*-Bu adamın tam bir **dahi** olduğunu herkes bilir.*
*-Sırrını en yakın arkadaşı **dahi** bilmiyordu.*

4) Sözcüklerin sözdizimi veya türetilmelerinden kaynaklı ortaya çıkan sesteş kelimeler. Örneğin: **onar/on-ar** 1. On sayısının üleştirme sayı sıfatı, 2. Onarmak fiilinin 1. Tekil şahıs emir kipi çekimi.

*-Dün yapılan törene öğrenciler **onar**lı gruplar halinde geldiler.*
*-Bisikletini acilen **onar**.*

5) Türemiş kelimelerin kök bakımından anlamla eşleşmesi fakat türev olmaması durumunda meydana gelen sesteş sözcükler. Örneğin: **Batmak** kelimesi 1. anlamı saplanmak, 2. anlamı kirlenmek.

*-Bu sabah odun keserken elime büyükçe bir kıymık **battı**.*
*-Yeni aldığım gömleğim hiç giyemeden **battı**.*

6) Dil içerisindeki ağız, şive dolayısıyla meydana gelen sesteş kelimeler. Bu gruptaki kelimeler aynı fonetik söylenişe sahip ancak anlamları kullanıldıkları bölgelere göre çeşitlilik gösteren kelimelerdirler. Örneğin: **Mala.**

***Mala** Sözlükteki birinci anlamı çoğu demirden ve yassı olup tahta saplı sıvama aracı*

***Mala** (TAS/772) Trakya ağzında ve Bulgaristan Türk ağızlarında **Mahalle** anlamına gelmektedir.*

7) Özel isimlerden dolayı oluşan sesteş kelimeler. Örneğin: **Ordu** 1. Bir devletin Silahlı kuvvetlerinin tümü, 2. Türkiye'nin Karadeniz bölgesinde bulunan bir il.

-*Son yaptığı hareket* ***ordu****dan atılmasına sebep oldu.*

-*En yakın arkadaşımın memleketi* ***Ordu****.*

8) Yabancı dilden alıntı yapılması sonucu meydana gelen sesteş kelimeler. Bu gruptaki kelimeler genellikle yabancı bir dilden alıntı yapılmış fakat zaman ile anlam değişmesine uğramasıyla sesteş olan kelimelerdirler.[64] Örneğin: ***Alev*** kelimesi Türkçede yanan bir maddenin ışığı anlamına gelirken Türkçe vasıtası ile Boşnakçaya geçen ***Alev*** kelimesi anlam değişmesiyle açık kırmızı anlamına gelmektedir.

2.1.2. Farklı Diller Arası Çevirilerde Sesteş Kelimeler

Sesteş kelimeler olgusu, bir dil içerisinde olduğu gibi yabancı diller arasında da karşımıza çıkabilmekte ve diller arası sözlü veya yazılı iletişimde yanlış anlaşılmaya yol açabilmektedirler. Yabancı diller arasında ortaya çıkan sesteş kelimeler tesadüfen ortaya çıkabileceği gibi, asıl diller arası alıntılardan dolayı ve ses değişimlerinden dolayı ortaya çıkmışlardır. Özellikle aynı köklere sahip ve birbirlerine yakın dillerde karşımıza çıkan sesteş kelimeler iki dilde yapılan çevirilerde çevirmenleri yanıltabilmektedirler. Bu konu hakkında inceleme yapan Hırvat dilbilimciler Hırvatça-Çekçe, Hırvatça-Rusça, Hırvatça-Bulgarca gibi diller arasında meydana gelen sesteş kelimeleri inceleyerek iki dil arasındaki yanlış anlaşılmaya yol açan sesteş kelimeleri *Sahte Arkadaşlar (Lažni Prijatelji)* olarak adlandırmışlardır.[65]

---

[64]VedranaGudek, *Opis Polisemnih i Homonimnih Leksema u Suvrmenim Hrvatskim Jedno jezičnim Rječnicima*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Flozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu OdsjekzaKroatistiku Katedra za Hrvatski Standartni Jezik, Zagreb 2013, s. 10-13.

[65]MarijaRoglić, *Bulgarsko-Hrvatski Lažni Prijatelji*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Sveučilište u Zagrebu Filoyofski Fakultet Odsjek za Južno slovenske Jezike i Književnosti Katedra za Bulgarski Jezik i Književnost, Zagreb 2013, s. 5-6.

Diller arası sesteş kelimeleri araştıran Rus dil bilimciler ise bu olguyu *Çevirmenin Yalancı (yanıltıcı) Arkadaşları (Ложные друзья переводчика)* olarak adlandırmışlardır.[66]

"Sahte arkadaşlar", "çevirmenin yalancı arkadaşları" gibi ifadelerle adlandırılan farklı diller arası meydana gelen sesteş kelimeler üzerine ülkemizde Türkçe-Rusça, Türkçe-Bulgarca, Türkiye Türkçesi-Azerbaycan Türkçesi, Çuvaş Türkçesi-Türkiye Türkçesi, Türkçe-Almanca arasında çalışmalar yapılmış ve meydana gelen sesteş kelimeler *Yalancı Eşdeğerler, Çevirmenin Handikapları, Çevirmenin Düşmanları* gibi ifadelerle anılmışlardır.[67]

Sahte arkadaşlar problemi sözlük düzeyi hataların analizi için incelenmiş ve ilk defa Fransız dilbilimciler tarafından İngilizceden Fransızcaya yapılan çevirilerde öğrencileri muhtemel yanılmalardan kurtarmak için bir uyarı anlamında incelenmiştir. Sahte arkadaşlar olarak adlandırılan farklı diller arası sesteş kelimeler genel olarak a) anlamsal sahte arkadaşlar ve b) iletişimsel sahte arkadaşlar olarak iki türde karşımıza çıkmaktadırlar. Anlamsal sahte arkadaşlar iki farklı dil içerisinde olan aynı fonetik özelliklere sahip kelimelerin anlamlarının farklı olması durumunu ifade eder. Örneğin: Boşnakça **dar** kelimesini ele alacak olursak:

***dar** (tr.)genişin karşıtı, genişliği yetersiz olan*

***dar**(boş.) armağan hediye*

*-Bugün yine **dar** yoldan işe gittim.*

*-Ja ću kupiti **dar** za tebe. (senin için **hediye** alacağım).*

İletişimsel sahte arkadaşlar ise iki dilde aynı fonda söylenen veya aynı anlama gelen kelimelerin diller içerisinde farklı kullanımları olmasını ifade eder. Örneğin: Boşnakça, Sırpça, Hırvatça – Türkçe **Boy/Boj** kelimesini, İngilizce –

[66]Mine Demirel, *Rusça-Türkçe Çevirilerde Ortak Sesteş ve Benzeri Kelimeler*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Kayseri, 2004.
[67]Sadık Hacı, a.g.t., s. 59.

Türkçe **Car/Kar** kelimesinive Boşnakça – Rusça **Сосед/Sudjed** kelimesini ele alacak olursak:

boy *(tr.)bir şeyin tabanı ve yükseklik noktası arasındaki uzaklık.*

boj *(boş.- srp. - hrv.) savaş.*

-Onun ***boy****u arkadaşlarına nazaran kısa.*

-Ja ne želim da idem u ***boj****. (****savaş****a gitmek istemiyorum).*

kar *(tr.) atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı*

car *(ing.) araba, otomobil*

-Bu sene ***kar*** *yağmayacak gibi gözüküyor.*

-I saw a blue ***car*** *just now. (az önce mavi renkli bir* ***araba*** *gördüm)*

Rusça komşu anlamına gelen **Сосед** kelimesi ise Boşnak dili içerisinde sınır komşusu ülke anlamında kullanılmaktadır (**Sudjed**).

-Bosna i Hercegovina i njeni ***susjedi****. (Bosna Hersek ve* ***komşuları****)*

-Мой ***сосед*** *из Турции. (benim* ***komşu****m Türkiye'den)*

Dil bilimciler farklı iki dil arasındaki sahte arkadaşları incelerken bahsettiğimiz bu iki türü göz önünde bulundurmuşlardır. Diller arası sahte arkadaşlar yani sesteş kelimelerin oluşması daha öncede bahsettiğimiz gibi aynı dil ailesine aitve kökleri aynı olan diller arasında meydana çıktığı gibi tarihsel sebeplerden dolayı dillerin birbirinden etkilenmesi sonucu farklı dil ailelerine ait iki dil arasında da meydana gelebilmektedirler.[68] Bu bağlamda aynı köklere sahip Hırvatça-Bulgarca ve Türkiye Türkçesi-Azerbaycan Türkçesi aralarındaki sahte arkadaşlara bakacak olursak:

---

[68]KristinaZlatunić, *Češko-Hrvatski Lažni Prijatelj,* (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Sveučilište u Zagrebu Filozofski Fakultet Odsjek za Zapadnoslavenske Jezike i Književnost Katedra za Češki Jezik i Književnost, Zagreb, 2015, s. 5-20.

Hırvatça-Bulgarca:

Slav dilleri birbirlerine çok benzedikleri ve birbirlerini önemli derecede etkiledikleri için Slav dilleri arasında önemli derecede sesteş kelimeler (sahte arkadaşlar) vardır. Örneğin:

Hırvatça ***rabota*** kelimesi zorla çalıştırmak veya şüpheli etkinlik (entrika) anlamında kullanılırken, Bulgarca ***paбoma (rabota)***, iş, çalışmak anlamına gelmektedir.[69]

Türkiye Türkçesi-Azerbaycan Türkçesi:

Türk dilleri içerisinde oğuz grubunda olan Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi çevirilerinde sık sık sesteş kelimeler (sahte arkadaşlar) karşımıza çıkmaktadırlar.

Örneğin ***Subay*** kelimesini ele alacak olursak:

Azerbaycan Türkçesinde evli olmayan, bekâr anlamına gelen ***Subay*** Türkiye Türkçesinde, asteğmenden orgenerale kadar olan rütbeli asker anlamına gelmektedir.[70]

Farklı dil ailelerine ait iki dil arasında meydana gelen sesteş kelimeler (sahte arkadaşlar) incelemesinde ise Germen dillerinden Almanca ile Türkçe arasındaki sesteş kelimeler (sahte arkadaşlar) veya Slav dillerinden Boşnakça ile Türkçe arasındaki sesteş kelimeler (sahte arkadaşlar) örnek verilebilir. Örneğin:

Almanca ve Türkçe içerisinde kullanılan ***Armut*** kelimesini ele alacak olursak, Almancada fakir olmak, yoksulluk, zavallı olma durumu gibi anlamlara gelen ***Armut***, Türkçede gülgillerden ve Türkiye'nin her bölgesinde yetişebilen bir

[69]MarijaRoglić, a.g.t., s. 69.
[70]Suzan Tokatlı, "Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Sesli Kelimeler Üzerine", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 2004/1, s. 152.

ağaç türü ve onun meyvesi anlamına gelmektedir.[71] Boşnakça ise kötü, fena anlamına gelen ***Loš (Loş)*** kelimesi Türkçede yarı karanlık, az ışık alan anlamına gelmektedir.

Dilbilimciler iki farklı dil arasında sesteş kelimeleri (sahte arkadaşları) tespit ederken ilk olarak araştırılan iki dil arası alfabe farklarına veya benzerliklerine bakarak iki dilin yazım özelliklerini tespit ile sesteş kelimeleri tespit etmeye çalışmışlardır. Yazım özelliklerinden dolayı iki dil arasında meydana gelen sesteş kelimelere örnek olarak Kiril alfabesi ile yazılan Sırpça, Rusça, Makedonca, Bulgarca ve Latin alfabesi ile yazılan Türkçeyi gösterebiliriz:

коса/kosa *(srp. - mak. - bul.)* saç.

коса *(tr.)* erkek eş, büyük, ulu, yaşlı.

Нам *(rus.)* bize

Ham *(tşk.)(fars. nam)* yenecek kadar olgun olmamış meyve olmamış.

Daha sonra iki dildeki telaffuz farklılıkları veya benzerlikleri, dil içerisindeki şivelerden dolayı kelimelerin farklı söylenişleri gibi dillerin fonetik özelliklerini tespit etmişlerdir. Örneğin, Boşnakça-Hırvatça-Sırpça, teşekkür etmek anlamına gelen **Hvala** bazı bölgelerde **Fala** olarak telaffuz edilir böylece Türkçe **Fal** kelimesinin yönelme hali **(fala)** ile sesteşlik oluşturduğu görülür. Bir diğer örnek ise Rusça benim anlamına gelen sahiplik zamiri **моя**, **моя** Rusçada **maya** olarak telaffuz edilir, **maya** Türkçe ise bazı yiyeceklerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde anlamına gelmektedir.

Dil bilimcilerin bu hususta baktıkları bir başka özellik ise dillerin yapılarıdır. Sesteş kelimelerin veya "sahte arkadaşların" incelenmesinde dil yapılarına bakılırken kelime türleri yani isimler, sıfatlar, filler göz önünde bulundurulur. Dil içerisindeki fiil çekimleri, dilin gramer kurallarına göre sıfat ve isimlerin formlarının değişmesi gibi etkenler bir dilin hem kendi içerisinde hem de

[71]Mehmet Aygün, "Almanca ve Türkçedeki Sesteş Kelimeler ve Bu kelimelerin Her İki Dildeki Karşılıkları ve Fonksiyonları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, sayı 2, 2011, s. 101.

yabancı bir dil ile arasında sesteş kelimeler olmasına sebebiyet vermiştir. Örneğin Boşnakça ***Odati*** ve Rusça **дать** fiillerini ele alacak olursak:

Boşnakça ele vermek, ihbar etmek anlamına gelen ***Odati*** fillinin 1. tekil şahıs çekimi ***Odam*** ile Türkçe ***Oda*** kelimesinin 1. tekil şahıs iyelik eki almasıyla medya gelen ***Odam*** formu ile sesteş olduğu görülmektedir. Rusça vermek anlamına gelen **дать** fiilinin geçmiş zaman 1. tekil şahıs çekimi **дал** ise Türkçe ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri veya branş anlamına gelen **dal** kelimesiyle sesteştir.[72]

[72]Kristina Zlatunić, *a.g.t.*, s. 21-23.

3. BÖLÜM
BOŞNAKÇA – SIRPÇA – HIRVATÇA VE TÜRKÇE SESTEŞ KELİMELERİN GRUPLANDIRILMASI

Farklı diller arasında meydana gelen sesteş kelimeler bağlamında yukarıda bahsettiğimiz üzere birbirinden tamamen farklı diller arasında çeşitli faktörlerden dolayı sesteş kelimeler meydana geldiği görülmüştür ve bu sesteş kelimeler çevirmenlerin çevirilerinde hata yapmalarına sebebiyet vermişlerdir. Bunun üzerine iki farklı dil arasında meydana gelen sesteş kelimelerin öğrenilmesi için çeşitli diller arasında meydana gelen sesteş kelimelerin tespiti çalışmaları yapılmıştır.

Bu kapsamda Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri ve Türkçe arasında da gramer farklılıkları, ses farklılıkları ve tarih boyunca Türkçeden Boşnakça-Sırpça-Hırvatçaya geçmiş ve zamanla anlamları değişmiş kelimeler gibi nedenlerden dolayı sesteş kelimeler meydana geldiği görülmüştür. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe arasında medya gelen sesteş kelimeler tespit edilirken, tam sesteş kelimeler, fonetik ve fonksiyonel farklılıklardan dolayı meydana gelen sesteş kelimeler, dil bilgisel (gramer) farklılıklarından oluşan sesteş kelimeler, diller içerisinde olan şivelerden kaynaklanan sesteş kelimeler, özel isimlerden dolayı meydana gelen sesteş kelimeler gibi kıstaslara bakılmıştır.

3.1.Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Tam Sesteş Kelimeler

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe dilleri içerisinde yazılışları ve seslenişleri aynı olup anlamları farklı olan sesteş kelimeler grubudur. Örnek olarak ***bazen, soba*** kelimelerini ele alacak olursak:

bazen *(boş.- srp.,-hrv.) :* Yüzme havuzu

bazen *(tkş.) (ar.ba:zen):* Ara sıra, Kimileyin

-Boş zamanlarımızda ***bazen*** *yüzme havuzuna gideriz.*

-Tvoj ***bazen*** *je velik i dubok. (senin* ***havuz****un derin ve büyük)*

soba *(boş. - srp. - hrv.) :* Oda

soba *(tkş.)(mac. so'ba) :*İçinde kömür, odun, gaz yakılan veya elektrikle çalışan ısıma aracı

-*Ev büyük ama ısıma* ***soba*** *ile sağlanıyor.*

-*Ova* ***soba*** *je mala ali slatka. (Bu* ***oda*** *küçük ama tatlı)*

3.2. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Fonetik ve Fonksiyonel Sesteş Kelimeler

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe arasında var olan ses ve biçim farklılıklarından kaynaklı olarak meydana gelen fonetik (homophony) farklı yazılan ama aynı şekilde okunan anlamları farklı olan sesteş kelimeler, fonksiyonel (homography) ise aynı formda yazılan fakat farklı telaffuzlara sahip anlamları farklı olan sesteş kelimelerdir. Örneğin: ***taj (tay), cam/сам***

taj *(boş. – srp. – hrv.) :*-bu, -şu

tay *(tr.) :* üç yaşına kadar olan at yavrusu

-*Belli ki bu* ***tay*** *çok güzel bir kısrak olacak.*

-***Taj*** *tanjir je moj tanjir. (****şu*** *tabak benim tabağım)*

сам *(srp.) :* Yalnız, Kendi

cam *(tkş.)(fars. cam) :* Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan saydam ve çabuk kırılan cisim

-*Eline bir tek* ***cam*** *kırığı battıktan sonra oyun oynamayı bıraktı.*

-***Сам*** *je došao u školu danas. (bugün okula* ***yalnız*** *geldi)*

3.3.Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Dil Bilgisel Sesteş Kelimeler

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe dillerindeki gramer ekleri, fiil çekimleri gibi diller içerisinde olan gramer kurallarından dolayı kelimelerin formlarının değişime uğraması üzerine meydana gelen sesteş kelimelerdir. Dilbilgisel sesteş kelimelere örnek olarak ***sok, čitati/čita*** kelimelerini ele alacak olursak:

sok *(boş. - srp. - hrv.) :* Meyve suyu

sok *(tr.) :* Sokmak fiilinin 2. Tekil şahıs emir kipi.

-Bu kılıcı kimse göremeden kınına ***sok****!*

-Ja hoću samo ***sok****. (ben sadece* ***meyve suyu*** *istiyorum)*

čitati *(boş. - srp. - hrv.):* Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dillerinde okumak eylemi olan čitati 3. tekil şahıs çekimi ***čita***

çita *(tkş.) (ing. cheetah) :* Etçil memeli hayvanlar sınıfında etçiller takımının kedigiller familyasından bir hayvan.

-Dün akşam rüyamda büyük bir ***çita*** *gördüm*

-On ***čita*** *novine svaki dan. (o her gün gazete* ***okur****)*

3.4.Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Ağız ve Şiveden Meydana Gelen Sesteş Kelimeler

Gerek Türkçe gerek Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri içerisinde var olan şive ve ağızlardan dolayı aynı dil içerisindeki birçok kelime farklı formlarda söylenebilmektedir veya bir kelime aynı dil içerisinde farklı anlamlara gelmektedir. Bu bağlamda Boşnakça – Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında şivelerden veya ağızlardan dolayı meydana gelen sesteş kelimelere örnek olarak ***ajalet/ayalet*** kelimesini ve daha önce bahsettiğimiz gibi ***hvala/fala*** kelimesini gösterebiliriz.

*-Boşnakça eyalet anlamına gelen **ajalet (BTS)** Trakya bölgesi ağzında hayalet kelimesinin telaffuz edilişi **ayalet (TAS)** ile sesteşlik oluşturur.*

*-Boşnakça-Hırvatça-Sırpça, teşekkür etmek anlamına gelen **Hvala** bazı bölgelerde **Fala** olarak telaffuz edilir böylece Türkçe **Fal** kelimesinin yönelme hali **(fala)** ile sesteşlik oluşturur.*

3.5.Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Özel İsimlerden Meydana Gelen Sesteş Kelimeler

Bir dil içerisinde kullanılan yer adları ve insan adları gibi özel isimler bir başka dil içerisinde çok farklı bir anlam taşımaktadır ve bundan dolayı iki farklı dilde farklı anlamlar taşıyan özel isimler sesteş kelimeler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri ve Türkçe arasında özel isimlerin farklı kullanımları bağlamında ***ana*** ve ***elma*** isimlerini ele alacak olursak:

-***elma*** *(boş.)* Kadın ismi

-***elma*** *(tr.)* Gülgillerden pembe veya beyaz çiçekleri olan bir ağaç ve bu ağacın kabuğu parlak, sert, sarı veya yeşil renkte kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı olan ufak çekirdekli meyvesi

*-Ben kırmızı **elma** dışında tüm elmaları severek yerim*

*-**Elma** nije dolša na školi danas (Elma bugün okula gelmedi)*

-***ana*** *(srp.)* Kadın ismi

-***ana*** *(tr.)* Anne, Yavrusu olan dişi hayvan, temel asıl, esas

*-Bence artık **ana** konumuza dönsek iyi olur*

*-Ja neću ići na zabavi ali **ana** će ići. (ben eğlenceye gitmeyeceğim ama Ana gidecek)*

3.6.Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Arasında Alıntı Yapılması Sonucu Meydana Gelen Sesteş Kelimeler

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri uzun yıllar boyunca Türkçenin etkisi altında kalması sonucu Türkçe vasıtasıyla Boşnakça-Sırpça-Hırvatçaya geçen bazı kelimeler anlam değişmesine uğrayarak Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri içerisinde Türkçedeki anlamı dışında kullanılmıştır. Bu bağlamda Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dilleri içerisinde var olan hatta günümüzde dahi kullanılmaya devam edilen söz konusu kelimeler Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe arasında sesteş kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin: ***boja*** ve ***torba*** kelimelerini ele alacak olursak:

*-**boya** kelimesi Türkçede Renk vermek için eşyaların üzerine sürülen renkli madde veya resim yapmak için kullanılan sulu veya yağlı boya anlamına gelirken Türkçe vasıtasıyla Boşnakça-Sırpça-Hırvatça dillerine geçmiş **boja** kelimesi Boşnakça-Sırpça-Hırvatçada renk anlamına gelmektedir.*

*-Bu duvar **boya**lı değil!*

*-Koja je **boja** tvaja haljina? (Senin elbisen ne **renk**?)*

*-Türkçe vasıtasıyla Boşnakça-Sırpça-Hırvatçaya geçen bir diğer örneğimiz **torba** kelimesi ise Türkçedeki anlamı, genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde olan ağzı büzülüp bağlanabilen araç, Boşnakça-Sırpça-Hırvatçada çanta anlamına gelmektedir.*

*-İçinde gübre olan **torba** nerede?*

*-Gde je školska **torba**? (okul **çanta**sı nerede?)*

4. BÖLÜM

Boşnakça-Sırpça-Hırvatça ve Türkçe Sesteş Kelimeler

A/A/A

adam(boş.-srp.)Adem, Adem Baba. (BTS/s.13), (YTSS/s.50)

адам(srp.) İlk insan ismi.(PCJ/s.18)

adam(hrv.) İlk insan ismi. (RSR/s.20)

adam(tkş.)*(ar. adem)*1. Erkek kişi, 2. İnsan 3. Eş, Koca, 4. İyi huylu güvenilir kimse. (TDKES)

ajan(boş.- srp.) Osmanlı zamanında illerin yönetiminde yetki kazanmış yerli kişi, saygın insan.(BTS/s.15), (YTSS/s.142)

ajan(tkş.)*(fr.agent)*1. Casus, 2. Bir kimsenin, bir ortaklığın veya devletin bazı işlerini yapan kimse, temsilci. (TDKES)

ajna(boş.) Kadın ismi.

ayna(tkş.) *(fars. ayine)* Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren cilalı ve sırlı cam, gözgü, mirat. (TDKES)

al(boş.) Kızıl, Kırmızı. (BTS/s.23)

al(tr.) 1. Aldatma, düzen, tuzak, 2. Almak fiilinin 2. Tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

ala(boş.) 1. Ejder, canavar, 2. Doymaz yaratık.(BTS/s.23)

ала(srp.)1. Canavar, 2. Merak için kullanılan ünlem, 3. Doyumsuzluk. (PCJ/s. 25)

ala(tkş.)*(ar. a'la)*1. Karışık renkli, çok renkli, alaca 2. Alabalık, 3. Açık kestane rengi olan göz rengi (ela), 4. İyi, peki. (TDKES)

alčak(boş.) 1. Aşağılık adam, 2. Yaramaz, 3. Kullanışsız zarar verici nesne. (BTS/s.24)

alčak(hrv.) 1. Kötü adam, 2. Hırsız, 3. Cellat.(RSR/s.51)

alçak(tr.) 1. Yerden uzaklığı az olan yüksek karşıtı, 2. Kısa (boy). (TDKES)

alem(boş.) 1. Harika, 2. Parlak, 3. Elmas, değerli şey. (BTS/s.25)

алем(srp.) Değerli taş.(PCJ/s.26)

alem(hrv.) Değerli taş. (RSR/s.53)

alem(tkş.)*(ar. 'alem)*1. Bayrak, 2. Evren 3. Dünya, cihan. (TDKES)

alev(boş. - srp.) Kırmızı renkli. (BTS/s.25), (YTSS/s.825)

алев(srp.) Kırmızı renkli bitkiler.(PCJ/s.26)

alev(tr.) 1. Yanan maddelerin gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, 2. Sıcaklık, 3. Kıvılcım, 4. Mızrak uçlarına takılan küçük bayrak. (TDKES)

ali(boş. - srp.) Amafakat lakin. (BTS/s.26), (YTSS./s.498)

али(srp.) Karşıt cümleleri bağlamak için kullanılan bağlaç (ama fakat lakin). (PCJ/s. 26)

ali(tkş.)*(ar. a:li:)* 1. Yüce, yüksek, 2. Erkek ismi. (TDKES)

alma(boş.)1. Elma, 2. Kadın ismi. (BTS/s.26), (YTSS/s.465)

alma(tr.) 1. Almak işi, ahiz, derç, kabız, derç 2. *Almak* fiilinin 2. Tekil olumsuz emir kipi. (TDKES)

almaz(boş.) Elmas.(BTS/s.27)

almaz(tr.) Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak anlamına gelen *almak* fiilinin geniş zaman olumsuz 3. tekil şahıs çekimi. (TDKES)

alt(boş. - srp.) 1. Alto, viyola, 2. Sesi kalın sanatçı. (BTS/s.27), (YTSS/s.94)

алт(srp.) Sesi kalın erkek veya kadın. (PCJ/s.28)

alt(hrv.) Kıdemli, orta ses şarkı söyleyen sanatçı. (RSR/s.60)

alt(tr.) 1. Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı 2. Bir nesnenin tabanı 3. Sınıflamalarda ikinci derecede olan, birkaç şeyden aşağı olan. (TDKES)

anatema(boş. – srp.)Lanet, kargış, beddua. (BTS/s.33), (YTSS/s.907)

анатема(srp.) Lenet, kınama. (PCJ/s.32)

anatema(hrv.) Küfür, dışlamak, aforoz etmek. (RSR/s.76)

ana tema(tr.) Bir metinde anlatılmak istenen konu.

ara(boş.) Alacalı, uzun kuyruklu papağan türü. (BTS/s.43)

apa(srp.) Papağan türü. (PCJ/s.41)

ara(hrv.) Sunak. (RSR/s.111)

ara(tr.) 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, mesafe 2. Spor karşılaşmalarında sporcuların dinlenmek ve taktik almak için kullandıkları süre 4. Antrakt 5. Aramak fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi.(TDKES)

arak(boş.)Kâğıt tabakası. (BTS/s.43)

арак(srp.) Kağıt ölçü birimi. (PCJ/s.42)

arak(hrv.) Kâğıt ölçü birimi. (RSR/s.112)

arak(tkş.)*(ar. 'arak)*1. Ter 2. Çalma 3. Pirinç ve şekerden elde edilen bir rakı türü. (TDKES)

arka(boş.) 1. Tırpanın üst kısmı 2. Sandık, kutu 3. Nuh'un gemisi. (BTS/s.46)

арка(srp.) Nuh'un gemisi. (PCJ/s.43)

arka(hrv.) Nuh'un gemisi. (RSR/s.119)

arka(tr.) 1. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı 2. Geri kalan bölüm 3. Kayıran, destekleyen 4. Geçmiş, geride kalmış zaman. (TDKES)

arkada(boş.) Sıra kemerler, Kavis. (BTS/s.46)

аркада(srp.) Kemerli sütun.(PCJ/s.43)

arkada(hrv.) Kemerli koridor, yarım daire şeklinde açıklık. (RSR/s.119)

arkada(tr.) Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanında bulunmak, arka tarafta olamak. (TDKES)

asya (boş.) Kadın ismi

asya (tr.) Dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri (TDKES)

atar(boş.) Bölge, yöre. (BTS/s.51)

атар(srp.) Kırsal kesim. (PCJ/s.48)

atar(tr.) Bi cismi bir yöe doğru fırlatmak anlamına gelen *atmak* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (TDKES)

B/В/Б

бај(srp.) Büyülü güzellik, karşı konulamaz cazibe. (PCJ/s.57)

bay(tr.) 1. Parası ve malı çok olan zengin kimse 2. Erkeklerin ad ve soyadlarının önüne getirilen saygı sözü 3. Erkek. (TDKES)

bajan(boş.)1. Harika, güzel, mükemmel 2. Akordeon gibi bir Rus çalgısı. (BTS/s.62)

бајан(srp.)Büyülü, rüya gibi, büyülü güzellik (PCJ/s.57)

bayan(tr.)1. Kadınların ad ve soyadlarının önüne getirilen saygı sözü 2. Kadın, eş 3. Kadınlara bir seslenme sözü. (TDKES)

bak(boş.) Boğa. (BTS/s.63)

bak(tr.)1. Bakmak eyleminin 2. tekil şahıs emir kipi 2. Beklenti. (TDKES)

bakar(boş. – srp.)Bakır. (BTS/s.63), (YTSS/s.167)

бакар(srp.)Bakır.(PCJ/s.58)

bakar(tr.)1. Bakmak eyleminin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi 2. Ayna. (TDKES)

baklja(boş. – srp.)Meşale, yanarca. (BTS/s.63), (YTSS/s.956)

бакља(srp.)Meşale, meşale ışığı, olimpiyat meşalesi. (PCJ/s.58)

baklja(hrv.)Meşale, ışık. (RSR/s.152)

bakla(tkş.)*(ar. bakila)*1. Fasulye 2. Zincir halkası 3. Beyaz siyah renkli bir yılan. (TDKES)

bal(boş. – srp.) Balo. (BTS/s.64), (YTSS/s.167)

бал(srp.) Balo, organize edilmiş eğlence veya dans, tören. (PCJ/s.59)

bal(hrv.) Dans alanı, Tören. (RSR/s.153)

bal(tr.) 1. Bal arılarının çiçeklerden ve bitkilerden topladıkları bal özünden yapıp petek gözlerine doldurdukları beyaz ve esmer renkli tatlı, koyu sıvı madde, 2. Yanak 3. Erkek kardeş. (TDKES)

bala(boş. – srp.) Balya; denk; top. (BTS/s.64), (YTSS/s.168)

бала(srp.) 1. Ağız ve burundan çıkan mukus, tükürük 2. Paket, demet, yumuşak mal ambalajı.(PCJ/s.59)

bala(hrv.) Rulo, demet. (RSR/s.153)

bala(tr.) 1. Yavru 2. Başörtüsü 3. Oğlan çocuğu 4. Bulaşık bezi 5. Manda yavrusu 6. Zor güç 7. Yavru 8. Bal kelimesinin yönelme eki almış biçimi.(TDKES)

bale(boş.) Salya, sümük. (BTS/s.65)

bale(tkş.)*(fr.balet)* Danslı sahne yapıtı, dansçılar topluluğu, parmak ucu dansı. (TDKES)

balo(boş.) Salya sümüklü kimse. (BTS/s.66)

бало(srp.) Balon. (PCJ/s.60)

balo(tkş.)*(itl. ba'lo)* Danslı özel giysili gece eğlencesi. (TDKES)

ban(boş. - srp.) Ban, Saygın kişi. (BTS/s.66), (YTSS/s.168)

бан(srp.) Üst düzey devlet memuru.(PCJ/s.61)

ban (hrv.) Küçük prenslere verilen unvan, saygın kişi (HER/s.124)

ban(tkş.) ***(hrv. ban)***1. Ezan 2. Otlak, mera 3. Banmak kelimesinin 1. tekil emir kipi. (TDKES)

bana, бана(boş. - srp.)Ban kelimesinin –den hali "*od KulinBana"*. (BTS/s.66), (PCJ/s.61)

bana(tr.) 1. Ben zamirinin yönelme durum eki almış biçimi 2. Kaplıca.(TDKES)

bar(boş.) Bari hiç olmazsa, en azından, öyleyse. (BTS/s.68)

бар(srp.) En azından. (PCJ/s.62)

bar(tkş.) *(ing.bar)*1. Bahçe çiti 2. Çubuk 3. Danslı içkili eğlence yeri. (TDKES)

bara(boş.) 1. Gölet, 2. Bataklık. (BTS/s.68)

бара(srp.) Ufak iplik.(PCJ/s.62)

bara(hrv.) Bariyer, çubuk, kum yığını. (RSR/s.159)

bara(tr.) 1. Ocak başı 2. Şiddetli yağmur, sağanak 3. Bar kelimesinin yönelme eki almış biçimi. (TDKES)

bari(boş. – srp.) Haşlamak anlamına gelen *bariti*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.69), (YTSS/s.617)

бари(srp.) Kaynar suda kaynatmak anlamına gelen бар*ити* fiilinin geniş zaman 3. Tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.63)

bari(tkş.)*(fars. bari)* 1. Hiç olmazsa, hiç değilse, o halde, öyleyse 2. Keşke. (TDKES)

baro(boş.) Birleşik sözlerde kullanılan ve ağarlık, baskı anlamına gelen ön ek. (BTS/s.69)

baro(hrv.) Basınç, ağarlık anlamına gelen ön ek. (RSR/s.162)

baro(tkş.)*(fr.ba'ro)* Bir şehir veya bir bölge avukatlarının bağlı oldukları meslek kuruluşu. (TDKES)

basen(boş) Havuz. (BTS/s.70)

басен(srp.) 1. Geniş yatak 2. Havuz. (PCJ/s.64)

basen(tkş.)*(fr.bassin)* Vücudun bel ile kalça arasındaki bölümü. (TDKES)

baš(boş. - srp.) 1. Tam, asıl, aslında, esasta 2. Oldukça, olabildiğince 3. Söz konusu olamaz! Asla! Sakın! (BTS/s.70), (YTSS/s.123)

баш(srp.) 1. Tam olarak 2. Sadece 3. En azından.(PCJ/s.66)

baş(tr.) 1. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. gibi organları kapsayan vücudun üst ve önünde bulunan bölüm, kafa 2. Bir topluluğu yöneten kimse 3. Başlangıç.(TDKES)

baša(boş.) 1. Baş, yönetici 2. Esas anlamına gelen son ek. (BTS/71)

baša(hrv.) 1. Paşa 2. Kendini beğenmiş kimse. (RSR/s.164)

başa(tr.) 1. Baş kelimesinin yönelme eki almış biçimi 2. İleri gelen. (TDKES)

bat(boş.) 1. Tokmak 2. Ağaç çekiç 3. Ayak sesi. (BTS/71)

бат(srp.) 1. Büyük ahşap tokmak 2. Ayak sesi.(PCJ/s.64)

bat(hrv.) 1. Ölçek 2. Bir ritim. (HER/s.126)

bat(tr.) 1. Tarla bahçe kenarlarına konulan ağaç, dikenli çalı, tel veya tahtadan yapılan çit, çevirge 2. Batmak fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi.(TDKES)

batak(boş.) 1. Kuş budu, tavuk budu, but 2. *argo* kadınbudu. (BTS/s.71)

батак(srp.) 1. argo kadınbudu, 2. Kuş budu, tavuk budu, but 3. erkek ayak içi. (PCJ/s.64)

batak(tr.) 1. Üzerine basıldığında çöken çamurlaşmış toprak, 2. Kötü durum içinden çıkılmaz iş 3. Bir tür iskambil oyunu 4. Hayır gelmez, yarar sağlamaz, batmış. (TDKES)

baza(boş.- srp.) 1. Sığınak 2. Barınak 3. Zemin, taban. (BTS/s.72) (YTSS/s.1493)

база(srp.) 1. Zemin, taban 2. Silindir 3. Güvenli yer 4. Sığınak.(PCJ/s.57)

baza(hrv.) 1. Bir şeyin temeli 2. Direğin tabanı. (RSR/s.166)

baza(tkş.)*(itl. base)* 1. Mobilyanın uzunluğunca konulan dar ayak 2. Dolap gövdesinin zemine düzgün oturmasına yaraya çerçeve şeklindeki kaide 3. Yatağın yerden yüksek olmasını sağlayan veya sandık olarak kullanılan boş bölmesi 4. Yarısı siyah yarısı beyaz keçi. (TDKES)

bazen(boş. - srp.) Havuz. (BTS/s.72), (YTSS/s.622)

базен(srp.) Havuz.(PCJ/57)

bazen(hrv.) Havuz. (RSR/s.166)

bazen(tkş.)*(ar. ba:zen)*Ara sıra, kimileyin. (TDKES)

bez(boş.) olumsuzluk edatı *–sız, -siz, -suz, -süz*. (BTS/s.81),

без(srp.) Olumsuzluk edatı *–sız, -siz, -suz, -süz*.(PCJ/s.69)

bez(hrv.) Olumsuzluk edatı *–sız, -siz, -suz, -süz*.(HER/s.128)

bez(tkş.)*(ar.bezz)* 1. Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma çaput 2. Herhangi bir cins kumaş 3. Kumaş veya dokumadan yapılmış. (TDKES)

biber(boş.) Düz kiremit. (BTS/s.86)

biber(tkş.)*(rum.)*Patlıcangillerden, yurdumuzda en çok yetişen ve çeşitli türleri bulunan bir bitki ve bu bitkinin tazeyken sebze olarak yenilen ürünü. (TDKES)

bič(boş. - srp) 1. Kampçı, kırbaç 2. Zulüm, eziyet, ceza. (BTS/s.87), (YTSS/s.751)

бич(srp.) 1. Kampçı 2. Şiddet 3. Şerit 4. İlahi ceza.(PCJ/s.90)

biç(tr.) 1. Kökten yersiz olarak çıkan budanması gereken filiz 2. Belli bir biçim vererek kesmek anlamına gelen biçmek fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

bilje(boş.) Bitkiler, Bitkiler âlemi. (BTS/s.90)

биље(srp.) 1. Bitkiler âlemi 2. Süs.(PCJ/s.86)

bilye(tkş.)*(itl. biglia)* 1. Çocukların oynamak için kullandığı taş, maden, cam, toprak vb. gibi maddelerden yapılmış küçük yuvarlak nesne, misket 2. Motorlu taşıtlarda dönme veya sürtünme etkilerini azaltmak, aşınma eve enerji yitimini azaltmak için göbeklerdeki yataklara yerleştirilen çoğunlukta çelik küçük yuvarlak. (TDKES)

bina(boş. - srp) Sahne, tiyatro sahnesi. (BTS/s.91), (YTSS/s.1148)

бина(srp.) Sahne.(PCJ/s.86)

bina(hrv.) Sahne, tiyatro. (RSR/s.179)

bina(tkş.)*(ar. bina)* 1. Yapı 2. Çatı 3. Ev, bark. (TDKES)

bira(boş. - srp.) Seçmek, ayırmak, tercih etmek anlamına gelen *birati*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.92), (YTSS/s.1170)

бира(srp.) Seçmek, ayırmak, tercih etmek anlamına gelen *бира* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.87)

bira(tkş.) *(itl.bi'ra)*Arpa ile şerbetçi otunun mayalandırılmasıyla yapılan bir içki, arpa suyu. (TDKES)

bit(boş. - srp) Öz, asıl, iç yüz. (BTS/s.94), (YTSS/s.1068)

бит(srp.) Öz, asıl olan, aslında, karakter.(PCJ/s.88)

bit(tr.) Yarım kanatlılar alt takımına giren, insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek. (TDKES)

boj(boş.) 1. Savaş, çarpışma, cenk 2. Binanın katı sayısı, uzunluğu. (BTS/s.104)

бој(srp.) Silahlı çarpışma, savaş, kavga, dayak.(PCJ/s.99)

boy(tr.) 1. Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzunluk 2. Uzunluk. (TDKES)

boja(boş. - srp.) Renk, bir şeyin rengi. (BTS/s.104), (YTSS/s.1130)

боја(srp.) Renk.(PCJ/s.99)

boja(hrv.) 1. Renk 2. Halatları sarmak için kullanılan kablo. (RSR/s.190)

boya(tr.) 1. Renk vermek, dış etkilerden korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde 2. Resim yapmak için kullanılan kuru, sulu, yağlı boya. (TDKES)

bok(boş.- srp.) 1. Yan, taraf 2. Böğür. (BTS/s.105), (YTSS/s.1426)

бок(srp.) Taraf, yamaç.(PCJ/s.100)

bok(hrv.) Yan. (HER/s.139)

bok(tr.) 1. Dışkı, 2. Hor görülen, tiksinilen. (TDKES)

bol(boş. – srp.) Acı, ağrı, sancı. (BTS/s.105), (YTSS/s.38)

бол(srp.) Acı, ağrı, sancı.(PCJ/s.101)

bol(hrv.) Ağrı, sancı. (HER/s.139)

bol(tr.) İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olan, dar karşıtı. (TDKES)

bora(boş.) Kırıştırmak veya kırışmak anlamına gelen *borati*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.108)

бора(srp.) Kırıştırmak veya kırışmak anlamına gelen *borati*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (PCJ/s.103)

bora(tkş.)*(itl. borea)* Genellikle arkasından yağmur getiren rüzgâr. (TDKES)

budak(boş. - srp.) Kazma, baltalı kazma. (BTS/s.123), (YTSS/s.798)

будак(srp.) Tek veya iki başlı kazma.(PCJ/s.118)

budak(hrv.) Bir ucu sivri demir bir ucu çapa olan alet, kazma, saban. (RSR/s.205)

budak(tr.) 1. Ağacın dal olacak sürgünü 2. Dalın gövde içindeki başlangıç yeri ve tahtalarda görülen yuvarlak koyuca renkte sert bölüm. (TDKES)

budža(boş - srp.) 1. Delik, çukur 2. Forslu, Önemli adam, kodaman. (BTS/s.124), (YTSS/s.845)

буџа(srp.) Önemli adam, kodaman. (PCJ/s.124)

buca(tr.) İzmir iline bağlı ilçelerden biri. (TDKES)

buhara(boş.) Argoda cezaevi, kodes, delik, kafes. (BTS/s.124)

бухара(srp.) Kodes, cezaevi, kafes.(PCJ/s.124)

buhara(tkş.) *(ar. buhar)*Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu anlamına gelen *buhar*kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

bura(boş. - srp.) 1. Fırtına, bora, güçlü rüzgâr 2. Dar ortamda büyük olay 4. Küçük ve değersiz bir şeyin abartılmış olması. (BTS/s.127), (YTSS/s.511)

бура(srp.) 1. Kuvvetli soğuk rüzgâr veya toz rüzgârı 2. Kızgınlık, öfke. (PCJ/s.122)

bura(hrv.) Şiddetli soğuk rüzgâr, bora. (RSR/s.209)

bura(tr.) 1. Bu yer 2. Buraya. (TDKES)

bursa(boş.) Kese, torba, cep. (BTS/s.128)

бурса(srp.) Katolik rahiplerin taşıdıkları ufak torba. (PCJ/s.123)

bursa(hrv.) Rahiplerin taşıdığı ince malzeme çantası. (RSR/s.210)

bursa(tr.) Türkiye'nin Marmara bölgesinde yer ala illerden biri. (TDKES)

Ç/Č/Ч

čak(boş. - srp.) Hatta hem de, velev ki. (BTS/s.149), (YTSS/s.619)

чак(srp.) Hatta hem de, velev ki.(PCJ/s.1502)

çak(tkş.)*(fars. çak)* 1. Yırtık, yarık 2. Büyük çuval 3. Çakmak fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

čakar(boş.) Çakır. (BTS/149)

çakar(tr.) 1. Genişliği on, uzunluğu iki yüz elli kulaç olan balık ağı 2. Kıvılcım 3. Şimşek 4. *Çakmak* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi.

čalma(boş. - srp) Başa sarılan beyaz sarık. (BTS/s.150), (YTSS/s.1161)

чалма(srp.)Müslümanların kullandığı başa sarılan beyaz keten bandaj.(PCJ/s.1502)

čalma(hrv.) Müslümanların kullandığı başa sarılan beyaz keten bandaj. (RSR/s.237)

çalma(tr.) 1. Çalmak işi 2. Hırsızlık, sirkat 3. Kakmalı olmayan, kalemle işlenmiş 4. Çalmak fiilinin 2. tekil olumsuz emir kipi. (TDKES)

čama(boş. - srp.) Can sıkıntısı, bezginlik. (BTS/s.150), (YTSS/s.268)

чама(srp.) Kasvetli ruh hali. (PCJ/1502)

čama(hrv.) 1. Can sıkıntısı 2. Kadın elbisesi.(RSR/s.237)

çama(tr.) 1. Toplu küme olan şey 2. Demet, tutam 3. Bir ağaç türü olan çam'ın yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

čekme(boş.) Portatif asma asansör anlamına gelen čekma kelimesinin çoğulu, portatif asma asansörler. (BTS/s.155)

çekme(tr.) 1. Çekmek işi 2. Bir çeşit giysi 3. Çizme 4. Çekmek fiilinin 1. tekil şahıs olumsuz emir kipi. (TDKES)

čerez(boş.) Kuru üzüm. (BTS/s.156)

çerez(tkş.)*(fars. çaras)*1. Asıl yemekten sayılmayan, peynir, zeytin vb. yiyecekler, 2. Kuru yemiş. (TDKES)

čil(boş.) Tam, bütün. (BTS/s.160)

чил(srp.) Tümü. (PCJ/s.1516)

çil(tr.) 1. Çoğunlukla yüzde oluşan kahverengi küçük lekeler 2. Aynada oluşan leke 3. Tüyünde küçük benekler bulunan hayvan. (TDKES)

čile(boş.) Şili. (BTS/s.160)

чиле(srp.) Şili. (PCJ/s.1516)

çile(tkş.)*(fars. çille)* 1. Zahmet, sıkıntı 2. İpek, pamuk, yün vb. her türlü iplik demeti. (TDKES)

čim(boş.) -dığıanda, -er emez bağlacı. (BTS/s.160)

чим(srp.) Hemen sonra anlamında -dığı anda, -er emez bağlacı.(PCJ/1516)

çim(tr.)buğdaygillerden, bahçelerin, yol kenarlarının ve parkların yeşillendirilmesinde yararlanılan çok yıllık bitki. (TDKES)

čini(boş. - srp.) Büyü, sihir. (BTS/s.160), (YTSS/s.260)

чини(srp.) Büyü, sihir.(PCJ/s.1516)

çini(tkş.)***(fars. çini)*** Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan bir yüzü sırlı ve genellikle çiçek resimleri ile bezeli pişmiş balçık levha, fayans. (TDKES)

čita(boş. – srp.) Okumak anlamına gelen *čitati*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/S.162), (YTSS/s.1032)

чита(srp) Okumak anlamına gelen читати fiilinin 3. tekil şahıs çekimi.(PCJ/1518)

çita(tkş.)*(ing.cheetah)*Etçil memeliler sınıfının etçiller takımının kedigiller familyasından bir hayvan. (TDKES)

čok(boş.) Kısıcı, boğucu. (BTS/s.163)

čok(hrv.) Susturucu. (RSR/s.240)

çok(tr.) 1. Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan az karşıtı 2. Aşırı bir biçimde. (TDKES)

Ç/Ć/Ћ

ćaba(boş. – srp.) Kâbe. (BTS/s.169), (YTSS/s.731)

ћаба(srp.) Kâbe.(PCJ/s.1355)

ćaba(hrv.) Kâbe. (RSR/s.241)

çaba(tr.) Herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, sürekli çalışma gayret, efor. (TDKES)

ćifte(boş.) Küçük esnaf veya tefeci anlamına gelen *ćifta* kelimesinin çoğul biçimi, küçük esnaflar, tefeciler. (BTS/s.170)

ћифте(srp.) Küçük esnaf anlamına gelen *ћифта* kelimesinin çoğul biçimi, küçük esnaflar.(PCJ/1356)

ćifte(hrv.) Tefeci anlamına gelen *ćifta* kelimesinin çoğul biçimi, tefeciler. (RSR/s.241)

çifte(tkş.)*(fars. cufte)*1. İkisi bir arada bulunan veya ikili 2. At, eşek ve katırın arka ayaklarıyla vuruşu, tekme. (TDKES)

ćok(boş.) 1. Kök, soy 2. Meşe 3. Köken. (BTS/s.171)

çok(tr.) 1. Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan az karşıtı 2. Aşırı bir biçimde. (TDKES)

ćorak(boş.) 1. Kör kurşun, serseri kurşun 2. İktidarsızlık 3. Kurusıkı tabanca. (BTS/s.171)

ћорак(srp.) 1. Kör kurşun 2. Başarısız olan bir eylem.(PCJ/s.1356)

çorak(tr.) 1. Verimli olmayan toprak 2. Verimsiz. (TDKES)

D/D/Д

da(boş. – srp.) Evet, elbette, peki, tamam. (BTS/s.175), (YTSS/s.491)

да(srp.) Evet, elbette, peki, tamam. (PCJ/s.240)

da(hrv.) Evet, elbette, peki, tamam. (HER/s.186)

da(tr.) Dahi anlamına gelen bağlaç. (TDKES)

daha(boş. srp.) Soluk, nefes. (BTS/s.175), (YTSS/s.1013)

daha(hrv.) Soluk, nefes. (HER/s.187)

даха(srp.) Soluk, nefes.(PCJ/s.246)

daha(tr.) 1. Henüz 2. Var olana, elde bulunana ek olarak 3. Bunun dışında. (TDKES)

dahije(boş.) Dayı, kabadayı anlamına gelen *dahija* kelimesinin çoğul şekli, dayılar, kabadayılar. (BTS/s.176)

дахије(srp.) Dayı, kabadayı anlamına gelen *dahija* kelimesinin çoğul şekli, dayılar, kabadayılar. (PCJ/s.246)

dahiye(tr.) Olağan üstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan kimse anlamına gelen *dahi* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

dajak(boş.) 1. Tek sırıkla yürütülen kayık 2. Çatal değnek. (BTS/s.176)

dajak(hrv.) 1. İskele 2. Destek. (RSR/s.244)

dayak(tr.) Bir insanı veya hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek. (TDKES)

dam(boş.) 1. Kadın, eş, hanım efendi 2. Dansta kavalyenin eşi. (BTS/s.177)

dam(tr.) 1. Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm 2. Üzeri toprak kaplı ev, küçük ev, köy evi. (TDKES)

dama(boş. – srp.) 1. Kadın, eş, hanım efendi 2. Dansta kavalyenin eşi. (BTS/s.177), (YTSS/735)

дама(srp.) 1. Kadın, eş, hanım efendi 2. Dansta kavalyenin eşi.(PCJ/s.243)

dama(hrv.) 1. Kadın, eş, hanım efendi 2. Dansta kavalyenin eşi. (RSR/s.245)

dama(tkş.) *(itl. da'ma)*1. Karelere ayrılmış zemin üzerine on altı taşla iki kişi arasında oynanan oyun 2. *Dam* kelimesinin yönelme hal eki almış hali. (TDKES)

dar(boş. - srp.) Armağan, hediye. (BTS/s.179), (YTSS/s.118)

дар(srp.) Armağan, hediye.(PCJ/144)

dar(hrv.) Armağan, hediye. (RSR/s.188)

dar(tkş.) 1. İçine alacağı şeye oranlara ölçüleri yetersiz olan geniş ve bol karşıtı 2. Az, elverişsiz, sınırlı 3. *(fars. dar)* idam mahkûmunu asmak için dikilen direk. (TDKES)

deli(boş.) Korkusuz, cesur, çatal yürekli. (BTS/s.187)

deli(tr.) 1. Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan, mecnun 2. Coşkun, azgın. (TDKES)

derle(boş.) Yumurcak, afacan, velet. (BTS/s.192)

дерле(srp.) Velet.(PCJ/s.268)

derle(tr.) Düzgün bir biçimde toplamak anlamına gelen *derlemek* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi biçimi. (TDKES)

deva(boş. - srp.) Deve. (BTS/s.196), (YTSS/s.386)

дева(srp.) Deve.(PCJ/s.255)

deva(tkş.)*(ar. deva)* İlaç, çare. (TDKES)

dobra(boş. - srp.) İyi, güzel, uygun, makul. (BTS/s.215), (YTSS/s.720)

добра(srp.) İyi, güzel, ugun, makul.(PCJ/s.291)

dobra(hrv.) iyi, güzel, uygun, makul. (HER/s.202)

dobra(tkş.)*(bul. do'bra)* Açık sözlü, anlaşılır. (TDKES)

dol(boş.) Küçük çukur, küçük vadi. (BTS/s.224)

dol(tr.) Dolu duruma gelmek anlamına gelen *dolmak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi biçimi. (TDKES)

don(boş.) Bay, beyefendi. (BTS/s.227)

дон(srp.) Katolik rahipler için kullanılan bir söz, beyefendi. (PCJ/306)

don(hrv.) İspanya ve Portekiz'de pres oğulları için kullanılan bir ifade. (RSR/s.321)

don(tr.) 1. Giysi 2. Külot 3. Hava sıcaklığının sıfırdan aşağı düşmesiyle suların buz tutması. (TDKES)

duša(boş. - srp.) Ruh, can. (BTS/s.251), (YTSS/s1136)

душа(srp.) Ruh, can. (CPJ/s.335)

duša(hrv.) Ruh, can. (HER/s.211)

duşa(tr.)Temizlik veya tedavi amacıyla suyu yüksekten üzerine doğru püskürtme yoluyla yıkanma anlamına gelen *Duş* kelimesinin yönelme hal eki almış hali. (TDKES)

E/E/E

eda(boş.) O kadar, o denli, ki öyle. (BTS/s.269)

eda(tkş.)*(ar. eda)*1. Davranış, tavır, naz, anlatış biçimi, tarzı, 2. Kadın ismi (TDKES)

eki(boş.) 1. Sahi mi? 2. Bak? 3. Gör? (BTS/s.272)

eki(tr.) Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça anlamına gelen *ek* kelimesinin 3. tekil şahıs iyelik eki almış biçimi. (TDKES)

ekšije(boş.) Komposto (karışık) anlamına gelen *ekšija* kelimesinin çoğul hali, kompostolar. (BTS/s.276)

ekşiye(tr.) Sirke ve Limon tadında olan anlamına gelen *ekşi* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

elem(boş.) Yani, Sözün kısası. (BTS/278)

elem(tkş.)*(ar. elem)*Acı, üzüntü, dert, keder. (TDKES)

em(boş.) Hem, bir de. (BTS/s.279)

ем(srp.) Hem… Hem. (PCJ/s.353)

em(tr.) Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek anlamına gelen *emmek* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

emer(boş.) Emir, buyruk. (BTS/s.279)

emer(tr.) Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek anlamına gelen *emmek*fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (TDKES)

evin(boş.) Havva'ya ait, Havva'ya özgü. (BTS/s.288)

евин(srp.) Havva'ya ait.(PCJ/s.341)

evin(tr.) 1. Bir şeyin içindeki öz 2. Buğday tanesinin olgunlaşmış içi, özü. (TDKES)

F/F/Ф

faca(boş. – srp.) Faça, surat, yüz. (BTS/s.291), (YTSS/.497)

faca(hrv.) Yüz, surat. (RSR/s.420)

fatsa(tr.) Ordu iline bağlı ilçelerden biri. (TDKES)

fajansa(boş.) Fayans. (BTS/s.291)

фајанса(srp.) Fayans. (PCJ/s.1431)

fayansa(tr.) Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve türlü desenlerle bezenmiş pişmiş balçıktan levha anlamına gelen *fayans* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

fakat(boş.) Sahi, gerçekten, gerçeklik, gerçek. (BTS/s.291)

факат(srp.) Gerçeklik, sahi.(PCJ/s.1431)

fakat(hrv.) Gerçeklik, aslında. (RSR/s.422)

fakat(tkş.)*(ar. fa'kat)* Ancak, ama, lakin anlamına gelen bağlaç. (TDKES)

faks(boş.) Fakülte. (BTS/s.292)

факс(srp.) Fakülte.(PCJ/s.1431)

faks(tkş.)*(ing.fax)* Belgegeçer. (TDKES)

fen(boş. - srp.) Elektrikli saç kurutma makinesi, fön. (BTS/s.296), (YTSS/s.523)

фен(srp.) Elektrikli saç kurutma makinesi, fön. (PCJ/s.1435)

fen(hrv.) 1. Elektrikli saç kurutma makinesi, fön 2. Fön rüzgârları. (RSR/s.433)

fen(tkş.)*(ar. fenn)* 1. Fizik, kimya, matematik ve biyolojiye verilen ortak ad 2. Bilim, bilgi. (TDKES)

fer(boş.) Doğru, dürüst, tam olarak. (BTS/s.297)

фер(srp.) Dürüst, kusursuz.(PCJ/1435)

fer(hrv.) Kibar, kusursuz, dürüst. (RSR/s.435)

fer(tkş.)*(fars. fer)*1. Parlaklık, aydınlık 2. Güç, kuvvet. (TDKES)

fol(boş.) 1. Palavra 2. Dalavere 3. Espri, şaka, 4. Güya. (BTS/s.34)

fol(tkş.)*(rum)* Tavuğun istenilen yere yumurtlaması için o yere konulan yumurta ve-ya yumurtaya benzeyen şey. (TDKES)

G/G/Г

gaga(boş.) Minik inci balığı. (BTS/s.314)

gaga(tr.) Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan biçim ve büyüklüğü değişik boynuz yapısında katı ve çıkıntılı organ. (TDKES)

gar(boş. – srp.) İs, kurum, küf. (BTS/s.316), (YTSS/s.702)

гар(srp.) Siyah yanmamış parçacıklar, kurum, is.(PCJ/s.185)

gar(tkş.)*(fr.gare)*Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu. (TDKES)

gara(boş.) 1. Siyah tüylü evcil hayvan 2. Esmer kız. (BTS/s.316)

гара(srp.) 1. Siyah tüyü olan hayvan 2. Esmer kadın.(PCJ/s.185)

gara(tr.) Tren istasyonu anlamına gelen *gar* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

gaz(boş.) Irmak geçidi. (BTS/s.318)

газ(srp.) Nehir, ırmak geçidi.(PCJ/s.181)

gaz(tkş.)*(fr.gaze)* Normal basınç ve sıcaklıkta olduğu gibi kalan içinde bulunduğu kabın her yanına yayılma ve bu kabın iç yüzeyinin her noktasına basınç yapma özelliğinde olan akışkan madde. (TDKES)

gel(boş. - srp.) Jel. (BTS/s.319), (YTSS/s.725)

гел(srp.) Saç veya tıraş için kullanılan jel.(PCJ/s.189)

gel(tr.) Ulaşmak, varmak anlamına gelen *gelmek* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

gem(boş.) 1. Pelikan kuşu 2. Tenis setinin bir bölümü. (BTS/s.320)

гем(srp.) 1. Pelikan 2. Tenis setinin bir bölümü.(PCJ/s.189)

gem(hrv.) Tenis setinin bir bölümü. (RSR/487)

gem(tr.) 1. Atı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç 2. Kuvvet. (TDKES)

git(boş. - srp.) Macun, cam macunu, ahşap macunu. (BTS/s.324), (YTSS/s.922)

git(tr) Bir yerden veya bir işten ayrılmak anlamına gelen gitmek fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

H/H/X

hala(boş.) 1. Helâ, tuvalet 2. Büyük salon. (BTS/s.365)

хала(srp.) Büyük bir fabrika odası, fuar, büyük salon.(PCJ/s.1454)

hala(hrv.) Büyük salon. (RSR/s. 519)

hala(tkş.) *(ar. ha'la)*Babanın kız kardeşi. (TDKES)

ham(boş. - srp.) Koşum, binicilik, koşum takımı, binicilik ekipmanı. (BTS/s.366), (YTSS/s.862)

хам(srp.) Binicilik ekipmanı.(PCJ/1455)

ham(hrv.) At, binicilik ekipmanı. (RSR/s.521)

ham(tkş.) *(far. ham)*Yenecek kadar olgun olmayan meyve, olmamış. (TDKES)

hašalama(boş.) Bir kiraz cinsi. (BTS/s.369)

haşlama(tr.) Haşlamak işi, haşlanarak pişirilen şey. (TDKES)

hejbet(boş.) Çokluk, kalabalık. (BTS/s.370)

heybet(tkş.)*(ar. heybet)* 1. Korku, saygı uyandıran görünüş 2. Büyüklük, ululuk, azamet. (TDKES)

hele(boş.) Neyse, her ne ise, bu nedenle. (BTS/s.371)

hele(tr.) 1. Özellikle 2. Uyarma korkutma veya söz verme anlatan bir söz. (TDKES)

hor(boş. - srp.) Koro, grup, ekip. (BTS/s.382), (YTSS/s.860)

хор(srp.) Bir grup şarkıcı korosu.(PCJ/s.1470)

hor(tkş.)*(fars. hvar)* Değersiz, önemi olmayan, aşağı. (TDKES)

host(boş.) Ana bilgisayar. (BTS/s.383)

host(tr.) Ev sahibi, konakçı. (TDKES)

hvala/fala(boş.) Teşekkür. (BTS/390)

хвала/фала(srp.) Teşekkür.(PCJ/s.1457)

havala/fala(hrv.) Teşekkür. (HER/s.272)

fala(tr.) Geleceği görmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma, bakı anlamına gelen *fal* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

İ/İ/И

ići(boş.) Gitmek, bir yere doğru yönelmek. (BTS/s.393)

ићи(srp.) Gitmek, bir yere doğru yönelmek.(PCJ/s.495)

içi(tr.) Her hangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı anlamına gelen *iç* kelimesinin belirtme hal eki almış biçimi. (TDKES)

ima(boş. - srp) Var, elinde bulunmak anlamına gelen *imati* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.399), (YTSS/s.1400)

има(srp.) Var, elinde bulunmak gelen имати fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.468)

ima(hrv.) Var, elinde bulunmak anlamına gelen *imati* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (HER/s.276)

ima(tkş.)*(ar. ima)* Dolaylı olarak anlatma, üstü kapalı olarak belirtme, işaretleme, anıştırma, açıkça belirtilmeyen dolaylı yoldan anlatılan şey. (TDKES)

imam(boş. – srp.) Var, elinde bulunmak anlamına gelen *imati* fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.399), (YTSS/s.1400)

имам(srp.) Var, elinde bulunmak gelen *имати*fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.468)

imam(hrv.) Var, elinde bulunmak anlamına gelen *imati* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (HER/s.276)

imam(tkş.)*(ar. imam)*1. Cemaate namaz kıldıran kimse 2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse 3. Bazı küçük İslam ülkelerinde devlet başkanı. (TDKES)

istek(boş.) 1. Bitim, bitme, son bulma 2. Akış, akma. (BTS/s.430)

истек(srp.) Bitiş, son bulma.(PCJ/s.490)

istek(tr.) 1. Bir şeye duyulan eğilim, 2. Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep 3. İstek ve niyet kavramı veren isteme kipi. (TDKES)

iste(boş. - srp.) Aynı, aynen. (BTS/s.431), (YTSS/s. 146)

исте(srp.) Aynı, aynen. (PCJ/s.491)

iste(tr.) İstek duymak, arzulamak anlamına gelen *istemek* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

iz(boş.) 1. –den, -dan 2. Yüzünden, dolayı. (BTS/s.436)

из(srp.) -den, -dan.(PCJ/s.446)

iz(hrv.) -den, -dan. (HER/s.281)

iz(tr.) 1. Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti 2. Bir şeyin dokunmasıyla geride kalan belirti. (TDKES)

J/J/J

jad(boş.) 1. Acı, üzüntü 2. Bela, felaket 3. Yoksulluk, fakirlik, fukaralık. (BTS/s.462)

јад(srp.) Üzüntü, keder. (PCJ/s.498)

jad(hrv.) Üzüntü, keder. (HER/s.284)

yad(tkş.) 1. Yabancı 2.*(fars. yâ:d)* Anma, hatır, zihin. (TDKES)

jada(boş. - srp.) Zavallı, zavallı kadın. (BTS/s.462), (YTSS/s.1491)

јада(srp.) Üzüntü çeken kadın, zavallı kadın.(PCJ/s.498)

ya da(tr.) Seçeneği, çeşitliliği veya tercihi belirten bir söz, bağlaç. (TDKES)

jak(boş. - srp.) 1. Güçlü, kuvvetli, dayanıklı 2. Keskin, sert. (BTS/s.463), (YTSS/s.581)

јак(srp.) Güçlü, kuvvetli, dayanıklı.(PCJ/s.499)

jak(hrv.) Güçlü, kuvvetli. (HER/s.286)

yak(tr.) 1. Ateşle yok etmek2. Işık vermesini sağlamak3. Kına, yakı vb. koymak sürmek 4. Tutuşturmak gibi anlamlara gelen *yakmak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

jaka(boş.) Tutuklamak, hapsetmek. (BTS/s.464)

yaka(tr.) Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü. (TDKES)

jal(boş.) 1. Gıpta, kıskançlık 2. Veya, yahut. (BTS/s.464)

jal(hrv.) Talihsizlik, bela. (RSR/s.636)

yal(tr.) Köpek ve sığırlara yedirilmek için un ve kepekle hazırlanan yiyecek. (TDKES)

jalan(boş.) Kıskanç, hasetli. (BTS/s.464)

yalan(tr.) 1. Doğru olmayan gerçeğe uymayan söz, uydurma.(TDKES)

jama(boş. - srp.) 1. Kuyu, çukur 2. İn, mağara. (BTS/s.464), (YTSS/s.893)

јама(srp.) 1. Yere açılmış bir delik, çukur 2. Uçurum 3. Girinti, boşluk.(PCJ/500)

jama(hrv.) 1. Çukur 2. Mağara. (HER/s.287)

yama (tr.) Delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma. (TDKES)

jar(boş.) Sıcak, hararetli. (BTS/s.466)

јар(srp.) 1. Sıcaklık 2. Öfke 3. Bademcik iltihabı.(PCJ/s.500)

jar(hrv.) 1. Öfke 2. Hararet. (HER/s.288)

yar(tkş.) 1. Uçurum 2. *(fars. yar)*Sevgili, dost, tanıdık, yardımcı. (TDKES)

jara(boş.) Kızıl ısı, bunaltıcı sıcaklık. (BTS/s.466)

јара(srp.) Büyük ısı, sıcak demir.(PCJ/s.500)

jara(hrv.) Sıcaklık, sıcak. (HER/s.288)

yara(tr.) 1. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik 2. Dert, üzüntü, acı. (TDKES)

jaram(boş. - srp.) 1. Boyunduruk 2. Yük, ağırlık. (BTS/s.466), (YTSS/s.241)

јарам(srp.) Öküz koymak için ahşap bir araç.(PCJ/s.500)

jaram(hrv.) 1. Boyunduruk 2. Öküz ekipmanının önemli bir parçası. (HER/s.289)

yaram(tr.) Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik, dert, üzüntü, acı gibi anlamalara gelen *yara* kelimesinin iyelik zamiri 1. tekil şahıs biçimi. (TDKES)

jaran(boş.) 1. Yaren, dost, arkadaş 2. Aşık, sevgili.

јаран(srp.) Arkadaş, sevgili.(PCJ/s.500)

yaran(tr.) 1. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik, dert, üzüntü, acı gibi anlamalara gelen *yara* kelimesinin iyelik zamiri 2. tekil şahıs biçimi 2. Bir davranışla birini memnun etmek anlamına gelen *yaranmak* fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

jarim(boş.) 1. Tutuşturmak, alevlendirmek 2. Kızdırmak, öfkelendirmek anlamına gelen *jariti*fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.467)

јарим(srp.) Şişirmek, kışkırtmak, öfkelendirmek anlamına gelen *japumu*fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.501)

yarim(tr.) Sevgili anlamına gelen yar kelimesinin iyelik zamiri 1. tekil şahıs biçimi. (TDKES)

jarma(boş.) Yarma buğday. (BTS/s.467)

јарма(srp.) Sığırları beslemek için öğütülmüş tahıl. (PCJ/501)

yarma(tr.) 1. Yarmak işi 2. Kaba saba, görgüsüz kimse. (TDKES)

javan(boş. - srp.) 1. Açık, aleni 2. Kamusal. (BTS/s.468), (YTSS/s.82)

јаван(srp.) 1. Bilinen 2. Resmi belge.(PCJ/s.497)

yavan(tr.) 1. Yavan yemek 2. Katkısız 3. Hoşa gitmeyen, tatsız. (TDKES)

jaz(boş.) Ark, arkaç, suyolu. (BTS/s.469)

јаз(srp.) Kanal, suyolu.(PCJ/499)

jaz(hrv.) Kanal. (HER/s.292)

yaz(tr.) 1. Bahar mevsimi, ilkbahar ve sonbahar arasında en sıcak mevsim 2. Söz ve düşünceyi özel işaret ve harflerle anlatmak anlamına gelen yazmak fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

je(boş. - srp. - hrv.) Boşnakça, Sırpça ve Hırvatça dillerinde 3. tekil şahıs yardımcı fiili *(ja sam, ti si, on/ona/ono je).* (PCJ/s.502)

ye(tr.) Yemek yeme karın doyurma işi anlamına gelen *yemek* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi.

jedi(boş.- srp.) 1. Kızdırmak, öfkelendirmek anlamına gelen *jediti* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi 2. Yemek yeme anlamına gelen *jesti* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (BTS/s.471, 476), (YTSS/s.1451)

једи(srp.) 1. Kızdırmak anlamına gelen *jeðumu* fiiliningeniş zaman 3. tekil şahıs çekimi2. Yemek yeme anlamına gelen *jecmu* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (PCJ/s.503, 509)

jedi(hrv.) Yemek yeme anlamına gelen *jesti* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (HER/s.299)

yedi(tr.) 1. Altından sonra gelen sayının adı 2. Yemek yeme, karın doyurma işi anlamına gelen yemek fiilinin geçmiş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (TDKES)

jel(boş.) Acep, acaba. (BTS/s.475)

jel(tr.) Tedavi amacıyla kullanılan jöle yapısında bir krem türü. (TDKES)

yel(tr.) Rüzgâr. (TDKES)

jek(boş.) 1. Yankılanan ses 2. Gelişme, gelişim, ilerleme. (BTS/s.474)

јек(srp.) 1. İşitme duyusunun aldığı ses 2. Gelişim 3. Acı çığlık.(PCJ/s.508)

yek(tkş.)*(fars. yek)*Bir, tek. (TDKES)

jer(boş. – srp.) Çünkü zira. (BTS/s.475), (YTSS/s.344)

јер(srp.) Çünkü zira.(PCJ/s.509)

yer(tr.) 1. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplaya bileceği boşluk, mekân 2. Gezilen ayakla basılan taban 3. Durum, konum, vaziyet 4. Ülke. (TDKES)

jok(boş.) Hayır. (BTS/s.478)

јок(srp.) Hayır, öyle değil.(PCJ/s.510)

yok(tr.) Bulunmayan, mevcut olmayan, var karşıtı. (TDKES)

K/K/К

kaba(boş.) Kâbe. (BTS/s.483)

kaba(hrv.) Kâbe. (RSR/s647)

kaba(tr.) 1. Özensiz gelişi güzel yapılış, zevksiz, sakil, ince karşıtı 2. Terbiyesiz, görgüsü kıt, nezaketsiz kimse. (TDKES)

kačamak(boş. - srp.) Kaynar suda haşlanıp üzerinde yağ gezdirilen mısır unu yemeği mamaliga. (BTS/s.484), (YTSS/s.932)

качамак(srp.) Mısır unundan yapılan yemek.(PCJ/s.528)

kaçamak(tr.) 1. Hoş görülmeyen bir şeyi ara sıra yapmak 2. Bir şeyden kaçınma yolu. (TDKES)

kačar(boş.) Fıçıcı, fıçı yapan kimse. (BTS/s.484)

качар(srp.) Fıçı, varil, küvet yapan kimse.(PCJ/s.528)

kaçar(tr.) 1. Kaç soru sıfatının üleştirme biçimi 2. Hızla koşup bir yere saklanmak veya kendini göstermemek rastlaşmamaya çalışmak anlamına gelen kaçmak fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (TDKES)

kadar(boş. - srp.) 1. Kadro, eleman, ekip 2. Güçlü, gücü yeter, erkli. (BTS/s.484), (YTSS/s.736)

кадар(srp.) 1. Kadro 2. Gücü yeterli olan.(PCJ/s.514)

kadar(hrv.) Kadro. (RSR/s.648)

kadar(tkş.)*(ar. kadar)* 1. Ölçüsünde, derecesinde, dek, gibi anlamlarında kullanılan edat 2. Miktar, derece bildiren zarf. (TDKES)

kadifeli(boş.) Koyu kırmızı. (485)

kadifeli(tr.) Kadifeden yapılmış, kadife kaplanmış.

kadim(boş. - srp.) Tütsülemek, tütsü yapmak anlamına gelen *kaditi* fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.485), (YTSS/s.1364)

кадим(srp.) Kilise törenlerinde Tütsü sallamak anlamına gelen кадити fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (PCJ/514)

kadim(tkş.)*(ar. kadim)*Başlangıcı olmayan, eski, ezeli. (TDKES)

kafa(boş. - srp.) Kahve. (BTS/s.485), (YTSS/s.740)

кафа(srp.) Kahve.(PCJ/s.528)

kafa(tkş.)*(ar. kafa)*1. İnsan başı, ser 2. Mekanik bir bütünün parçası 3. Kavrama, anlama yeteneği, bellek. (TDKES)

kal(boş.) Çamur, balçık, mil. (BTS/s.488)

кал(srp.) Çamur, balçık.(PCJ/s.516)

kal(tkş.) *(ar. ka:l)*1. Söz, laf 2. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek anlamına gelen *kalmak* fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

kalan(boş) Çamuru. (BTS/s.488)

калан(srp.) Çamurlu.(PCJ/s.517)

kalan(tr.) 1. Kalma işini yapan 2. Artan. (TDKES)

kaldrma(boş. - srp.) Kaldırım, kaldırımlı yol. (BTS/s.489), (YTSS/s.744)

калдрма(srp.) Kaldırım, kaldırım taşı. (PCJ/s.517)

kaldırma(tr.) 1. Kaldırmak işi 2. Bulduğu yerden almak anlamına gelen kaldırmak fiilinin 1. tekil şahıs olumsuz emir kipi. (TDKES)

kalem(boş. - srp.) Makara, bobin. (BTS/s.489), (YTSS/s.928)

калем(srp.) Ahşap veya metal silindir, makara.(PCJ/s.517)

kalem(hrv.) Bitki aşısı. (RSR/653)

kalem(tkş.)*(ar. kalem)* Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. (TDKES)

kalk(boş.) 1. Kopya kâğıdı 2. Taklit, imitasyon.(BTS/s.489)

калк(srp.) Yabancı dilden çevrilmiş bir kelimeyi veya ifadeyi belirtmek için kullanılan bir ifade.(PCJ/s.517)

kalk(hrv.) Taklit, kopya. (RSR/s.654)

kalk(tr.) Gitmek üzere yerinden ayrılmak anlamına gelen *kalkmak* fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

kan(boş.) 1. Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan, han 2. Erkek ismi. (BTS/s.493)

кан(srp.) Moğol unvanı.(PCJ/s.520)

kan(hrv.) Türk sultanlarının unvanı. (RSR/s.659)

kan(tr.) 1. Atardamarların ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı 2. Soy. (TDKES)

kap (boş.- srp.) Damla, katre. (BTS/s.496), (YTSS/s.356)

кап(srp.) Sıvının küçük parçası, damla.(PCJ/s.521)

kap(hrv.) Su damlası. (RSR/s.663)

kap(tr.) 1. Kap kacak 2. Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık vb. 3. Kapak, cilt. (TDKES)

kapa(boş. – srp.) 1. Şapka, kasket, kep 2. Kapak.(BTS/s.496), (YTSS/s.1244)

капа(srp.) Şapka, kasket.(PCJ/s.521)

kapa(hrv.) Şapka, kasket. (RSR/s.663)

kapa(tr.) Bir açıklığı örtmek için bir şeyi açık yerin üzerine getirmek anlamında kullanılan *kapamak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

капак(srp.) Kanat.(PCJ/s.522)

kapak(tr.) 1. Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne 2. Kitap, defter vb.nin en üstüne geçirilen kılıf. (TDKES)

kaput(boş. – srp.) Erkek ceketi. (BTS/s.498), (YTSS/s.274)

капут(srp.) Ceket, palto.(PCJ/s.523)

kaput(hrv.) Bir bölüm, bir şeyin bir bölümü (RSR/s.666)

kaput(tkş.)*(fr.capote)* 1. Otomobil, kamyon vb. motorlu taşıtlarda motoru örten açılır kapanır biçimdeki kapak 2. Asker paltosu. (TDKES)

kar(boş.) Kınama, ayıplama, azarlama, çıkışma. (BTS/s.498)

kar(tr.) 1. Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı 2.*(fars. kar)*Alış veriş ilerini sağladığı para kazancı, yarar, fayda/kâr. (TDKES)

кар (srp.) Damla, Çoz az bir miktar sıvı (PCJ/s.521)

kap(tr.) 1. Kap kacak 2. Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık vb. 3. Kapak, cilt. (TDKES)

караман(srp.) Siyah saçlı bir köpek türü/karabaş.(PCJ/s.523)

karaman(tr.) Türkiye'nin iç Anadolu Bölgesinde bulunan illerden biri. (TDKES)

karavan(boş. - srp.) Kervan. (BTS/s.499), (YTSS/s.810)

каравaн(srp.) Kervan. (PCJ/s.523)

karavan(hrv.) Kervan. (RSR/s.668)

karavan(tkş.)*(fr.caravane)*Bir otomobilin arkasına takılan, hem taşıt hem konut olarak kullanılan üstü kapalı araç. (TDKES)

kardeš(boş.) Dost, arkadaş. (BTS/s.499)

kardeş(tr.)Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalardan biri aynı olan çocukların birbirine göre adı. (TDKES)

kare(boş.) Pirzola. (BTS/s.500)

кape(srp.) Pirzola, kaburga eti. (PCJ/s.524)

kare(hrv.) Pirzola. (RSR/s.670)

kare(tkş.)*(fr.carre)* Kenarları ve açıları birbirine eşit olan dörtgen, dördül, murabba. (TDKES)

karpuza(boş.) Karpuz. (BTS/s.501)

karpuza(tr.) Karpuz meyvesinin yönelme hal eki almış biçimi.

kas(boş. - srp.) Atın kısa adımlarla hızlı yürüyüşü, at kası, tırıs. (BTS/s.502), (YTSS/s.1334)

кac(srp.) At kası, tırıs.(PCJ/s.525)

kas(tr.) Tellerden oluşan ve kasılarak vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telsi dokusu, adale. (TDKES)

kenja(boş.) Dişi eşek. (BTS/s.509)

kenya (tr.) Afrika kıtasında bulunan ülkelerden biri.

кep(srp.) Av köpeği, köpek.(PJC/s.531)

kep(tkş.)*(ing.cap)* 1. Başlık 2. Asker şapkası. (TDKES)

ker (boş.) Av köpeği, köpek. (BTS/s.509)

кер(srp.) Av köpeği, köpek.(PJC/s.531)

ker(tkş.)*(fars. ker)*Kuvvet, kudret. (TDKES)

kesim(boş.) Kira, kiralama, icra, kira bedeli. (BTS/s.509)

kesim(tr.) 1. Kesme işi 2. Bölüm, parça, kısım. (TDKES)

keške (boş.) Keşkek.(BTS/s.510)

keşke(tkş.)*(fars. kaşki)*Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek *"ne olurdu"* anlamında veya pişmanlık bildiren bir söz, bari. (TDKES)

kilo(boş.) Fıtığı olan kimse. (BTS/s.512)

kilo(tkş.)*(fr.kilo)* Kilogram. (TDKES)

коса(srp.) Saç.(PCJ/s.573)

koca(tr.) Bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş. (TDKES)

kod(boş. – srp.) –de/-da, yanında. (BTS/s.526), (YTSS/s.1429)

код(srp.) –de/-da, yanında.(PCJ/s.548)

kod(tkş.)*(fr.code)*Harf, şifre. (TDKES)

kokoš(boş. – srp.) Tavuk. (BTS/s.527), (YTSS/s.1296)

кокош(srp.) Tavuk.(PCJ/s.551)

kokoş(tr.) Aşırı süslü, birbirine uyumsuz giysiler giymeyi seven kimse. (TDKES)

kola(boş. – srp.) Araba, motorlu taşıt. (BTS/s.528), (YTSS/s.110)

кола(srp.) Araba, motorlu taşıt.(PCJ/s.551)

kola(tkş.)*(itl. colla)* 1. Gömlek, örtü vb. şeyleri kolalamakta kullanılan özel nişasta 2. *(ing.cola)*Afrika'nın sıcak bölgelerinde yetişen ve kola cevizi adıyla anılan, çekirdekleri kahveden daha uyarıcı olan bazı içeceklerde ve hekimlikte kullanılan bir bitki ve bu bitkinin yaprağından çıkarılan kokulu bir maddeyle kokulandırılan ve içine şeker, karbonat katılarak yapılan içecek. (TDKES)

kolje(boş.) Kazık yığını, kazıklar. (BTS/s.532)

kolye(tkş.)*(fr.collier)*Ucuna süs eşyaları konularak boyna takılan takı (TDKES)

konja(boş. – srp.) At, dişi at. (BTS/s.547), (YTSS/s.130)

коња(srp) At, dişi at.(PCJ/s.567)

konya(tr.) Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan illerden biri. (TDKES)

кор(srp.) Koro.(PCJ/s.570)

kop(tr.) Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak anlamına gelen *kopmak* fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

koš(boş.) 1. Sepet 2. Pota. (BTS/s.555)

кош(srp.) Sepet. (PCJ/s.578)

koş(tr.) Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek anlamına gelen *koşmak* fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

kovan(boş. – srp.) 1. Dövülgen 2. Döve dövülerek yapılan demir. (BTS/s.557), (YTSS/s.427)

ковaн(srp.) Dövem demir. (PCJ/s.548)

kovan(tr.) 1. Fişeğin kapsül, barut ve kurşun taşıyan yuva bölümü, kapçık 2. Çoğunlukla toprak veya tahtadan yapılan arı barınağı. (TDKES)

krmak(boş.) Erkek domuz. (BTS/s.571)

крмак(srp.) Erkek domuz. (PCJ/s.598)

kırmak(tr.) Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak. (TDKES)

kul(boş.) Sakin, soğukkanlı. (BTS/s.583)

kul(tr.) 1. Tanrı'ya göre insan 2. Köle. (TDKES)

kum(boş.) Vaftiz babası. (BTS/s.584)

кум(srp.) Vaftiz babası.(PCJ/s.614)

kum(tr.) Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler. (TDKES)

kus(boş.) Dilim, lokma. (BTS/s.588)

кус(srp.) 1. Kuyruksuz 2. Parça.(PCJ/s.618)

kus(tr.) Midenin içindekini basınçla ağızdan dışarı atmak, çıkarmak, istifra etmek anlamına gelen kusmak fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

kuš(boş.) Sus, ses çıkarma! (BTS/s.589)

куш(srp.) Sus, ses çıkarma.(PCJ/s.621)

kuš(boş.) Sus, ses çıkarma! (RSR/s.776)

kuş(tr.) Yumurtlayan omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı. (TDKES)

L/L/Л

laf(boş.) 1. Argo yakışıklı, delikanlı 2. Hayırsever insan. (BTS/s.594)

лаф(srp.) Becerikli, yetenekli herkes tarafından sevilen kimse. (PCJ/s.630)

laf(tkş.)*(fars. laf)* Söz, konuşma. (TDKES)

lala(boş. - srp.) Lale. (BTS/s.597), (YTSS/s.906)

лала(srp.) Lale.(PCJ/s.626)

lala(tkş.)*(fars. lala)* 1. Çocuğun bakım, eğitim ve öğrenimiyle görevli kimse 2. Şehzadelerin özel eğitmenleri. (TDKES)

lama(boş.) Teneke. (BTS/s.597)

lama(tkş.)*(fr.lama)* Geviş getirenlerden Güney Amerika'nın dağlık bölgelerinde yaşayan, yük hayvanı olarak kullanılan, karadan aka kadar türlü renklerde olabilen, tüyleri uzun, boyu yüksek ve boynu uzun hayvan. (TDKES)

lan(boş. – srp.) 1. Keten 2. Keten iplik. (BTS/s.597), (YTSS/s.815)

лан(srp.) Keten. (PCJ/s.627)

lan(tr.) Kaba konuşmada ünlem lan! (TDKES)

latife(boş.) Latin çiçeği anlamına gelen latifa kelimesinin çoğul hali, Latin çiçekleri. (BTS/s.600)

latife (tkş.)*(ar. latife)*Şaka (TDKES)

lav(boş. - srp.) 1. Aslan 2. Aslan burcu. (BTS/s.600), (YTSS/s.125)

лав(srp.) Aslan.(PCJ/s.622)

lav(hrv.) 1. Aslan. (HER/s.370)

lav(tkş.)*(fr.lave)* Yanardağların püskürme sırasında yeryüzüne çıkardıkları dünyanın derinliklerinden gelen kızgın, erimiş maddeler, püskürtü. (TDKES)

lava(boş. - srp.) Lav, püskürtü. (BTS/s.600), (YTSS/s.909)

лава(srp.) Lav, püskürtü. (PCJ/s.622)

lava(hrv.) Lav, püskürtü. (RSR/s.797)

lava(tr.)Yanardağların püskürme sırasında yeryüzüne çıkardıkları dünyanın derinliklerinden gelen kızgın, erimiş maddeler, püskürtü anlamına gelen *lav* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

laz(boş.) 1. Sık çalılığın içinden geçen patika 2. Ormanda açılmış tarla. (BTS/s.600)

лаз(srp.) 1. Patika 2. Arazi 3. Bataklık. (PCJ/s.627)

laz(tr.) Güney Kafkasyalı bir halk veya bu halktan olan kimse. (TDKES)

lik(boş. - srp.) 1. Görünüm, şekil, biçim 2. Karakter 3. Yüz. (BTS/s.610), (YTSS/s.767)

лик(srp.) 1. Görünüm 2. Yüz 3. Karakter.(PCJ/s.642)

lik(hrv.) 1. Görünüm, şekil 2. Karakter 3. Yüz. (HER/s.377)

lik(tr.) - lik yapım eki.

loš(boş. - srp.) Kötü, fena. (BTS/s.619), (YTSS/s.505)

лош(srp.) Kötü, fena.(PCJ/s.655)

loš(hrv.) Kötü, fena. (HER/s.383)

loş(tr.) Yeterince aydınlık olmayan, yarı karanlık, az ışık olan. (TDKES)

luk(boş. - srp.) 1. Soğan 2. Yay, kavis. (BTS/s.622), (YTSS/s.1207)

лук(srp.) Soğan. (PCJ/s.656)

luk(hrv.) Soğan. (HER/s.387)

luk(tr.) -luk yapım eki.

M/M/M

mač(boş. - srp.) Kılıç. (BTS/s.631), (YTSS/s.818)

мач(srp.) Kılıç.(PCJ/s.687)

maç(tkş.)*(fr.match)* Karşılaşma (TDKES)

magazin(boş. - srp.) 1. Mağaza 2. Ambar, depo. (BTS/s.633), (YTSS/s.924)

магазин(srp.) Mağaza.(PCJ/s.665)

magazin(hrv.) 1. Depo 2. Mağaza (RSR/s.836)

magazin(tkş.)*(fr.magazine)* Halkın çoğunluğunu ilgilendirecek, çeşitli konulardan söz eden, bol resimli yayın, Genellikle sanat, eğlence ve spor dünyasında tanınmış kişilerle ilgili haber ve yorum. (TDKES)

maja(boş.) 1. Atlet 2. Kısa kollu yün veya pamuk bluz 3. Ev sahibesi 4. Büyükanne, nine. (BTS/s.636)

маја(srp.) 1. Büyükanne. 2. Kadın ismi(PCJ/s.669)

maya(tkş.)*(fars. maye)*1. Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde 2. Yaradılış, öz nitelik 3. Damızlık dişi hayvan, dişi deve. (TDKES)

mak(boş. - srp.) 1. Haşhaş 2. En küçük hareket. (BTS/s.637), (YTSS/s.617)

мак(srp.) Haşhaş.(PCJ/s.671)

mak(tr.) -mek mastar eki.

mala(boş. - srp.) 1. Küçük 2. Genç kız. (BTS/s.639), (YTSS/s.894)

мала(srp.) 1. Küçük 2. Genç kız.(PCJ/s.672)

mala(hrv.) Kötü niyet. (RSR/s.344)

mala(tkş.)*(fars. male)* Harç alıp sürmeye yarayan, çoğu üçgen biçiminde, yassı, demirden, üstten tahta saplı sıvama aracı. (TDKES)

mama(boş.) 1. Anne 2. Meme. (BTS/s.642)

мама(srp.) Anne.(PCJ/s.675)

mama(hrv.) 1. Anne 2. Meme. (RSR/s.846)

mama(tr.) Bebek için hazırlanan yiyeceklerin genel adı. (TDKES)

mana(boş.) Kudret helvası. (BTS/s.643)

мана(srp.) Doğaüstü kuvvet.(PCJ/s.676)

mana(tkş.) *(ar. ma'na)*Anlam. (TDKES)

manjak(boş.) 1. Açık, eksiklik 2. Zarar, ziyan, fire. (BTS/s.645)

мањак(srp.) 1. Eksiklik 2. Kayıp 3. Negatif.(PCJ/s.679)

manyak(tkş.)*(fr.maniaque)*Gülünç, garip dengesiz, deli anlamlarında bir seslenme sözü (TDKES)

mapa(boş. – srp.) Harita, coğrafya haritası. (BTS/s.645), (YTSS/s.613)

мапа(srp.) Harita, coğrafi harita.(PCJ/s.679)

mapa(hrv.) Harita, yeryüzü olanı. (RSR/s.852)

mapa(tkş.)*(itl. mappa)*1. Ucu halkalı cıvata 2. Gemi içini aydınlatmaya yarayan, içinde zeytinyağı bulunan siperli fener. (TDKES)

masa(boş. - srp.) 1. Yığın 2. Küme. (BTS/s.648), (YTSS/s.1461)

маса(srp.) 1. Grup 2. Yığın.(PCJ/s.681)

masa(hrv.) Çok sayıda kalabalık. (RSR/s.857)

masa(tkş.)*(rum)* Ayaklar veya destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya. (TDKES)

masaža(boş. – srp.) Masaj. (BTS/s.648), (YTSS/s.939)

масажа(srp.) Masaj.(PCJ/s.681)

masaža(hrv.) Masaj. (RSR/s.858)

masaja(tr.) Vücut üzerinde el, elektrik, su aracılığıyla çeşitli işlemler yapma biçiminde, iyileştirme ve bakım yöntemi anlamına gelen *masaj* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

mekan(boş.) Yumuşakça. (BTS/s.658)

мекан(srp.) Yumuşakça.(PCJ/s.694)

mekan(tkş.)*(ar. mekan)* 1. Yer, bulunulan yer 2. Ev, yurt. (TDKES)

meni(boş. - srp.) Menü. (BTS/s.660), (YTSS/s.952)

мени(srp.) Menü.(PCJ/s.697)

meni(hrv.) Menü. (RSR/s.873)

meni(tkş.)*(ar. meni)*Sperm, sperma. (TDKES)

mine(boş.- srp.) Mayın bombası anlamına gelen *mina* kelimesinin çoğul hali, mayınlar. (BTS/s.669), (YTSS/s.943)

мине(srp.) Mayın bombası anlamına gelen *мина* kelimesinin çoğul hali, mayınlar. (PCJ/s.711)

mine(hrv.) Mayın bombası anlamına gelen *mina* kelimesinin çoğul hali, mayınlar. (RSR/s.895)

mine(tkş.)*(fars. mina)* 1. Metal eşya üzerine vurulan renkli cam katmanı 2. Saat kadranı 3. Kadın ismi. (TDKES)

mir(boş. - srp.) Barış, sulh. (BTS/s.671), (YTSS/s.171)

мир(srp.) Barış, sulh. (PCJ/s.713)

mir(hrv.) 1. Barış 2. Rusça: Dünya. (RSR/s899)

mir(tkş.)*(fars. mir)* 1. Baş, kumandan, amir 2. Bey, emir. (TDKES)

mis(boş.) Evlenmemiş kadın. (BTS/s.673)

мис(srp.) Hanımefendi.(PCJ/s.714)

mis(hrv.) Hanımefendi. (RSR/s.900)

mis(tkş.)*(ar. misk)* 1. Güzel 2. Lavanta, kolonya. (TDKES)

moral(boş. - srp.) Ahlak. (BTS/s.688), (YTSS/s.64)

морал(srp.) Etik, ahlak. (PCJ/s.70)

moral(hrv.) Ahlak, etik. (RSR/s.919)

moral(tkş.)*(fr.morale)*Bir insanın ruhsal gücü, manevi güç, maneviyat. (TDKES)

N/N/H

nakit(boş.- srp.) 1. Süs 2. Ziynet. (BTS/s.721), (YTSS/s.1502)

накит(srp.) Ziynet, takı.(PCJ/s.771)

nakit(tkş.)*(ar. nakd)* 1. Para, akçe 2. Kullanılması hemen mümkün olan para, peşin para. (TDKES)

nam(boş. - srp.) Biz/dativ. (BTS/s.665), (YTSS/s.229)

нам(srp.) Biz/dativ. (PCJ/s.775)

nam(tkş.)*(fars. nam)*Ad, unvan. (TDKES)

нам(srp.) Biz/dativ. (PCJ/s.775)

ham(tkş.)*(fars. ham)*Yenecek kadar olgun olmayan meyve, olmamış (TDKES)

namaz(boş.) Sıva, kat.(BTS/s.725)

намаз(srp.) 1. Yağ tabakası 2. Katman. (PCJ/s.775)

namaz(tkş.)*(fars. namaz)*İslam'ın beş şartlarından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dini kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet. (TDKES)

nasip(boş.) 1. Dolma toprak 2. Yol zemini. (BTS/s.734)

насип(srp.) Toprak, taş, kum yol, mendirek gibi su kanalı.(PCJ/s.791)

nasip(tkş.)*(ar. nasib)* Birinin payına düşen şey. (TDKES)

ne(boş. - srp.) Hayır, olmaz! (BTS/s.748)

не(srp) Hayır, olmaz!(PCJ/806)

ne(hrv.) Hayır, olmaz! (HER/s.435)

ne(tr.) 1. Hangi şey 2. Neden 3. Hangi vb. soru zamiri. (TDKES)

nije(boş. - srp.) Değil, yok. (BTS/s.792), (YTSS/s.365)

није(srp.) Değil, yok, olmaz. (PCJ/s.834)

niye(tr.) Niçin, neden. (TDKES)

nisan(boş.) Nisan yağmuru. (BTS/s.794)

nisan(tkş.)*(ar. nisan)*Yılın dördüncü ayı, nisan ayı. (TDKES)

O/O/O

o (boş.) Hakkında. (BTS/s.807)

о(srp.) Hakkında.(PCJ/s.844)

o(hrv.) Hakkında. (RSR/s.968)

o(tr.) 1. Uzakta olan, hakkında konuşulan veya şeyi belirten bir söz 2. Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz, kişilik zamiri. (TDKES)

obje(boş.) Her ikisi de. (BTS/s.811)

обје(srp.) Her ikisi. (PCJ/s.847)

obje(tkş.)*(fr.objet)* Nesne. (TDKES)

oda(boş.) İhbar etmek, bir sırrı açıklamak anlamına gelen *odati* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.822)

ода(srp.) İfşa etmek anlamında kullanılan *одати* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (PCJ/s.854)

oda(tr.) Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan banyo, salon, giriş vb. dışında kalan bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz. (TDKES)

odaja(boş.) Oda, göz, dinlenme odası. (BTS/s.821)

odaya(tr.) Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan banyo, salon, giriş vb. dışında kalan bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz anlamına gelen oda kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

on(boş.- srp.) Erkek için kullanılan kişilik zamiri, o. (BTS/s.850), (YTSS/s.1027)

он(srp.) Erkek için kullanılan kişilik zamiri, o. (PCJ/s.875)

on(hrv.) Erkek için kullanılan kişilik zamiri, o. (HER/s.454)

on(tr.) Dokuzdan sonra gelen sayının adı. (TDKES)

ona(boş-srp.) Kadınlar için kullanılan kişilik zamiri, o. (BTS/s.850), (YTSS/s.1027)

она(srp.) Kadınlar için kullanılan kişilik zamiri, o.(PCJ/s.875)

ona(hrv.) Kadınlar için kullanılan kişilik zamiri, o. (HER/s.454)

ona(tr.) O zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

onaj(boş.) İşaret zamiri, o. (BTS/s.850)

онај(srp.) İşaret zamiri, o.(PCJ/s.875)

onaj(hrv.) İşaret zamiri, o. (HER/s.454)

onay(tr.) Uygun bulma, tasdik, icazet, izin. (TDKES)

onda(boş.) 1. O halde, öyleyse 2. Sonra. (BTS/s.850)

онда(srp.) Sora, -den/-dan sonra. (PCJ/s.876)

onda(tr.) 3. tekil şahıs işaret zamiri bulunma hali.

oran(boş.) Hazır formda olan, zinde, diri. (BTS/s.861)

оран(srp.) Hazır durumda olan.(PCJ/s.884)

oran(tr.) Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı, nispet. (TDKES)

orman(boş.- srp.) Dolap, çekmeceli dolap. (BTS/s.864)

орман(srp.) Dolap, çekmeceli dolap. (PCJ/886)

orman(tr.) Ağaçlarla örtülü geniş alan. (TDKES)

ova(boş. -srp.) İşaret zamiri, bu, bunlar. (BTS/s.883), (YTSS/s.247)

ова(srp.) İşaret zamiri, bu, bunlar. (PCJ/s.850)

ova(hrv.) İşaret zamiri, bu, bunlar. (HER/s.461)

ova(tr.) Çevresine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük. (TDKES)

P/Р/П

pača(boş) Ölü hayvanın başı, baş, kelle. (BTS/s.889)

paça(tkş)*(far. paçe)* 1. Pantolon, şalvar, don vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm 2. Kasaplık hayvanların ayağı bu ayaktan yapılan çorba. (TDKES)

pajdaš(boş.) Dost, ahbap. (BTS/s.891)

paydaş(tr.) Hissedar. (TDKES)

pak(boş.) 1. Buz hokeyi topu 2. Aksine, tersine, gene de, öyle olduğu halde. (BTS/s.891)

пак(srp.) 1. Buz hokeyi oynanan plastik kauçuk 2. Aksine, yinede. (PCJ/s.907)

pak(hrv.) Paket. (RSR/s.1016)

pak(tkş.)*(far. (pa:k)* Temiz. (TDKES)

pala(boş.) 1. Kürek 2. Küçük ocak küreği 3. Çomak. (BTS/s.892)

пала(srp.) Küreğin alt kısmı.(PCJ/s.908)

pala(tkş.)*(itl. pala)* 1. Kürek vb. araçların enli ve yassı bölümü 2. Bir yere çaprazlama konulan yassı kiriş veya kereste. (TDKES)

para(boş. - srp.) Buhar, buğu. (BTS/s.899), (YTSS/s.249)

пара(srp.) Buhar, sıvının buharlaşması.(PCJ/s.912)

para(tkş.)*(fars. pare)* Devletçe bastırılan, üzerinde yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. (TDKES)

paran(boş. - srp.) Çift, çifte. (BTS/s.901), (YTSS/s.329)

паран(srp.) Çift sayı.(PCJ/s.913)

paran(tr.) Devletçe bastırılan, üzerinde yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit anlamına gelen *para* kelimesinin 2. tekil şahıs iyelik zamir eki almış biçimi. (TDKES)

parmak(boş.) 1. Kazık 2. Çit kazığı 3. Parmaklık. (BTS/s.903)

parmak(tr.) İnsanlarda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri. (TDKES)

pas(boş. - srp.) Köpek. (BTS/s.904), (YTSS/s.868)

пас(srp.) Köpek.(PCJ/s.915)

pas(hrv.) Köpek. (RSR/s.1050)

pas(tkş.) 1. Su içinde ve nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde 2. *(fr.passe)*Bazı top oyunlarında oyunculardan birinin topu takım arkadaşına geçirmesi. (TDKES)

pasta(boş. - srp.) 1. Macun 2. Erişte. (BTS/s.906), (YTSS/s.922)

паста(srp.) 1. Macun 2. Temizlik için kullanılan bir kitle 3. Erişte.(PCJ/s.916)

pasta(hrv.) 1. Makarna 2. Hamur 3. Macun. (HER/s.469)

pasta(tkş.)*(itl. pa'sta)* 1. İçine katılmış türlü maddelerle özel bir tat verilmiş, fırında veya başka bir yolla pişirilerek hazırlanmış bir tür hamur tatlısı 2. Otomobillerin gerçek renklerini ortaya çıkarmak ve parlatmak için kullanılan özel karışım. (TDKES)

patika(boş.) Spor ayakkabısı. (BTS/s.908)

patika(tkş)*(bul. pati'ka)* Engebeli yerlerden gelip geçenlerin ayak izlerinden oluşan, tekerlekli araç işlemeyen dar yol, çığır, keçi yolu. (TDKES)

patron(boş.) 1. Katolik kilisesi: koruyucu aziz 2. Bir kilise yaptıran kimse 3. Koruyucu. (BTS/s.909)

патрон(srp.) Koruyucu aziz.(PCJ/s.918)

patron(hrv.) Koruyucu aziz. (RSR/s.1058)

patron(tkş.)*(fr.patron)* Bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni. (TDKES)

patrona(boş.- srp.) 1. Fişek 2. Kartuş. (BTS/s.909), (YTSS/s.517)

патрона(srp.) Genellikle av silahlarında kullanılan barut.(PCJ/s.918)

patrona(tkş.)*(itl. patro'na)* 1. Osmanlı Devleti'nde tümamirale yakın bir deniz subaylığı unvanı 2. Bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni anlamına gelen *patron* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

pedalj(boş.- srp.) Karış, karışlama. (BTS/s.913), (YTSS/s.774)

педаљ(srp.) Karış ölçüsü, karışlama.(PCJ/s.920)

pedal(tkş.)*(fr.pedale)* Bir makinede, bir araçta ayak yardımıyla dönmeyi veya hareketi sağlayan düzen, ayaklık. TDKES)

peder(boş.) Eş cinsel. (BTS/s.913)

педер(srp.) Eş cinsel.(PCJ/s.920)

peder(tkş.)*(fars. peder)* 1. Baba 2. Papaz. (TDKES)

pir(boş.- srp.) Şölen, ziyafet. (BTS/s.926), (YTSS/s.1502)

пир(srp.) Zengin hazırlanmış öğle yemeği, ziyafet, şölen.(PCJ/s.929)

pir(tkş.)*(fars. pi:ri)* Yaşlı, koca, ihtiyar kimse, adamakıllı, iyice. (TDKES)

pire(boş.- srp.) Püre. (BTS/s.926), (YTSS/s.1118)

пире(srp.) Püre.(PCJ/s.929)

pire(hrv.) Püre. (RSR/s.1097)

pire(tr.) Pireler takımından, insan ve bazı hayvanların kanını emerek yaşayan, iyi sıçradığı için kolay yakalanamayan, küçük asalak böcek. (TDKES)

pis(boş.) Kediyi kovmak için kullanılan kelime. (BTS/s.927)

pis(tr.) Leke, toz veya kirle kaplı olan, kirli, iğrendirici, murdar, mülevves. (TDKES)

pomak(boş.) Hareket, adım, girişim, hamle. (BTS/s.978)

помак(srp.) Uzayda hareket etmek.(PCJ/s.968)

pomak(tr.) Rumeli'de Bulgarca konuşan bir Türk ve Müslüman topluluğu.(TDKES)

pompa(boş.) İhtişam, tantana, aşırısı süs ve gösteriş. (BTS/s.981)

pompa(tkş.)*(itl. po'mpa)*Hava veya herhangi bir akışkanı bir yerden başka bir yere aktarmaya yarayan makine. (TDKES)

post(boş. - srp.) Oruç, oruç zamanı. (BTS/s.997), (YTSS/s.1045)

пост(srp.) Oruç. (PCJ/s.982)

post(hrv.) Oruç. (RSR/s.1135)

post(tkş.)*(fars. pust)* Tüylü hayvan derisi. (TDKES)

postaja(boş.) İstasyon, durak. (BTS/s.997)

постаја(srp.) İstasyon, durak.(PCJ/s.982)

postaya(tr.) Bir yere gelen veya bir yerden gönderilen mektup ve emanetlerin tümü anlamına gelen *posta* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

prova(boş.) Geminin baş bölümü. (BTS/s.1104)

prova(hrv.) Geminin ön kısmı. (RSR/s.1180)

prova(tkş.)*(itl. pro'va)* Bir şeyin amacına uygun, istenilen düzeyde olup olmadığını anlamak için yapılan deneme. (TDKES)

put(boş. - srp.) Yol, yörünge, hat, seyahat, sefer. (BTS/s.1119) (YTSS/s.1468)

пут(srp.) Yol, yörünge, hat, seyahat, sefer. (PCJ/s.1096)

put(hrv.) Yol, yörünge, hat, seyahat, sefer. (HER/s.513)

put(tkş.)*(fars. but)* Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğu inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş. (TDKES)

R/R/P

raj(boş. - srp.) Cennet. (BTS/s.1127), (YTSS/s.1759)

paj(srp.) Cennet.(PCJ/s.1126)

raj(hrv.) Cennet. (HER/s.516)

ray(tkş.)*(fr.rail)* Tren, tramvay vb. taşıtlarda tekerleklerin üzerinde hareket ettiği demirden yol. (TDKES)

рак(srp.) Eklem bacaklılar sınıfından bir hayvan, Yengeç.(PCJ/s.1126)

pak(tkş.)*(fars. pak)* Temiz. (TDKES)

rast(boş. - srp.) 1. Boy, endam 2. Büyüme, artış. (BTS/s.1138), (YTSS/s.239)

раст(srp.) 1. Boy 2. Büyüme, artış.(PCJ/s.1138)

rast(tkş.*)(frs. rast)* 1. Doğru, düzgün 2. Tesadüf. (TDKES)

reforma(boş.- srp.) Reform. (BTS/s.1161), (YTSS/s.1128)

реформа(srp.) Reform.(PCJ/s.1163)

reforma(hrv.) Reform. (RSR/s.1196)

reforma(tkş.) *(fr. reforme)*Düzeltme anlamına gelen *reform* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

reklama(boş.- srp.) Reklam, tanıtım. (BTS/s.1163), (YTSS/s.1129)

реклама(srp.) Reklam.(PCJ/s.1154)

reklama(hrv.) Reklam. (RSR/s.1222)

reklama(tr.) Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol anlamına gelen *reklam* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

ruj(boş.- srp.) 1. Allık, kızıllık 2. Sumak. (BTS/s.1186), (YTSS/s.1227)

руј(srp.) 1. Allık 2. Sumak.(PCJ/s.1175)

ruj (tkş.)*(fr.rouge)* Türlü renklerde dudak boyası. (TDKES)

rum(boş.- srp.) Rom içkisi. (BTS/s.1188), (YTSS/s.1135)

пум(srp.) Rom içkisi. (PCJ/s.1177)

rum(hrv.) Rom içkisi. (RSR/s.1258)

rum(tkş.)*(ar. rum)* 1. Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse 2. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. (TDKES)

rus(boş.) Alman hamam böceği. (BTS/s.1189)

rus(tr.) Rusya Federasyonu'nda yaşayan Doğu Slav halkı veya bu halkın soyundan olan kimse. (TDKES)

S/S/C

sač(boş. - srp.) Sac, yassı demir çelikten yapılmış dışbükey pişirme aracı. (BTS/s.1192), (YTSS/s.1143)

сач(srp.) Demir daire ızgara gibi pişirme aracı, sac.(PCJ/s.1196)

saç(tr.) Baş derisini kaplayan kıllar. (TDKES)

sačma (boş.) 1. Saçma küçük kurşun tanesi 2. Küspe 3. Havluya, gömleğe takılan süslü püskül (BTS/s.1192)

сачма(srp.) 1. Küçük kurşun 2. Un veya irmik kıvamına getirilebilinen kaba öğütülmüş buğday. (PCJ/s.1196)

saçma(tr.) 1. Saçmak işi 2. Akla uygun olmayan, pestenkerani, absürt 3. Yersiz bulunan. (TDKES)

salaš(boş.) 1. Çiftlik 2. Zahire ambarı.(BTS/s.1195)

салаш(srp) Şehir'in veya köy'ün dışına yapılan ev, taşınmaz, çiftlik.(PCJ/s.1186)

salaš(hrv.) Hayvancılık işleri için ihtiyaç duyulan yer, taşınmaz, çiftlik. (RSR/s.1264)

salaş(tr.) 1. Sebze meyve vb. satmak için kurulmuş, eğreti, derme çatma dükkân 2. Tahtadan yapılmış baraka 2. Uyumsuz, derme çatma, kötü görünen. (TDKES)

сам(srp.) Yalnız.(PCJ/s.1186)

cam(tkş.)*(fars. cam)* 1. Soda veya potasyum katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim 2. Pencere. (TDKES)

сан(srp.) Uyku, rüya.(PCJ/s.1191)

can(tkş.)*(fars. can)*1. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık 2. Yaşama, hayat 3. Güç dirilik. (TDKES)

san(boş.- srp.) Uyku, rüya. (BTS/s.1200), (YTSS/s.1139)

сан(srp.) Uyku, rüya.(PCJ/s.1191)

san(hrv.) Uyku, rüya. (HER/s.540)

san(tr.) 1. Bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, unvan 2. Ün 3. Herhangi bir şeyi, neyse o yapan nitelik, kip karşıtı. (TDKES)

sandal(boş.) Yarı ipek dokuma cinsi. (BTS/s.1201)

sandal(tkş.)*(ar. şandal)*İnsan taşıyacak biçimde yapılmış, kürekle yürütülen deniz teknesi. (TDKES)

sandala(boş.- srp.) Sandalet. (BTS/s.1201), (YTSS/s.1157)

сандала(srp.) Sandalet.(PCJ/s. 1192)

sandala(hrv.) Sandalet. (HER/s.540)

sandala(tr.) İnsan taşıyacak biçimde yapılmış, kürekle yürütülen deniz teknesi anlamına gelen *sandal* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

sara(boş.) Çizme koncu, konç. (TDKES)

capa(srp.) Çizmenin üst kısmı.(PCJ/s.1194)

sara(tkş.)*(ar. şar'a)* Zaman zaman kendini kaybederek olduğu yere düşme, vücutta şiddetli çırpınmalar ve ağız köpürmesi ile ortaya çıkan bir sinir hastalığı, epilepsi. (TDKES)

sat(boş. srp.) Saat. (BTS/s.1205), (YTSS/s.1141)

сат(srp.) Saat.(PCJ/s.1195)

sat(hrv.) Saat. (HER/s.541)

sat(tr.) Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek anlamında *satmak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

sav(boş.) Bütün, tüm. (BTS/s.1206)

сав(srp.) Bütün, tüm.(PCJ/s.1182)

sav(hrv.) Bütün, tüm. (HER/s.541)

sav(tr.) İleri sürülerek savunulan düşünce, iddia, dava. (TDKES)

seansa(boş. - srp.) Seans.(BTS/s.1208), (YTSS/s.1169)

сеанса(srp.) Seans.(PCJ/s.1207)

seansa(hrv.) Seans. (RSR/s.1275)

seansa(tr.) Bir işin yapılmasına ayrılan çalışma süresi, oturum anlamına gelen *seans*-kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

selim(boş. - srp.) Göç ettirmek anlamına gelen *seliti* fiilinin geniş zaman 1. Tekil şahıs çekimi. (BTS/s.1212), (YTSS/s.560)

селим(srp.) Göç ettirmek anlamına gelen *селити* fiilinin geniş zaman 1. Tekil şahıs çekimi. (PCJ/s.1212)

selim(tkş.) *(ar. selim)*1. Doğru, dürüst, kusursuz 2. Erkek adı. (TDKES)

sent(boş.) Semt, yan, taraf, yön. (BTS/s.1214)

sent(tkş.)*(ing.cent)*Doların yüzde biri değerinde para birimi. (TDKES)

sergije(boş.) Sergi, sergi yeri anlamına gelen *sergija* kelimesinin çoğul hali, Sergiler, sergi yerleri. (BTS/s.1215)

sergiye(tr.) Alıcının görmesi, seçmesi dizilmiş şeylerin tümü ve bu nesnelerin tümü anlamına gelen *sergi* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

sinije(boş. - srp.) Sini, büyük tepsi anlamına gelen *sinija* kelimesinin çoğul hali, siniler, büyük tepsiler. (BTS/s.1222), (YTSS/s.1201)

синије(srp.) Yuvarlak tepsi anlamına gelen*синија* kelimesinin çoğul hali. (PCJ/1221)

siniye(tr.) Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi anlamına gelen *sini* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

sit (boş. - srp.) Tok, doymuş. (BTS/s.1225), (YTSS/s.1340)

сит(srp.) Doymuş, tok.(PCJ/s.1225)

sit(hrv.) Doymuş, tok. (HER/s.550)

sit(tkş.)*(fr.site)* Tarih öncesinden günümüze kadar değişik çağların ve uygarlıkların kültür değerlerini temsil eden eser veya kalıntı. (TDKES)

soba(boş. - srp.) Oda. (BTS/s.1255), (YTSS/s.1028)

соба(srp.) Oda. (PCJ/s.1251)

soba(hrv.) Oda. (HER/s.569)

soba(tkş.)*(mac.So'ba)* İçinde kömür, odun veya gaz yakılan elektrikle de çalıştırılabilen ısınma aracı. (TDKES)

sok(boş. - srp.) Meyve suyu. (BTS/s.1256), (YTSS/s.1223)

сок(srp.) Meyve suyu. (PCJ/s.1251)

sok(hrv.) Meyve suyu. (HER/s.570)

sok(tr.) İçine veya arasına girmesini sağlamak, bir yere girmesini sağlamak anlamına gelen sokmak fiilinin 1. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

sur(boş.) Boz, gri, kül rengi.(BTS/s.1304)

сур(srp.) Kül rengi, gri.(PCJ/s.1292)

sur(tkş.)*(ar. sur)* Kale duvarı.(TDKES)

suzan(boş. - srp.) Yaşla dolmuş, yaşlı. (BTS/s.1306), (YTSS/s.1440)

сузан(srp.) 1. Dolu gözyaşı 2. Gözyaşı mantarı, gözyaşı bezesi.(PCJ/s.1286)

suzan(tr.) Bir kadın ismi.

Ş/Š/Ш

šaka(boş. - srp.) El, avuç, el ayası. (BTS/s.1319), (YTSS/s.458)

шака(srp.) El ayası, avuç.(PCJ/s.1528)

šaka(hrv.) El ayası, avuç. (HER/s.602)

şaka(tr.) Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz, latife. (TDKES)

šala(boş. - srp.) Şaka, espri. (BTS/s.1320), (YTSS/s.1241)

шала(srp.) Mizahi sözler, şaka, espri.(PCJ/s.1564)

šala(hrv.) Şaka, espri, kandırma. (HER/s.602)

şala(tr.) Kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı anlamına gelen *şal* kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

šansa(boş.) Şans, talih, baht. (BTS/s.1321)

шанса (srp.) Bir şansa sahip olmak, başarılı olmak.(PCJ/s.1530)

şansa(tr.) Mantıkla açıklanamayan bir takım rastlantısal olayların nedeni olan güç, baht, talih anlamına gelen şans kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

šaš (boş.) 1. Saz, 2. Hasır otu (BTS/s.322)

şaş (tr.) Aptal, sersem, şakın (TDKES)

šura(boş.) Kayınbirader, kayınço. (BTS/s.1344)

шура(srp.) Kayınbirader.(PCJ/1560)

şura(tr.) Anlatana veya söylenene göre biraz uzakta olan yer, şu yer. (TDKES)

T/T/T

tabak(boş.) Tütün. (BTS/s.1347)

tabak(tkş.)*(ar. tabak)* Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap. (TDKES)

taj(boş. – srp.) Şu, o. (BTS/s.1349), (YTSS/s.1261)

тај(srp.) Şu, o.(PCJ/s.1298)

taj(hrv.) Şu, o. (HER/s.617)

tay(tr.) Üç yaşına kadar olan at yavrusu. (TDKES)

tak(boş.) Bilardo sopası, isteka. (BTS/s.1349)

так(srp.) Bilardo sopası.(PCJ/s.1299)

tak(tr.) 1. Tahta vb. bir şeye vurulduğunda veya silah patlayınca çıkan tok ve sert ses 2. Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek geçirmek anlamına gelen *takmak* fiilinin 2. tekil emir kipi. (TDKES)

takva(boş. - srp.) Öyle, ona benzer. (BTS/s.1349), (YTSS/s.1067)

таква(srp.) Öyle, ona benzer.(PCJ/s.1299)

takva(tkş.)*(ar. takva)* 1. Allah'tan korkma 2. Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getirme. (TDKES)

talim(boş.) Eritmek, Üleştirmek anlamına gelen *taliti* fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.1351)

талим(srp.) Eritmek, sıvı hale getirmek anlamına gelen *талитu*fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi.(PCJ/s.1300)

talim(hrv.) Eritmek, Üleştirmek anlamına gelen *taliti* fiilinin geniş zaman 1. tekil şahıs çekimi. (HER/s.619)

talim(tkş.)*(ar. ta:lim)* 1. Öğretim 2. Alıştırma 3. Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi. (TDKES)

tane(boş.) Top, tüfek mermisi. (BTS/s.1353)

tane(tkş.)*(fars. dane)* Herhangi bir sayıda olan şey, adet. (TDKES)

tek(boş.) Henüz, az önce, kısa bir süre önce, sadece. (BTS/s.1358)

тек(srp.) Az önce, sadece, henüz. (PCJ/s.1308)

tek(hrv.) Az önce, sadece, henüz. (HER/s.622)

tek(tr.) 1. Eşi olmayan, biricik, yegâne 2. Kadeh içinde belirli ölçüde olan (içki) 2. Yalnızca 3. Hiç, hiçbir. (TDKES)

tik(boş.) Hemen, aşağı yukarı. (BTS/s.1370)

тик(srp.) Hemen hemen, yakın.(PCJ/s.1318)

tik(tkş.)*(fr.tic)* Herhangi bir kas kümesinin irade dışı hareketi. (TDKES)

tok(boş. - srp.) Akış, akıntı. (BTS/s.1375), (YTSS/s.70)

ток(srp.) Akış, akıntı.(PCJ/s.1323)

tok(hrv.) Akış, akıntı. (HER/s.632)

tok(tr.) Açlığını gidermiş, doymuş, aç karşıtı. (TDKES)

top(boş.) En üstün, süper, en mükemmel. (BTS/s.1377)

топ(srp.) En üst.(PCJ/s.1324)

top(tr.) Birçok spor oyununda kullanılan, türlü büyüklükte, genellikle kauçuktan yapılmış yuvarlak nesne. (TDKES)

topal(boş.) Sıcak, ısısı yüksek olan. (BTS/s.1377)

топал(srp.) Sıcak, sıcaklık, ısısı yüksek olan.(PCJ/s.1324)

topal(hrv.) Sıcak. (HER/s.633)

topal(tr.) Bacağındaki sakatlık sebebiyle seker gibi veya iki adımda bir, bir yana eğilerek yürüyen insan veya hayvan. (TDKES)

тор(srp.) Ağıl, dam.(PCJ/s.1325)

top(tr.) Birçok spor oyununda kullanılan, türlü büyüklükte, genellikle kauçuktan yapılmış yuvarlak nesne. (TDKES)

torba(boş. - srp.) Çanta. (BTS/s.1378), (YTSS/s.300)

торба(srp.) Çanta. (PCJ/s.1326)

torba(tr.) 1. Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç 2. Plastik veya kâğıttan yapılmış öteberi koymaya yarayan poşet. (TDKES)

toz(boş.) Telve. (BTS/s.1380)

toz(tr.) Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak. (TDKES)

trnak(boş.) Küçük diken, dikencik. (BTS/s.1391)

трнак(srp.) Diken.(PCJ/s.1341)

tırnak(tr.) İnsanda ve birçok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü örten boynuzsu tabaka. (TDKES)

tulum(boş.) Argoda eğlence. (BTS/s.1399)

тулум(srp.) Budala, aptal.(PCJ/s.1350)

tulum(tr.) 1. Bazı yiyecekler ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi 2. Göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi. (TDKES)

tuna(boş. - srp.) Ton balığı. (BTS/s.1399), (YTSS/s.1342)

туна(srp.) Ton balığı.(PCJ/s.1350)

tuna(hrv.) Ton balığı. (HER/s.644)

tuna(tr.) Almanya'nın güney batısından doğup on ülkeden geçerek Karadeniz'e dökülen akarsu, nehir.

tur(boş.) Pantolonun arkası, popo. (BTS/s.1400)

тур(srp.) Pantolonun arka kısmı.(PCJ/s.1351)

tur(tkş.)*(fr.tour)*1. Dolaşma 2. Bir sonuca ulaşıncaya kadar yapılan iş. (TDKES)

tuš(boş. - srp.) Duş. (BTS/s.1401), (YTSS/s.432)

туш(srp.) Duş.(PCJ/s.1354)

tuš(hrv.) Duş. (HER/s.646)

tuş(tkş.)*(fr.touch)* Piyano, org vb. müzik aletleriyle daktilo, hesap makinesi, bilgisayar ve telefon gibi makinelerde parmak vurulan yerin adı. (TDKES)

tutun(boş.) Tütün. (BTS/s.1402)

tutun(tr.) Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak anlamına gelen *tutunmak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

tuzla(boş.) 1. Tuz ocağı, deniz tuzu 2. Bosna Hersek il sınırları içerisinde bir şehir. (BTS/s.1402)

тузла(srp.) 1. Tuzlu su 2. Bosna Hersek il sınırları içerisinde bir şehir.(PCJ/s.1349)

tuzla(tr.) 1. Tuz çıkarılan yer, memleha 2. İstanbul ilinde bulunan ilçelerden biri 3. Tuza yatırmak veya üstüne tuz ekmek anlamına gelen *tuzlamak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

U/U/У

usta(boş. - srp.) 1. Ağız 2. Dudaklar. (BTS/s.1446), (YTSS/s.59)

уста(srp.) Ağız, dudak.(PCJ/s.1416)

usta(hrv.) Ağız, dudak. (HER/s.656)

usta(tkş.)*(fars. ustad)* 1. Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kedi başına yapabilen kimse 2. Zanaatçılar için bir unvan. (TDKES)

uz(boş. - srp.) Yanına, yanında. (BTS/s.1458), (YTSS/s.1429)

уз(srp.) Yanına, yanında.(PCJ/s.1375)

uz(tr.) 1. İyi, güzel 2. İşe yatkın, becerikli, mahir. (TDKES)

uzak(boş. - srp.) Dar, ensiz. (BTS/s.1459), (YTSS/s.357)

узак(srp.) Dar.(PCJ/s.1376)

uzak(hrv.) Dar. (HER/s.658)

uzak(tr.) Gidilmesi çok süren, çok ötelerde bulunan, ırak, yakın karşıtı. (TDKES)

uzan(boş. - srp.) Daracık, çok dar. (BTS/s.1459), (YTSS/s.357)

узан(srp.) Çok dar. (PCJ/s.1376)

uzan(tr.) Boylu boyunca yatmak anlamına gelen *uzanmak* fiilinin 2. tekil şahıs emir kipi. (TDKES)

V/V/В

vadi(boş.) Çıkarmak, çıkarıp almak anlamına gelen *vaditi* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.1467)

вади(srp.) Çıkarmak, çıkarıp almak anlamına gelen *баdити* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (PCJ/s.125)

vadi (tkş.)*(ar. va:di:)* iki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak. (TDKES)

valize(boş.) Valiz anlamına gelen *valiza* kelimesinin çoğul biçimi, valizler. (BTS/s.1469)

valize(tr.) Genellikle yolculukta içine çamaşır vb. eşya konulan küçük el bavulu anlamına gelen *valiz*kelimesinin yönelme hal eki almış biçimi. (TDKES)

van(boş. - srp.) Dışarı, hariç, dışında, -den başka. (BTS/s.1470), (YTSS/s.391)

ван(srp.) Dışarı, hariç, dışında.(PCJ/s.128)

van(hrv.) Dışarı, hariç, dışında. (HER/s.662)

van(tr.) Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan illerden biri. (TDKES)

ван(srp.) Dışarı, hariç, dışında.(PCJ/s.128)

ban(tkş.) 1. *Banmak* fiilinin 2. tekil emir kipi 2. *(hrv. ban)* Osmanlı Devleti'nde Macaristan ve Hırvatistan'da sancak beylerine ve küçük prenslere verilen unvan. (TDKES)

var(boş. - srp.) Kaynak yeri, kaynak yapılan yer. (BTS/s.1471), (YTSS/s.794)

вар(srp.) Kaynak yapılan yer.(PCJ/s.129)

var(hrv.) Kaynak yapılan yer. (HER/s.662)

var(tr.) Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı. (TDKES)

вар(srp.) Kaynak yapılan yer. (PCJ/s.129)

bar(tkş.)*(ing.bar/fr.barre)*1. Bahçe çiti 2. Çubuk 3. Danslı içkili eğlence yeri. (TDKES)

varoš (boş. – srp.) Kasaba, belde, çarşı. (BTS/s.1472), (YTSS/s.779)

варош(srp.) Kent sakinleri, kentsel nüfus.(PCJ/s.131)

varoş(tkş.)*(mac.varos)*Kent veya kasabada kenar mahalle. (TDKES)

vida(boş.) Yaraları iyileştirmek tedavi etmek anlamına gelen *vidati* fiilinin geniş zaman 3. tekil şahıs çekimi. (BTS/s.1482)

вида(srp.) Yaraları iyileştirmek tedavi etmek anlamına gelen *виђати* fiilinin geniş zaman 3. Tekil şahıs çekimi. (PCJ/s.145)

vida(tkş.)*(itl. vite)* Döndürülerek bir yere sokulan burmalı çivi. (TDKES)

Z/Z/З

zabit(boş. - srp.) Ücra yer. (BTS/s.1514), (YTSS/s.1385)

забит(srp.) Uzak yer. (PCJ/s.380)

zabit(tkş.)*(ar. za:bit)* 1. Rütbesi Teğmenden Binbaşıya kadar olan asker 2. Tuttuğunu koparan, dediğini yaptıran. (TDKES)

zaman(boş.) Boşuna, boş yere, nafile. (BTS/s.1534)

zaman(tkş.)*(ar. zama:nı)* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit, çağ, dönem, devir. (TDKES)

zapt(boş.) Disiplin, sıkı düzen. (BTS/s.1545)

запт(srp.)Disiplin, sıkı düzen. (PCJ/s.411)

zapt(hrv.) Disiplin, sıkı düzen. (RSR/s.1467)

zapt(tkş.)*(ar. zapt.)* Zor kullanılarak ele geçirme, tutma, hakim olma. (TDKES)

zar(boş.) Tek cümlelik içinde inanmama, şüphe, merak vb. vurgulamak için kullanılan ifade. (BTS/s.1545)

зар(srp.) Tek cümlelik içinde inanmama, şüphe, merak vb. vurgulamak için kullanılan ifade.(PCJ/s.412)

zar(tr.) Tavla ve başka oyunlarda kullanılan kemik, fildişi, plastik vb. maddelerden küp olarak yapılan ve altı yüzünde, birden altıya kadar benekler bulunan oyun aracı. (TDKES)

zona(boş. - srp.) Kuşak, bölge, alan, sınırlı bölge. (BTS/s.1575), (YTSS/s.245)

зона(srp.) Alan, bölge, sınırlı bölge.(PCJ/s.440)

zona(hrv.) Bölge, sosyal sınıf. (RSR/s.1471)

zona(tkş.)*(lat.zo'na)* Deride, sinirler boyunca, özellikle gövde, bacak ve yüzde birtakım ağrılı fiskelerle beliren, mikroplu bir hastalık. (TDKES)

SONUÇ

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında var olan sesteş kelimeler bağlamında çeşitli sözlüklerin taranması sonucu Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında 331 sesteş kelime tespit edilmiştir. Tespit edilen kelimelerin büyük bir kısmı üç dil içerisinde de kullanılmaktadır.

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasındaki sesteş kelimelerin Boşnak, Sırp ve Hırvat dilleri arasındaki dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

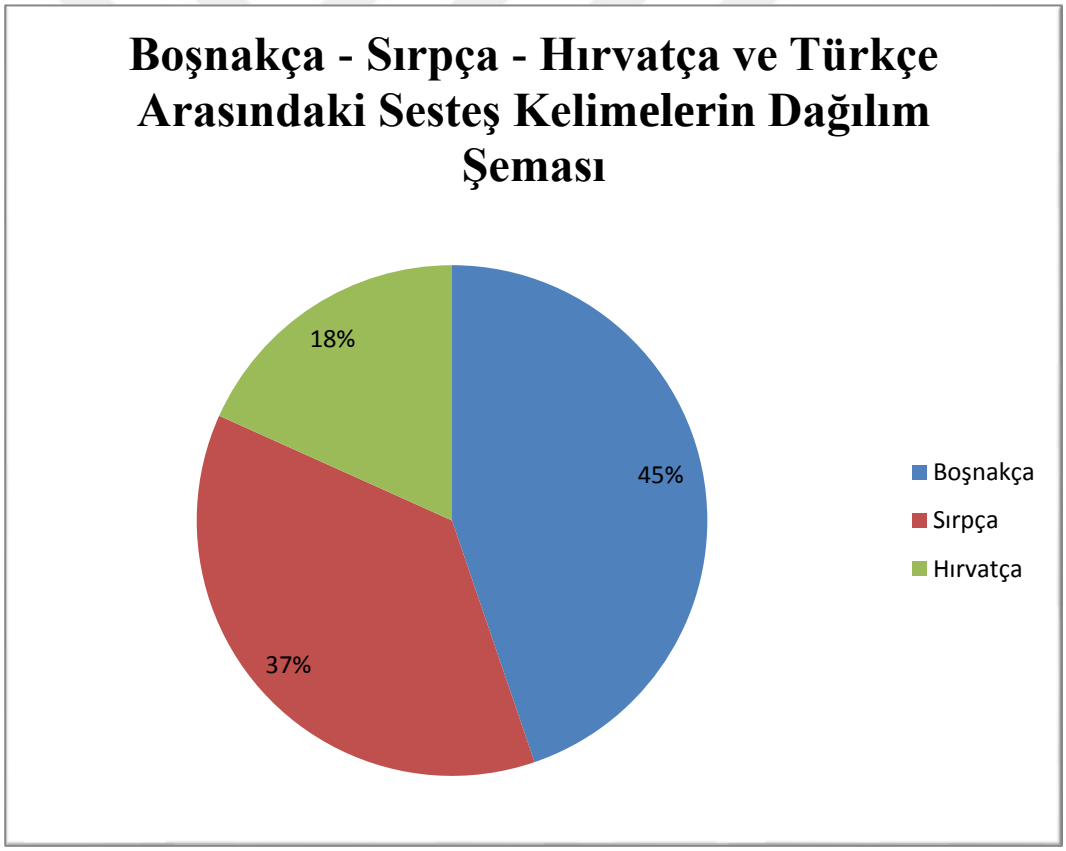

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında tespit edilen sesteş kelimeler yazılışları ve söylenişleri aynı anlamları farklı olan "Tam sesteş kelimeler", yazılışları ve anlamları farklı söylenişleri aynı olan "Fonksiyonel/Fonetik sesteş kelimeler" olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. İncelememizdeki "Tam sesteş kelimeler" ve "Fonksiyonel/Fonetik sesteş kelimler"in dağılım şeması ve Boşnak - Sırp - Hırvat dilleri içerisindeki oranları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

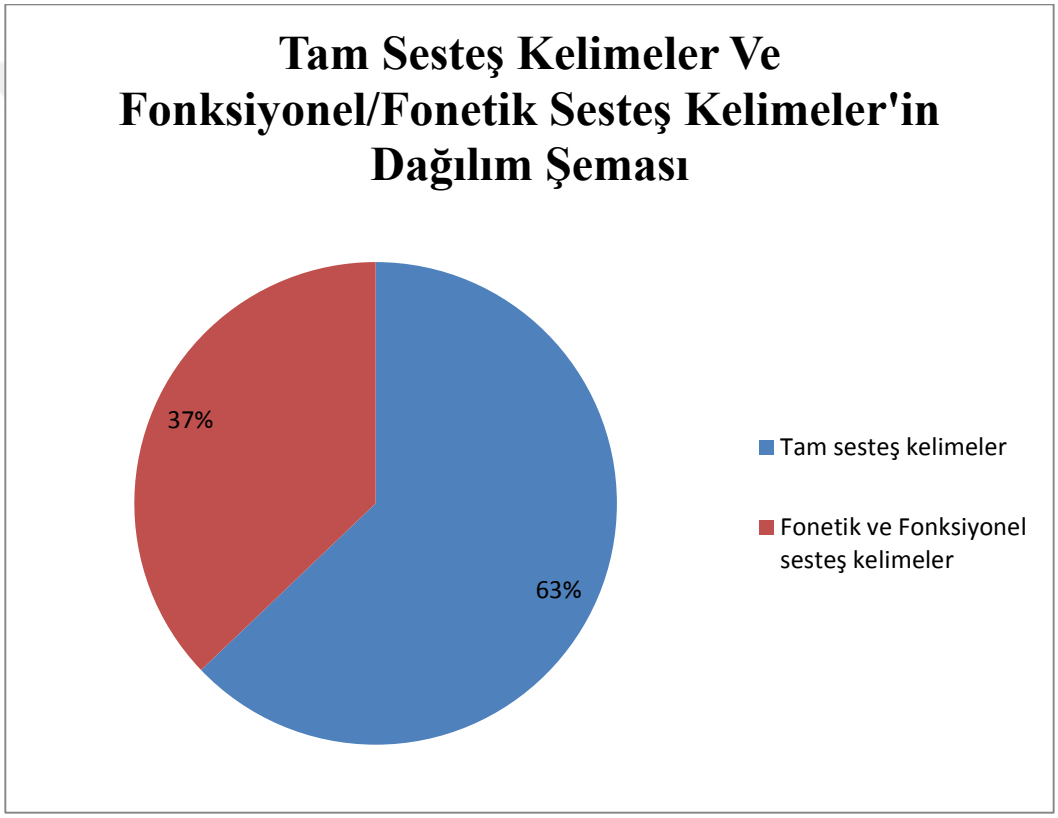

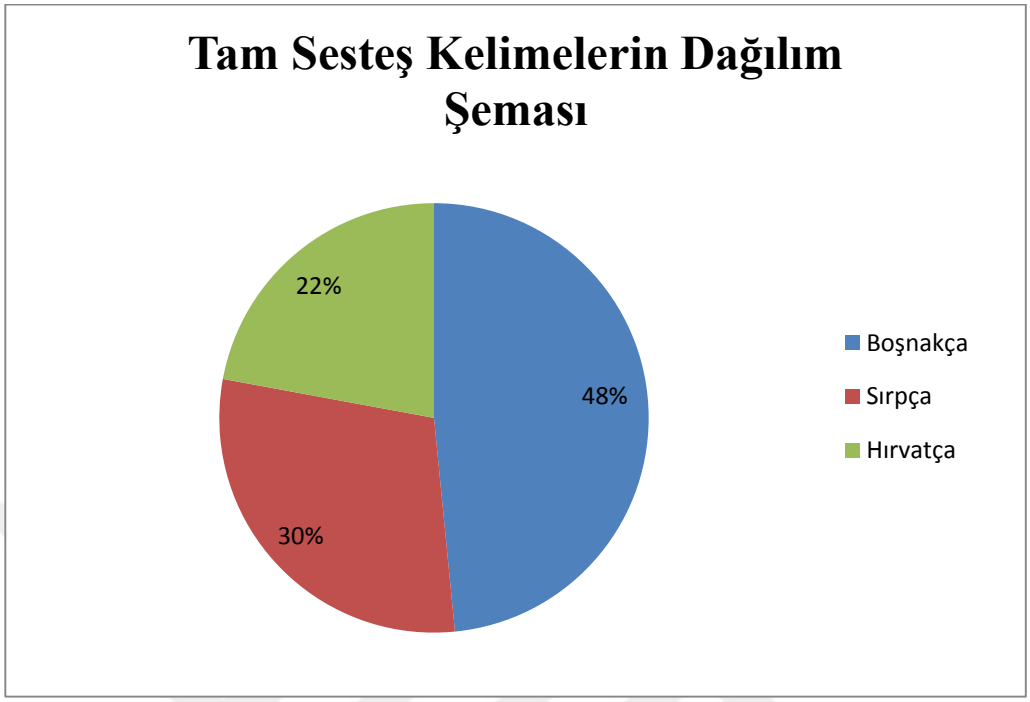
Tam Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması
22%
48%
30%
Boşnakça
Sırpça
Hırvatça

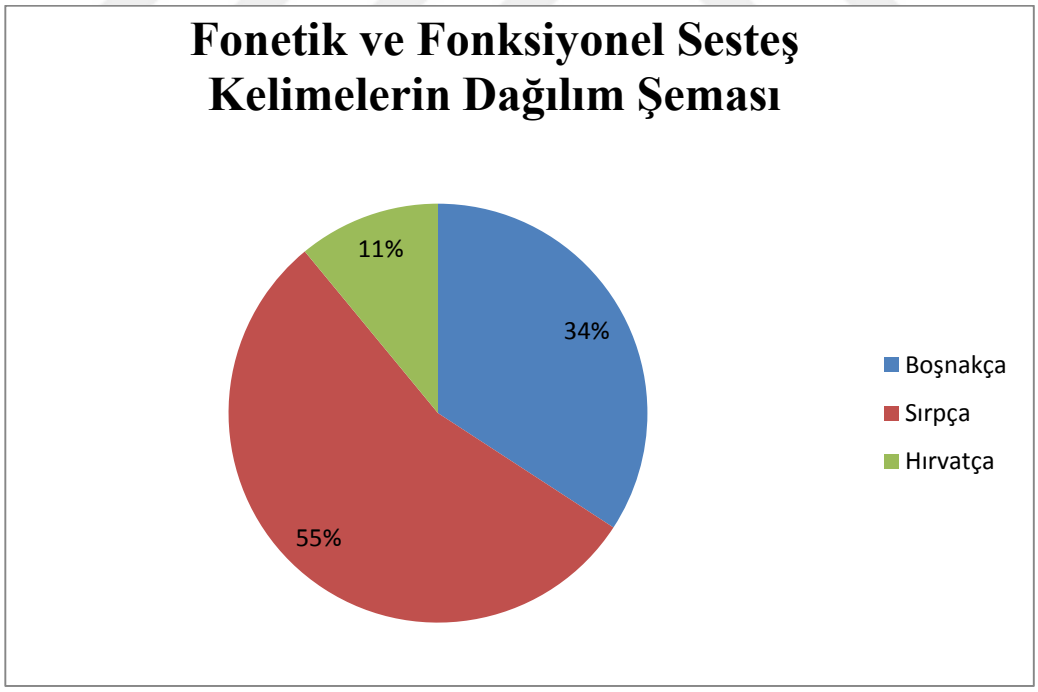
Fonetik ve Fonksiyonel Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması
11%
34%
55%
Boşnakça
Sırpça
Hırvatça

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasındaki sesteş kelimelerin incelemesinde bu diller arasında var olan sesteş kelimelerin meydana geliş nedenleri incelenmiş ve :

• Dillerin biçimleri ve gramer özellikleri,

• Diller içerisinde olan ağız ve şiveler,

• Boşnak, Sırp ve Hırvat dillerine Türkçe vasıtası ile geçmiş kelimelerin anlam veya biçim değişmesine uğraması,

• Özel isimlerin diller içerisinde değişkenlik göstermesigibi faktörler göz önünde bulundurulmuştur.

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında var olan sesteş kelimelerin meydana geliş nedenlerinin dağılımını ve bu nedenlerin Boşnak, Sırp ve Hırvat dillerindeki oranları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

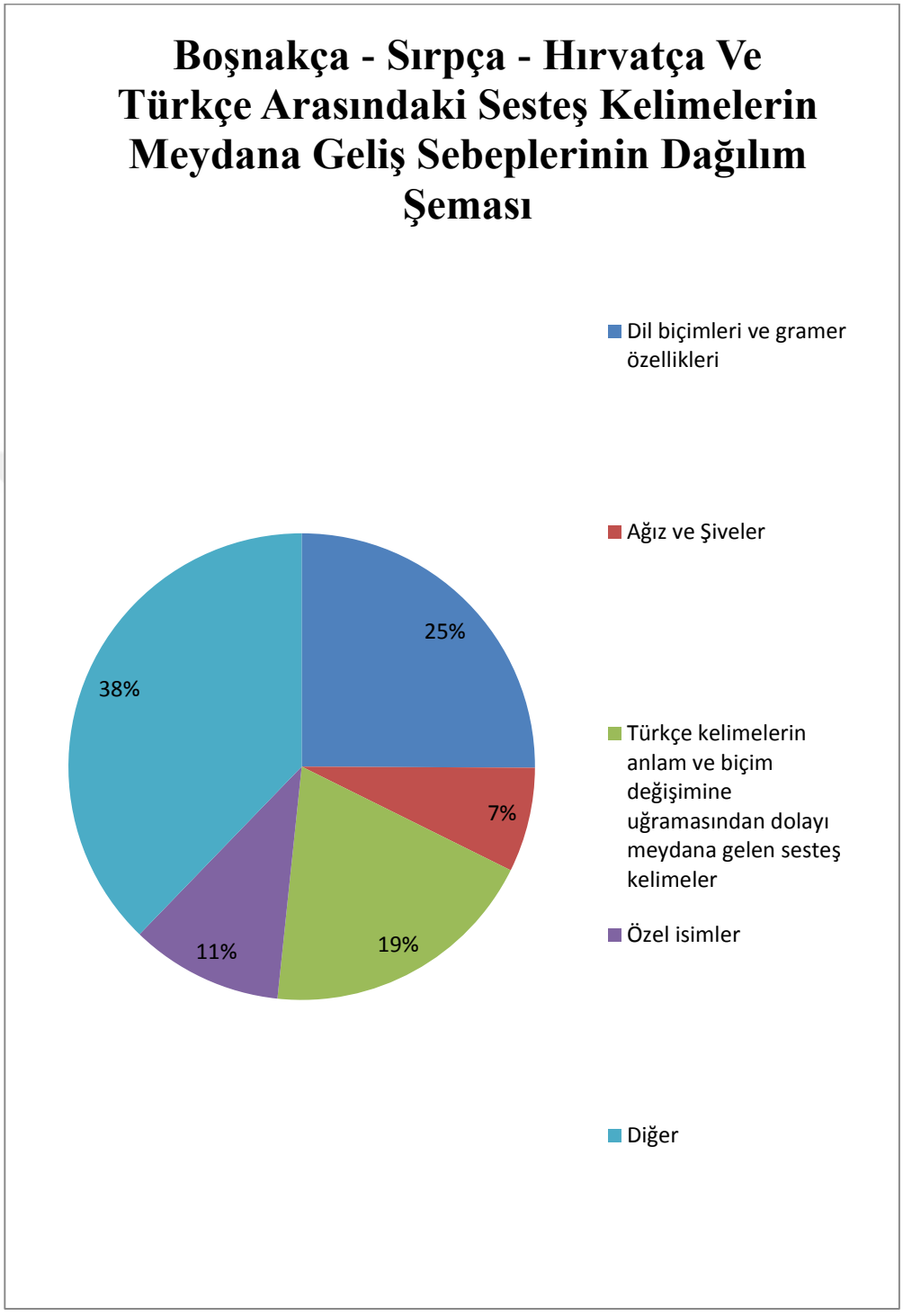
Boşnakça - Sırpça - Hırvatça Ve Türkçe Arasındaki Sesteş Kelimelerin Meydana Geliş Sebeplerinin Dağılım Şeması
25%
7%
19%
11%
38%
Dil biçimleri ve gramer özellikleri
Ağız ve Şiveler
Türkçe kelimelerin anlam ve biçim değişimine uğramasından dolayı meydana gelen sesteş kelimeler
Özel isimler
Diğer

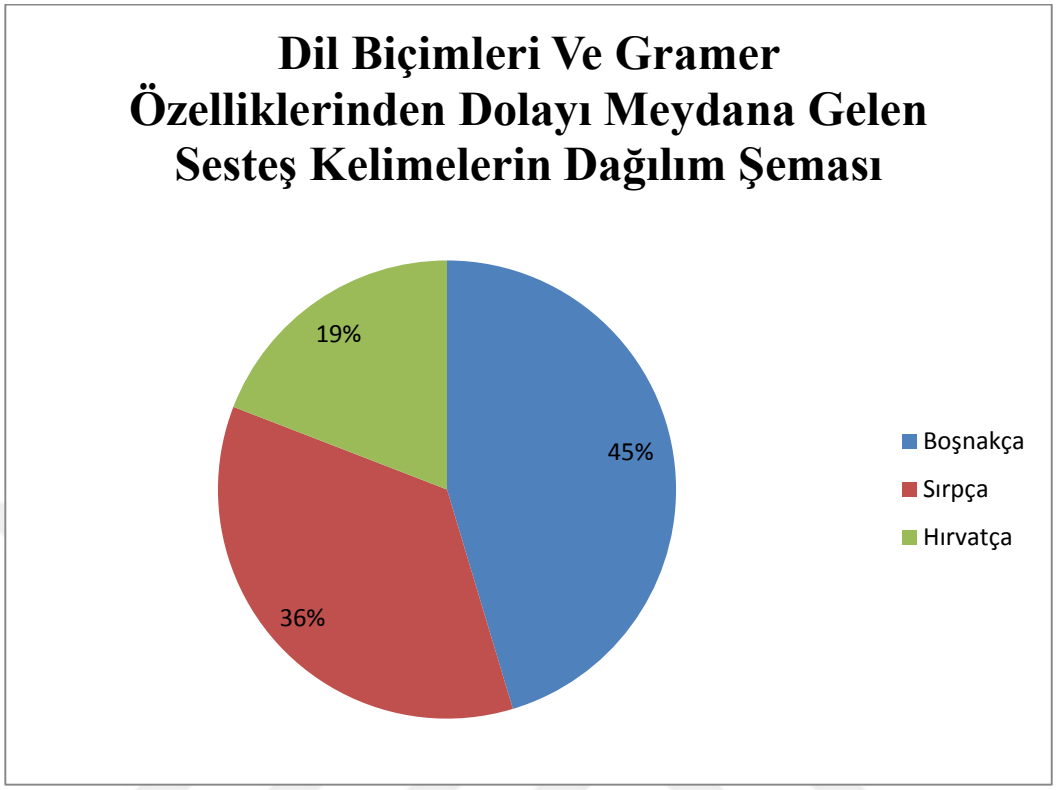
Dil Biçimleri Ve Gramer Özelliklerinden Dolayı Meydana Gelen Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması
19%
45%
36%
Boşnakça
Sırpça
Hırvatça

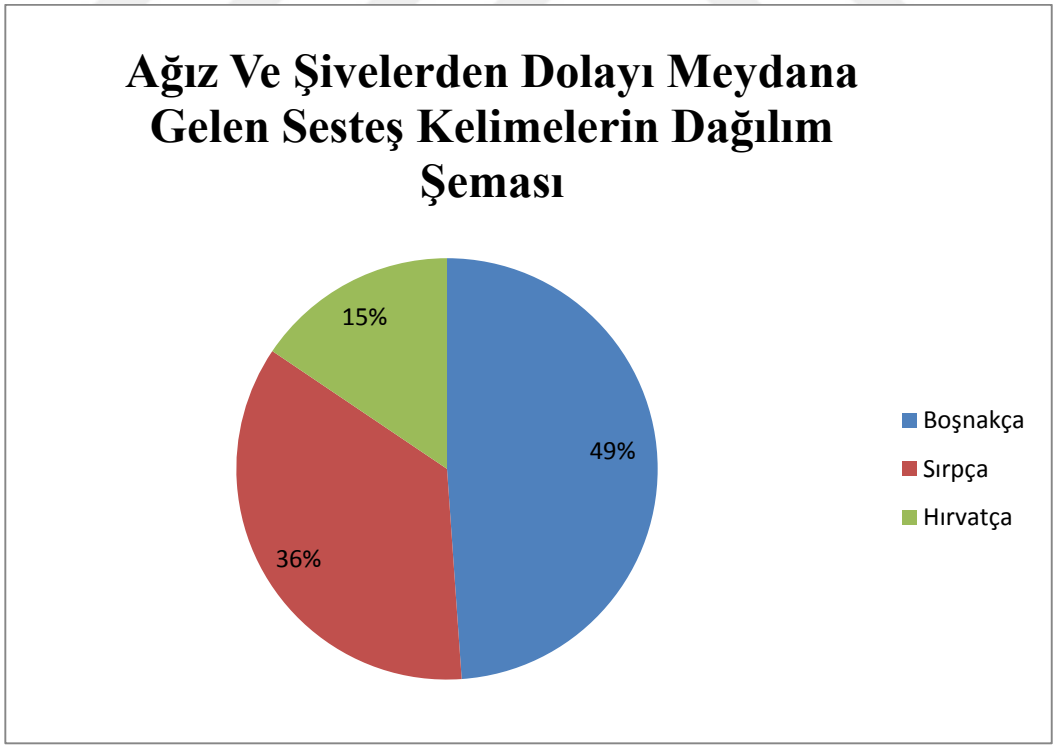
Ağız Ve Şivelerden Dolayı Meydana Gelen Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması
15%
49%
36%
Boşnakça
Sırpça
Hırvatça

Boşnak, Sırp Ve Hırvat Dillerine Türkçe Vasıtasıyla Geçmiş Kelimelerin Oluşturdukları Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması

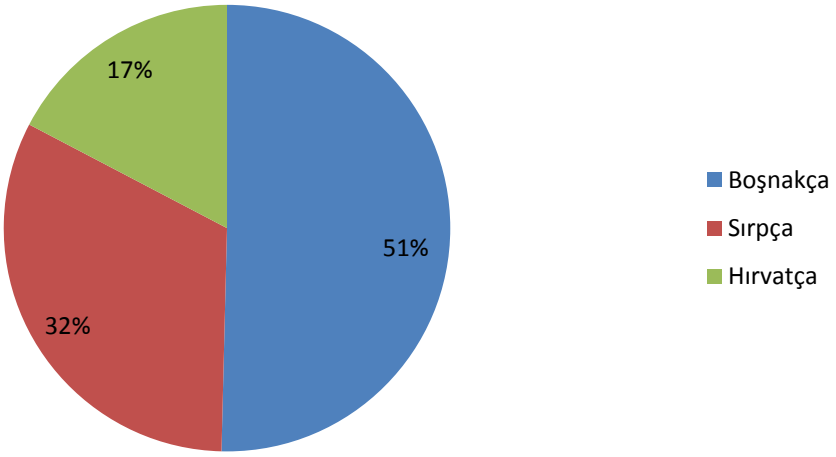

Özel İsimlerin Değişkenlik Göstermesinden Dolayı Meydana Gelen Sesteş Kelimelerin Dağılım Şeması

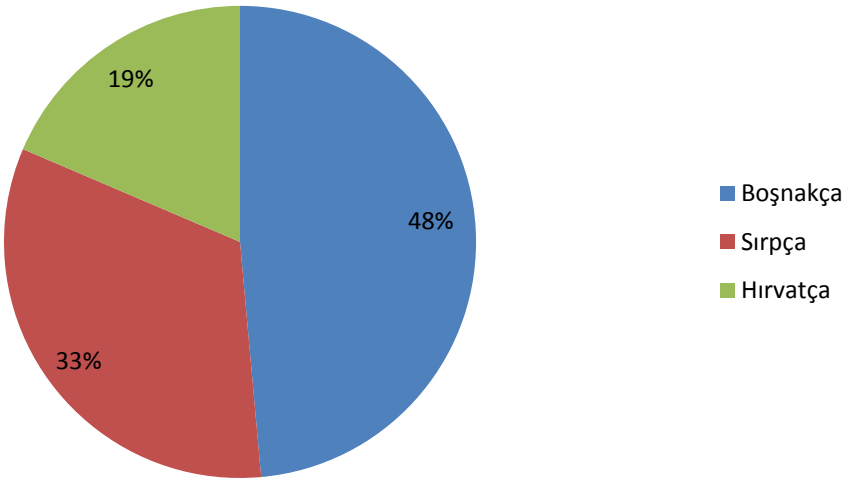

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasındaki sesteş kelimeler incelememizde tespit ettiğimiz sesteş kelimelerin türlerine göre dağılımları ve bu türlerin Boşnak, Sırp ve Hırvat dilleri içerisindeki oranları yukarıdaki şemalarda verilmiştir.

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasında tespit edilen sesteş kelimeler en çok Türkçe - Boşnakça daha sonra Türkçe - Sırpça ve en az Türkçe - Hırvatça arasında olduğu gözlemlenmiştir.

Boşnakçanın Türkçe ile arasında Sırpça ve Hırvatçaya göre daha fazla sesteş kelime barındırmasının sebebi:

1. Türkler ve Boşnaklar arasındaki din birlikteliği,
2. Bosna Hersekteki Türk nüfus popülâsyonu,
3. Boşnakların Türkçeden Sırplar ve Hırvatlardan daha çok etkilenmesi,
4. Boşnakların Türk-İslam kültürünü benimsemesi,
5. Boşnakların Osmanlı Devleti sayesinde Türk kültürünü Sırp ve Hırvatlara nazaran daha çok benimsemeleri,
6. Türkçe vasıtasıyla Boşnakçaya geçen kelime sayısının Sırpça ve Hırvatçaya göre daha fazla olması ve bu kelimelerin günümüzde dahi Boşnakça içerisinde kullanılmasıdır.

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça ve Türkçe arasıdaki fonetik/fonksiyonel sesteş kelimelerin, Sırpçanın Kiril alfabesi ile yazılmasından dolayı Sırpça - Türkçe arasında daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Boşnakça - Sırpça - Hırvatça arasında Türkçe ile en az sesteş kelimenin Türkçe ile Hırvatça arasında olmasının sebebi, Hırvatların Türkçeden Boşnak ve Sırplara göre çok daha az etkilenmesi ve Yugoslavya'nın dağılma sürecinde Hırvatların dil reformu başlatarak Hırvatça içerisinde köklü değişimlere gitmiş olmalarıdır.

KAYNAKÇA

Akar, Ali, *Türk Dili Tarihi,* Ötüken Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2012.

Aksan, Doğan, *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Bilgi Yayınevi, 7. Baskı, Ankara.

_____, *En Eski Türkçenin İzlerinde*, Bilgi Yayınevi, 5. Baskı, Ankara 2015.

_____, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 6. baskı, Ankara.

Anić, Šime, Klaić, Nikola, Domović, Želimir, "Rječnik Stranih Riječi", Sanı-Plus, Zagreb, 2002.

Arslan, Müge, "Türkçe ve Almanca Arasındaki Sözde Eş Değerler", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* cilt 32, sayı 1, 2015.

Aygün, Mehmet, "Almanca ve Türkçedeki Sesteş Kelimeler ve Bu kelimelerin Her İki Dildeki Karşılıkları ve Fonksiyonları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 11, sayı 2, 2011.

Başkan, Özcan, "Türk Dili Geçmişi", *A.Ü. Tömer Dil Dergisi*, Özcan Başkan Özel Sayısı, 1994.

Bayhan, Şakir, "Boşnakça-Türkçe Deyimler Sözlüğü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2018.

_____, "Boşnakça-Türkçe Sözlük", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015.

Bayraktar, Fatma Sibel, Türkçeden Balkan Dillerine Verilen Sözcükler ve Ağız İlişkisi, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* cilt 8, sayı 15, 2018.

Bayraktar, Zülfikar, "Boşnakça Hırvatça ve Sırpçadaki Türkçe Kelimelerin Balkan Ortak Halk Kültürü Unsurlarının Oluşumundaki Yeri Üzerine Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", *Motif Akademik Halk Bilimi Dergisi,* Balkan Özel Sayısı 1, 2012.

Bayram, Mürsel, Emiroğlu, Hüseyin, "Hırvat Milliyetçiliğinde Dil Unsurunun Rolü", *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi,* cilt 11, sayı 43, 2015.

Demirel, Mine, *Rusça-Türkçe Çevirilerde Ortak Sesteş ve Benzeri Kelimeler,* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Kayseri, 2004.

Đinđić, Marija, "Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

Dobričević, Tatjana, "O Homonimiji U Hrvatskom Jeziku", *Leksiko grafski Zavod Miroslav Krleža Zagreb*, sayı 15, 2000.

Eker, Süer, "Bosna'da Etno-Linguistik Yapı ve Türk Dili Kültürü Üzerine", *Milli Folklor dergisi*, sayı 72, 2006.

_____, "Bosna'da Etno-Linguistik Yapı ve Türk Dili ve Kültürü üzerine" , *Milli Folklor dergisi,* sayı 18, 2006.

_____, *Çağdaş Türk Dili,* Grafiker Yayınları, Basım 6, Ankara.

Ellinotourkiko Leksiko-Yunanca Türkçe Sözlük, Rodamos Yayınları, Atina 1994.

Ercilasun, Ahmet B., *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, 10. Baskı, Ankara 2011.

Filipic, Katarina, *Boşnakça, Hırvatça ve Sırpçaya Türkçe Vasıtasıyla Geçen Arapça ve Farsça Kelimelerin Ses, Şekil ve Anlam Bakımından İncelenmesi*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2016.

Gluhak, Alemko "Hrvatski Etimološki Rječnik" August Cesarec Zagreb 1993.

Gökdağ, Bilgehan Atsız, "Balkan Ülkelerinin Anayasalarında Dil Kullanımı ile İlgili Düzenlemeler", Turkish Studies İnternational Journals, Cilt 7, Sayı 4, Ankara 2012.

Gudek, Vedrana, *Opis Polisemnih i Homonimnih Leksema u Suvrmenim Hrvatskim Jednojezičnim Rječnicima*, Flozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu Odsjek za Kroatistiku Katedraza Hrvatski Standartni Jezik (Basılmamış Yüksek Lisans tezi), Zagreb 2013.

Günay, V. Doğan, *Sözcükbilime Giriş*, Multilingulan yayınları, İstanbul 2007.

Gürsel, Ali Mehmet, *Türkçeden Boşnakçaya Geçmiş Kelimelerde Anlam Değişmeleri*, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2018.

Hacı, Sadık, *Bulgarca-Türkçe Sesteş Sözcükler*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2013.

Hamzaoğlu, Yusuf, *Sırbistan Türklüğü*, Logos'a yayınevi, Üsküp 2004.

_____, *Balkan Türklüğü*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, cilt 1, Akara 2000.

İnalcık, Halil, Balkan Türkoloji Araştırma Merkezi, *Bal-Tam Türklük Bilgisi,* Prizren, Eylül, 2005.

İyiyol, Fatih, Kesmeci, Ahmet M., "Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler, *Turkish Studies İnternational Periodical For The Languages Literature And History Of Turkish Or Turkic,* sayı 6/4, 2011.

Kapović, Mate, "Uvod U Indoeuropsku Lıngvıstuku", *Matica Hrvatska,* 2008.

Karataş, Mustafa, *Her Yönüyle Türk Dili,* Kimlik Yayınları, Kayseri 2019.

Kırbaç, Selçuk, "Türk Dilinin Boşnakça İle İlişkileri ve Abdulah Škaljić "*The journal of Academic social science studies,* cilt 6, 2013.

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* TDK Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2009.

Marinković, Mirjana, "Sırp Kültüründe Osmanlı Damgası", *Motif Akademi Halkbilimi dergisi,* Balkan Özel sayısı-II, 2012.

Mazower, Mark, *Bizans'ın Çöküşünden Günümüze Balkanlar*, Alfa Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2017.

Mulalić, Almasa, Akbarav, Azamat, "Historical And Socio-Political Features Of Language In Bosnia And Herzegovina", *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Balkan Özel Sayısı-2, 2012.

Öner, N. Aslı Şirin, Dedeic Amra, "Bosna-Hersek'te Türkçe", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, sayı 1, cilt 6, 2015.

Özden Muharrem, Doğan Levent, Bayraktar Fatma Sibel, *Trakya Ağızları Sözlüğü*, Trakya Üniversitesi yayınları, Edirne Şubat 2018.

Roglić, Marija, *Bulgarsko-HrvatskiLažni Prijatelji*, (Sveučilište u Zagrebu Filoyofski Fakultet Odsjekza Južnoslovenske Jezike i Književnosti Katedra za Bulgarski Jezik i Književnost, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Zagreb 2013.

Şen Taner, *Boşnakça Ve Türkçedeki Ad Durumları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2017.

Tekin, Talat, Ölmez, Mehmet, *Türk Dilleri Giriş,* Yıldız Dil ve Edebiyat Dizisi 2, 2. Baskı, İstanbul 2003.

Todorova, Maria, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, 2. Baskı, 2006, İstanbul.

Tokatlı, Suzan, "Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Sesli Kelimeler Üzerine", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 2004/1.

Vranić, Slvina, Zubčić, Sanja, "Turcizmi u Frazamina Hrvatskih Govora", Filologija 60, Zagreb 2013.

Yenisoy, Hayriye, Süleymanoğlu, "Tarih Boyunca Slav-Türk Dil İlişkileri", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

Zlatunić, Kristina, *Češko-HrvatskiLažni Prijatelj,* (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Sveučilište u Zagrebu Filozofski Fakultet Odsjek za ZapadnoslaJezike i Književnost Katedra za Češki Jezik i Književnost, Zagreb, 2015.

Николић, Мирослав, "Речник Српскога Језика", Матиц Српска, Нови Сад, 2007.

Elektronik Kaynaklar

https://www.opsteobrazovanje.in.rs/srpski-jezik/, erişim tarihi: 14.05.2020.

http://users.sch.gr/galexiad/files/lexika/babiniotis.pdf, erişim tarihi: 14.05.2020.

https://sozluk.gov.tr/, erişim tarihi: 14.05.2020.